

37. Keski­viikkona 14 päivä­nä kesä­kuuta 1995

kello 14

Päivä­jär­jestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely

1) Hallituksen esitys laiksi ammatillisesta opettajankoulutuslaitoksista annetun lain 5 §:n muuttamisesta 883

Hallituksen esitys 20/1995 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 2/1995 vp

2) Hallituksen esitys laiksi lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta ”

Hallituksen esitys 28/1995 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö 1/1995 vp

3) Hallituksen esitys pohjoismaisen sosiaalipalvelusopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 912

Hallituksen esitys 29/1995 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö 2/1995 vp

Ensimmäinen käsittely

4) Hallituksen esitys eräiden rikoslain kokonaisuudistuksen toiseen vaiheeseen liittyvien lakien muutoksiksi ”

Hallituksen esitys 42/1995 vp
Lakivaliokunnan mietintö 2/1995 vp

5) Hallituksen esitys laiksi matkustajaluokan Estonian hylyn rauhoittamisesta ”

Hallituksen esitys 10/1995 vp
Lakivaliokunnan mietintö 3/1995

6) Hallituksen esitys laiksi pakkokeino-
lain 5 a luvun 2 §:n muuttamisesta 913

Hallituksen esitys 9/1995 vp
Lakivaliokunnan mietintö 4/1995 vp

7) Hallituksen esitys laiksi maatalouden
interventiorahastosta annetun lain muut-
tamisesta 917

Hallituksen esitys 37/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 3/1995
vp

8) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain 20
luvun 1 §:n muuttamisesta ”

Hallituksen esitys 45/1995 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 1/1995 vp

9) Hallituksen esitys laeiksi joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annetun lain sekä valtion rataverkosta, radanpidosta ja rataverkon käytöstä annetun lain 10 §:n muuttamisesta ”

Hallituksen esitys 49/1995 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 1/1995 vp

10) Hallituksen esitys laiksi maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain muuttamisesta 918

Hallituksen esitys 24/1995 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 1/1995 vp

11) Hallituksen esitys laiksi maitohygienialain 23 §:n muuttamisesta 920

Hallituksen esitys 25/1995 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 2/1995 vp

12) Hallituksen esitys laiksi kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetun lain 8 ja 12 a §:n muuttamisesta 920

Hallituksen esitys 27/1995 vp
Talousvaliokunnan mietintö 6/1995

13) Hallituksen esitys laiksi asunto-kauppalain 8 luvun 1 §:n muuttamisesta 921

Hallituksen esitys 18/1995 vp
Talousvaliokunnan mietintö 7/1995 vp

14) Hallituksen esitys laiksi tallettajien saamisten turvaamisesta säästökassatointia harjoittavassa osuuskunnassa annetun lain 13 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys 34/1995 vp
Talousvaliokunnan mietintö 8/1995 vp

15) Hallituksen esitys laeiksi teknillisestä tarkastuskeskuksesta ja turvatekniikan keskuksesta 923

Hallituksen esitys 38/1995 vp
Talousvaliokunnan mietintö 9/1995 vp

16) Hallituksen esitys laeiksi eräiden teknillistä tarkastuskeskusta koskevien säännösten muuttamisesta „

Hallituksen esitys 39/1995 vp
Talousvaliokunnan mietintö 10/1995 vp

17) Hallituksen esitys laeiksi luottolaitostoinnasta annetun lain ja eräiden muiden luottolaitostointiaan liittyvien lakien muuttamisesta 924

Hallituksen esitys 44/1995 vp
Talousvaliokunnan mietintö 11/1995 vp

Mietintöjen pöydällepano

18) Hallituksen esitys oppilaitoksesta ja koulunkäynnistä pidättämisestä koskevien muutoksenhaku-säännösten muuttamisesta „

Hallituksen esitys 23/1995 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 3/1995 vp

19) Hallituksen esitys laeiksi peruskoululain sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta 924

Hallituksen esitys 35/1995 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 4/1995 vp

20) Hallituksen esitys laeiksi työttömyysturvalain 25 §:n poikkeuksellisesta soveltamisesta ja työttömyysturvalain 22 ja 24 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys 40/1995 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö 3/1995 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aaltonen, Alaranta, Aura, Enestam, Filatov, Halonen, Huotari, Huuhtanen, Ihamäki, Immonen, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Juhantalo, Kaarilahti, Kanerva, Kankaanniemi, Kantalainen, Karjula, Korhonen R., Koski M., Kuosmanen, Lipponen, Luhtanen, Mikola, Mölsä, Olin, Partanen, Pesälä, Piha, Prusti, Pulliainen, Rantanen, Rehn, Rinne, Roos, Rosendahl, Salo, Skinnari, Tahvanainen ja Vanhanen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuu ed. Jaakonsaari.

Ilmoitusasia:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat Enestam ja Lipponen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Huotari, Isohookana-Asunmaa, Kankaanniemi, M. Koski, M. Pietikäinen, Pulliainen, Rauramo, Roos ja Tahvanainen, tästä ja huomisesta päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat Aaltonen, Aura, Immonen, Karjula, R. Korhonen, Kuosmanen, Luhtanen, Partanen, Piha, Rehn, Rosendahl, Salo ja Skinnari sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Juhantalo ja Rinne sekä

tämän kuun 16 päivään yksityisasioiden vuoksi edustajat Ihamäki ja M. Markkula.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys laiksi ammatillisista opettajankoulutuslaitoksista annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 20/1995 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 2/1995 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 5 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Hallituksen esitys laiksi lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 28/1995 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 1/1995 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 1. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Hysälä: Arvoisa puhemies! Lapsiperheiden keskeinen viesti on se, että tällä hetkellä taloudellisesti ja henkisesti kestokyvyn ääriarjoilla olevia ei tulisi kohtuuttomasti panna valtiontalouden leikkausten maksajiksi. Parhailaan ollaan toteuttamassa lapsilisäleikkausta, jossa kuudesosa perheistä, joissa lapsia on kolme tai enemmän, maksaa puolet 750 miljoonan markan leikkauksesta. Tätä pidetään kohtuuttomana. Lapsilisäleikkaus ja tapa, millä siitä tiedotet-

tiin, ovat aiheuttaneet perheissä ahdistusta ja epävarmuutta yleisemminkin valtion päätöksentekoa kohtaan. Perheet kokevat, että elämän suunnittelulta on viety pohja.

Mutta mitäpä esittätkään oppositiopuoleet viime vaalikaudella? Marraskuussa 1993 esitettiin, että alin lapsilisä pitäisi nostaa 700 markkaan kuukaudessa, 17-vuotiaiden ikäluokka pitäisi saada lapsilisän piiriin, vaippalisää, 107 markkaa kuukaudessa, ei saa poistaa, ja yksinhuoltajakorotus ensimmäisestä lapsesta pitäisi nostaa 250 markkaan kuukaudessa. Näiden esitysten toteuttaminen olisi johtanut siihen, että lapsilisiin käytettävä summa olisi nyt vuodessa 1,2 miljardia markkaa suurempi kuin voimassa olevan lain mukaan.

Mikään edellä mainituista ehdotuksista ei ole mukana hallituksen ohjelmassa. Päinvastoin nyt vasemmistoliittolainen ministeri on esittelemässä vuositasolla 750 miljoonan markan leikkausta voimassa olevan lain mukaisiin lapsilisiin. Myös SDP:n ja vihreän liiton linja on täysin muuttunut. He ovat leikkaamassa lapsilisien tasoa, kun vielä reilu vuosi sitten esittivät niihin useiden satojen miljoonien markkojen lisäystä. Keskusta pysyy edellisen hallituskauden linjauksensa takana sekä lapsilisien määrän että mallin osalta. Näistä molemmista sen sijaan sekä kokoomus että RKP ovat nyt luopuneet. Tässä yhteydessä kai voinee todeta, että takinkäyntö on ollut todellista ja nopeaa.

Hallitusohjelma korostaa muun muassa kannustavuuden lisäämistä. Säästöt päinvastoin vievät monilta lapsiperheiltä mahdollisuuden suunnitella ja järjestellä hallitusti omaa elämäänsä. Hallitusohjelmassa on huomionarvoista se, että kannustavuuden rinnalta puuttuvat lähes tyystin muut arvot, kuten perusturvallisuuden ja toimeentulon turvaaminen, perheiden selviytymisen ja sopeutumisen tukeminen sekä asumiseen, lastenhoitoon ja puolisoiden työssäkäyntiin liittyvien vaihtoehtojen neutraalisuus.

Tulevaisuuden kannalta ratkaisevaa on, mitä edellä mainittujen muiden arvojen puuttuminen tulee merkitsemään esimerkiksi juuri lapsiperheiden kohdalla. Jos kannustavuus syrjäyttää muut arvot, kannustavuutta voidaan lisätä leikkamalla sosiaaliturvan minimietuuksia ja luopumalla vähimmäisturvan universaalisuudesta.

Massatyöttömyyden jatkuessa ja epävakaiden työsuhteiden lisääntyessä kannustavuuden nostaminen ainoaksi arvoksi voi merkitä markkinoiden ylivaltaa ja perheiden osalta, paitsi lapsilisien leikkausta, muidenkin sosiaaliturvan suo-

javerkkojen tietoista purkamista. Hallitusohjelman mukainen sairausvakuutuksen minimipäivärahan poistaminen antaa jo viitteitä siihen suuntaan. Hallituksen esittämät leikkaukset kohdentuvat hyvin epäsosiaalisesti, koska nyt toteutettavat sosiaaliturvan leikkaukset kohdistuvat vain pieneen väestönosaan, arviolta vain noin 10 prosenttiin väestöstä. Lisäksi monet leikkaukset voivat kasautua samoille perheille. Hyvin toimeentuleva enemmistö saa vain veronkevennyksiä. Onko tarkoituksin, että enemmistö pääsee kuin koira veräjästä? Leikkaukset eivät ulotu Titanicin kannelle.

Osuvasti valtiovarainministeri Viinanen sanoo Taloustaito-lehden kesäkuun numerossa, että "jos joku on oppinut tukiaisten varassa elämään, saa oppia uusille tavoille". Varmasti saa-kin oppia. Samassa artikkelissa hän ei kylläkään viestittänyt, mistä nämä ihmiset saisivat työtä. He varmasti mielellään eläisivät työstään saamallaan palkalla. Työttömyys onkin koskettanut tähän mennessä rajusti lapsiperheitä. Joka neljännen alle kouluikäisen lapsen perheissä on jompikumpi vanhemmista työtön. Jos säästöjä kaa-vaillaan myös työttömyysturvaan, romuttaa se käytännössä työttömän lapsiperheen talouden.

Kuntien valtionosuuksien leikkaaminen kohdentuu erityisesti köyhiin maalaiskuntiin, joissa on monilapsisia vähätuloisia perheitä eniten. Lapsiperheitä uhkaa palvelujen heikentyminen ja kallistuminen. Näiden kuntien talouteen ja ostovoimaan varmasti vaikuttavat suuresti lapsilisten leikkaukset.

Samassa Taloustaito-lehden haastattelussa tosin Viinanen toteaa, että "alkaa tulla jo suru puseroon pienituloisten ihmisten takia". Tämä antaa viitteitä siitä, että ministeri Viinasella olisi pientä sosiaalisen omantunnon poikasta ja ainakin tiedostumista siitä, että meillä on keskuudessamme köyhiä ihmisiä, joiden asemaa meidän tulisi kaikkien yhdessä pyrkiä toimenpiteillämme parantamaan. Juuri nyt heikompiaisaiset kansalaiset joutuvat kohtuuttomasti tasapainottamaan valtion taloutta. Perheet itse kokevat, että nyt on tapahtumassa kansalaisten kahtiajako hyvin ja huonosti toimeentuleviin.

Mannerheimin Lastensuojeluliiton palvelu-vaan puhelimeen soittaneiden perheiden viesteistä on tulkittavissa, että varsinkin yksinhuoltajat ja monilapsiset perheet, joilla on lisäksi työttömyyttä ja asunto- tai opintovelkaa, ovat kestokykynsä äärimajoilla. Perheiden mielestä talous on jo nyt ollut äärimmäisen tarkkaa. Uusia vaatetta ei ole ostettu vuosikausiin, ruoasta tingitään.

Mistä loppujen lopuksi säästetään, jos perheet eivät jaksa ja ne muuttuvat toimeentulotuen saajiksi? Menot siirtyvät kuntien maksettaviksi, joi- ta puolestaan odottaa valtionosuuksien leikkuri. Perheiden henkisen pahoinvoinnin hoitaminen maksaa paljon. On huomattava, että toimeentulotuki on tarkoitettu jonkinlaisen tilapäisen kriisajan toimeentulon turvaksi. Nyt siitä ollaan tekemässä pysyvä tulonlähde muoto sadoilletuhansille ihmisille ja myöskin uusille perheille. Hallituksen eduskunnalle tekemässä esityksessä laiksi lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta oikein erikoisesti mainitaan, että toimenpide lisää toimeentulotukimenoja eli ihmisiä tietoisesti ohjataan toimeentulotukiluukulle.

On huomattava, että myös kotihoidon tuen lisäosan leikkaus kohdentuu sekin pienituloisimpiin lapsiperheisiin. Säästöjen toteutuminen ajaa perheet luukulta toiselle eli tässäkin tapauksessa kotihoidon tuesta toimeentulotukeen.

Arvoisa puhemies! Lapsiperheille kaikki nämä muutokset ovat tulleet yllätyksenä. Perheillähän on jo lapset. Talous on suunniteltu sen mukaan. Perheillä ei ole mahdollisuutta valita toista tilannetta, koska lapsia ei voi palauttaa tilausosoitteeseen. Lapsiperheiden aseman tulisi-kin parantua, ei huonontua.

Ed. U. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hyssälä puheenvuorossaan viittasi puolitoista vuotta sitten tehtyyn perhetuki-uudistukseen, jossa verovähennyksistä ja lapsilisistä siirryttiin nykyiseen lapsilisäjärjestelmään. Kun ehdotusta käsiteltiin, vihreät olivat sitä mieltä, että siirtyminen suoraan tukeen lapsiperheille on sinänsä järkevää. Olimme sitä mieltä, että tukea olisi pitänyt painottaa enemmän ensimmäisen lapsen suuntaan. Toisaalta olimme ainoa oppositioryhmittymä, joka oli valmis tuolloin leikkaamaan sitä lisää, mikä suunnattiin viidennelle lapselle, eli rajaamaan porrastuksen vain neljänteen lapseen asti, niin että useammas- ta lapsesta lisä olisi ollut neljännen lapsen suurui- nen. Näin ollen tuossakin vaiheessa esitimme oppositiossa kohtuullisimmat lisäykset tuohon malliin. Sinänsähän on arvokysymys, miten lapsi- lisä tulee porrastaa. Tästä on erilaisia näkemyk- siä. Keskusta on selvästi profiloitunut omilla nä- kemyksillään nimenomaan usealapsisten perhei- den puolesta puhujana.

Mitä tulee hallitusneuvotteluihin ja siellä käy- tyihin keskusteluihin, virheiden tavoitteena oli minimoida lapsiperheisiin kohdistuvat leikkauk- set. Ryhmässämme on hieman erilaisia käsityk-

siä siitä, kuinka hyvin tuossa tavoitteessa onnistuttiin. Itse olen ollut kriittisemmästä päästä sen suhteen, onnistuttiinko tavoitteenasettelussa täysin, mutta onnistuimme esimerkiksi siinä, että päivähoitouudistus on tarkoitus toteuttaa ensi vuonna, kuten eduskunta on esittänyt nimenomaan päivähoito-oikeuden osalta.

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hyssälä puhui tämän leikkauksen yhteydessä paljon kannustavuudesta. Minusta tämän esityksen perusteluja ei pidä etsiä kannustavuudesta työntekoon eikä oikeastaan miltään sosiaalipoliittiselta suunnalta. Kyllähän totuus on se, että leikkausesityksen ainoa peruste on valtiontaloudelliset syyt. Jos haluamme puhua kannustavuudesta ja sen parantamisesta, se laaja keskustelu voidaan käydä tietysti palkkataso- ja sosiaaliturvataso- suhteesta. Jos halutaan liikkuu välimaastossa kannustavuuden suuntaan, sitä eroahan pitää kasvattaa ja siihen on tietysti kaksi mahdollisuutta: lisätä palkkoja tai vähentää sosiaaliturvaa. Mutta haluan huomauttaa, että tämä leikkaus ei liity kyllä millään tavalla kannustavuuskeskusteluun eivätkä myöskään tulevat leikkaukset. On tarpeen tarkastella, kun kannustavuudesta puhutaan, kokonaisuutta, johon myöhemmin hallituksen esityksessä tullaan palaamaan.

Ed. Hyssälä sanoi myös, että keskustapuolue pysyy aikaisemman linjansa takana. Haluan tässä uudelleen huomauttaa siitä, että edellisen eduskunnan aikana Ahon hallitus nimenomaan tässä perhetukipaketissa otti perheiltä nettona 500 miljoonaa markkaa pois. Tämä tässä keskustelussa jatkuvasti halutaan unohtaa. Päinvastoin keskustapuolue kulkee maakunnan lehdistössä kehumassa, että he ovat lisänneet lapsilisiä viimeisen neljän vuoden aikana, mikä siis ei pidä paikkaansa, jos mennään asioiden juurille. Rakenteelliset muutokset tietysti voivat antaa mahdollisuuden jopa tämmöisen väitteen esittämiseen.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten ed. Hyssälä totesi, tämä liittyy lisätalousarvioon, ja samaten ed. Vehkaojan puheessa tähän viitattiin.

Voidaan todella kysyä, olisiko valtiontaloudellisista syistä ollut nyt tarpeen ja oikeudenmukaista puuttua perusturvan ytimeen. Kiinnitän huomiota siihen, että tässä lisätalousarviossa kyllä halutaan turvata korkospekulanttien kaikkien korkeimmatkin säästökassatalletukset

Elannossa. Siihen ei ole mitään lakimääräistä velvoitetta, mutta miljoonien talletukset kyllä halutaan turvata. Samaan aikaan mennään perusturvan ydintä leikkaamaan.

Toisaalta aivan selvästi lisätalousarvion ja tämän vuoden talousarvioiden verotuotto on alimitoitettu: miljardi, kaksi, kolme. Tästäkin syystä nähdään, että ei olisi tarvinnut mennä perusturvan ytimeen ja silti olisi voitu säästötavoitteissa pysyä. Tässä on todellakin kyseessä hallituksen arvovalinta, ja se kuvastaa silloin sitä, mikä on tärkeää tässä yhteiskunnassa, mikä ei.

Ed. H ä k ä m i e s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hyssälän puheenvuoro tuntui jotenkin tutulta. Tuli mieleen ed. Pekkarinen noin kahdeksan vuotta sitten, kun hän päivä toisensa jälkeen nousi silloisen hallituksen poliitikkaa arvostelemaan.

Ed. Hyssälä ei ollut edellisessä eduskunnassa, mutta kyllä kai jollain lailla sekin työ, mitä edellinen eli Esko Ahon hallitus teki, häntäkin velvoittaa, ainakin moraalisesti. Esko Ahon hallitus teki viime vuonna seitsemän perusturvaa koskevaa muutosesitystä, joista viisi pysähtyi perustuslakivaliokuntaan. Nyt tänä päivänä keskustan kansanedustajat näkevät tämän suurena periaatteellisenä kysymyksenä. Jos tällainen periaate oli tärkeä, miten se ei millään lailla velvoittanut edellisessä eduskunnassa?

Minä olen aivan varma, että me hallituspuolueen kansanedustajat joudumme kuuntelemaan tällaisia puheenvuoroja neljä vuotta, ja kyllä se ainakin minun käsitystäni vahvistaa siitä, että Suomen keskustalla on aivan erilainen poliittinen moraalinen kuin muilla puolueilla.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni ed. Hyssälän ilmaan ampuma savikiekko pitää myös ampua alas. Nimittäin se vaatimus ja pakko, mitä nyt ollaan tekemässä tämän eduskunnan toimesta valtiontalouden tasapainottamiseksi, pohjautuu edellisen hallituksen tekemisiin ja nimenomaan siihen jättityöttömyyteen ja sen mahdollistamiseen, minkä edellinen hallitus sai aikaan. Se työttömyys on nimenomaan yhteiskuntamme suurin ongelma.

Toisaalta on hyvinkin tärkeää huomioida hallituspuolueiden ryhmien puolesta — kun ministeri Alhon työryhmä istuu ja on katsomassa, että se hallitusohjelman kohta toteutuisi, että kaikkein heikko-osaisimpien asema ei tässä valtakunnassa heikentyisi — että siitä meidän täy-

tyy pitää yhdessä myös opposition kanssa kiinni, että näin ei tule tapahtumaan.

Kolmas asia on se, että todella suurituloisten ihmisten tuloihin pitäisi ja pitää pystyä paremmin puuttumaan ja saamaan heidät enemmän mukaan. Mutta totuus huomioiden muistakaamme edellisen hallituksen huono perintö tässä asiassa.

Ed. Zyskowitz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Hyssälä totesi, että tulisi parantaa lapsiperheiden asemaa eikä huonontaa. Voi herranjestas sentään! Näin tietysti pitäisi tehdä: parantaa lapsiperheiden asemaa, parantaa eläkeläisten asemaa, parantaa vammaisten asemaa, parantaa viljelijöiden asemaa, parantaa maalaisten asemaa, parantaa kaupunkilaisten asemaa, parantaa työssäkäyvien asemaa ja parantaa työttömien asemaa! Kaikkihan me tätä kannatamme, eikä niin? Mutta kuka tämän kaiken parantamisen sitten maksaa?

Tässä taloudellisessa tilanteessa, missä maamme on, ja jättivelan tilanteessa, missä elämme, ei meillä ole taloudellisia edellytyksiä näiden kaikkien tahojen aseman parantamiseen, joiden aseman parantamista ed. Hyssälä kussakin asianomaisessa kohdassa on varmasti vaatimassa. Vai onko ed. Hyssälä sitä mieltä, että meidän lastemme ja meidän lastenlastemme pitää maksaa se, että me jatkuvasti elämme yli varojemme ja otamme suunnilleen kolmasosan valtion menoista lainana?

Mitä tulee siihen, kun ed. Hyssälä arvosteli hallituksen kaavailemia veroratkaisuja ja verojen alennuksia, niin tämä oli hyvin mielenkiintoista. Olen aina tiennyt, että keskusta ei ole kiinnostunut tuloveroista, koska heidän kannattajansa eivät niitä maksa, vaan elävät niiden tukiaisten varassa, joita näillä tuloveroilla kerätään, mutta kun ed. Hyssälä näitä arvosteli, on hyvä huomata, mitä ryhmäpuheenjohtaja Saari sanoi tässä samassa salissa vielä vähän aikaa sitten. Hän nimittäin sanoi näin: "Tähän mennessä käytettävissä olevat tiedot hallituksen verolinjauksista vastaavat varsin pitkälle keskustan näkemyksiä sekä mitoituksen että kohdentamisen osalta."

Kysymys ed. Hyssälälle: Mitä mieltä keskustan näistä veroratkaisuista? Sitäkö mieltä, mitä ed. Saari, ryhmän puheenjohtaja, sanoi vähän aikaa sitten, vai sitä mieltä, mitä te sanoitte nyt?

Ed. Törnqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiasiahan on se, että lapsili-

sien leikkaus ei ole meidän kenenkään mieleen. Haluan nyt palauttaa mieliin sen, minkä vuoksi tämä joudutaan tekemään.

Kun edellinen hallitus aloitti vuonna 91 huhtikuussa, valtiolla oli velkaa noin 60 miljardia. Nyt viimeisen valtiovarainministeriön tilaston mukaan velkaa on 357 miljardia. Velanhoitokulut ovat yli 20 miljardia markkaa. Se, että saataisiin valtiontalous kuntoon ja oikeille raiteille, jotta pystyttäisiin maksamaan edes ne lapsilisät, jotka jäävät jäljelle, on pääasia. Nyt täytyy muistuttaa, että suurituloisilta, joista monetkaan eivät saa tulonsiirtoja, ei voida ottaa. Lapsilisäpotti on 9 miljardia budjetissa. Siitä otetaan näillä päätöksillä 750 miljoonaa markkaa vuodessa, ja piste. Minusta on hyvä, että hallitus ilmoittaa vaalikauden alkupuolella ja on hallitusohjelman lisäpöytäkirjassa ilmoittanut, mitä leikkauksia tapahtuu, että ihmiset voivat suunnitella elämäänsä eteenpäin, ettei jouduta sellaiseen pakkotilanteeseen, että tänä päivänä tai ensi yönä pitäisi kiireellä ja paniikissa päättää, mitä tehdään, etteivät lainahanat sulkeutuisi.

Sinällään on mielenkiintoinen ed. Ala-Nissilän väite, että valtion tulot on alimitoitettu 2—3 miljardia tämän vuoden budjetissa. Eikö tämä sitten ollut tiedossa, kun edellinen hallitus laati tämän vuoden budjettia, kun näin ilmoitetaan?

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Kemppainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ulla Anttila käytti täällä puheenvuoron, jossa hän sanoi, että on arvovallinta, miten lapsilisien leikkaus tehdään. Jos katsotaan lapsilisien periaate 1 ja 2 §:stä, niin se on korvaus perheille lapsista aiheutuvista kuluista. Jos me sitä noudatamme, ei kyllä tällaista leikkausta voida ajatella. Tämä on kyllä lähinnä kosto tai rangaistus niille perheille, joilla on enemmän lapsia. En käytä hirmuisia sanoja, koska Mannerheimin Lastensuojeluliiton palvelevasta avusta tuli tosi hirmuista tekstiä. Minä yritän sievisteltynä niitä mielipiteitä käyttää.

Mitä tulee ed. Häkämiehen esiin ottamiin lukuihin siitä, kuinka monta kertaa edellinen hallitus kokeili perusturva-asioita, niin on kyllä ihan eri asia, jos 10 prosenttia lapsilisistä tässä leikataan samaan aikaan, kun muille väestöryhmille on tulossa helpotuksia. Ei samoille, mutta valtaosalle väestöstä on tulossa helpotuksia. Kyllä näiden leikkausten arvovalinta on silloin selvästi osoitettu, eikä voi laskea, kuinka monta kertaa on yritetty olla tai oltu perusturvan rajoilla leik-

kauksissa. Lisäleikkaus on hallitusohjelmassa tulossa vielä kotihoidon tukeen, jossa on arviolta neljänneksen leikkaus, ja nämä kun lasketaan yhteen, kyllä tämä todella osoittaa arvovalintaa, mikä arvo lapsille ja lapsiperheille annetaan. Ennen kaikkea kai se palaute oli, joka tuli, että perheet eivät voi ennakoida näitä leikkauksia ja ne tulevat tällä tavalla yllättäen. (Eduskunnasta: Nyt voivat!) — Nyt voivat ja ottavat rangaistuksena ja kostona sen vastaan tältä hallitusrintamalta.

Ed. H y s s ä l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vehkaoja täällä oli pahoillaan edellisen hallituksen perhepoliittisista leikkauksista. Loogista ajatuksenjuoksua olisi se, että nyt oltaisiin valmiita puolustamaan lapsiperheiden turvaa eikä nimenomaan heikentämään sitä.

Ed. Tiusanen taas totesi, että todella pienituloisten asema olisi turvattava. No, sitähan tässä juuri ei olla tekemässä, koska kaikkien tilastojen mukaan juuri monilapsiset perheet, joissa usein on asunto- ja opintovelkaa sekä työttömyyttä, ovat juuri niitä kaikkein köyhimpiä tässä yhteiskunnassa. Tarvitsee vain katsoa tilastoja.

Mitä ed. Zyskowiczin lausumaan tulee, kun hän puhui, että lapsiperheiden asemaa pitäisi parantaa eikä huonontaa, en nyt oletakaan, että tämä hallitus sitä parantaisi, mutta kun pitäisi edes entisellä tasolla, olisin todella tyytyväinen, ettekä olisi tukemassa näitä huononnuksia.

Ed. R ä s ä n e n : Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys lapsilisien leikkaamisesta on mielestäni epäonnistunut useammasta syystä. Ensinnäkin se on kansalaisten luottamuksen pettämistä, hyväuskoisten äänestäjien harhauttamista. Toiseksi se on eräiden lapsiperheiden kannalta kohtuuton ja johtaa heidät taloudellisesti vaikeaan asemaan. Kolmanneksi sen tueksi on esitetty arveluttavia ja epäeettisiä väestöpoliittisia tavoitteita.

Väite äänestäjien pettämisestä ei ole suinkaan opposition keksimä. Jokainen meistä muistaa ne muutaman kuukauden takaiset omatkin vaalipaneelimme, joissa hallituspuolueiden edustajat, jopa useat puolueiden puheenjohtajat, antoivat ymmärtää, että lapsilisiin ei säästöjen yhteydessä kajota. Vaalien jälkeen hallituspuolueet olivat yllättäen vastoin kaikkia lupauksia valmiit sitoutumaan rajuun lapsiperheisiin kohdistuvaan säästöohjelmaan, jossa lapsilisien, kotihoidon tuen lisäosan sekä työttömyysturvan lapsikortustusten leikkausten avulla säästetään yli 2 miljard-

dia markkaa, mikä vielä raskaimmin kohdentuu pienituloisiin monilapsisiin perheisiin.

Kun hallitusohjelma julkistettiin perhepoliittisine linjauksineen, joissa esiteltiin tämä säästöohjelma, Mannerheimin Lastensuojeluliitto joutui sinne kohdistuneiden paineiden vuoksi avaamaan ns. kuuman linjan, jonne lasten vanhemmat saivat soittaa ja kertoa mielipiteitään. Viesti oli varsin selvä. Soittajat kokivat tulleen petetyiksi. Viikon ajan avoinna olleeseen kuumaan linjaan tuli varsinainen puhelujen tulva. Puhelin soi aivan lakkaamatta, ja tällainen kuuma linja on tietojeni mukaan ollut myös yhden ja toisen edustajan omaan puhelimeen. Ainakin itse olen saanut näitä viestejä jatkuvasti. Lasten vanhemmat ovat eräissä tapauksissa kokeneet tämän niin ahdistavana, että eräät lastaan jo odottavat äidit kertovat aikovansa keskeyttää muutoin toivotun raskautensa synkkenevän tulevaisuudentunnelman vuoksi. Nämä tiedot ovat peräisin Mannerheimin Lastensuojeluliiton julkistamasta tiedotteesta. (Hälinää)

Toki oppositiossakin tulee ymmärtää säästötarve valtiontalouden ongelmien ja syvenevän velkaantumisen vuoksi. Myös lasten vanhemmat ymmärtävät tämän, hekin ovat valmiit tinkimään omalta osaltaan kohtuullisessa määrin. Mutta se, mitä varsinkin heikoimmassa asemassa olevien lapsiperheiden on ollut hyvin vaikea ymmärtää, on tuloverotuksen keventäminen aikana, jolloin puhutaan siitä, että on pakko tehdä näin ikäviä, kipeitä ja raskaita leikkauksia. Toki joidenkin, lähinnä hyvätuloisessa ansiotyössä jyvien, vanhempien kohdalla tuloverotuksen keventäminen osaltaan neutralisoi perhetukien heikentymistä, mutta eniten siitä hyötyy yhteiskuntamme kaikkein varakkain ja vahvimmassa asemassa oleva väestö, jolla ei ole huollettavanaan muita ihmisiä.

Mielestäni tämän hallituksen eräs ongelma liittyy sen voimakkaaseen antautumiseen työmarkkinaosapuolten armoille. Hallituksen kokoonpano ja linjaukset näyttävät muotoutuneen pitkälti sen sinänsä aivan oikean lähtökohdan varaan, että saataisiin koottua saman pöydän ääreen sekä työnantajien että ammattiyhdistysliikkeen poliittiset edustajat. Itse toivon, että tästä lähtökohdasta onnistuttaisiin työttömyyden ja valtiontalouden ongelmien ratkaisussa. Kuitenkin tästä lähtökohdasta seuraa ja yhä selkeämmin on nähtävissä uhka, että tässä järjestelmässä unohdetaan ja sivuutetaan ihmisryhmät, jotka eivät kiinnosta kummankaan työmarkkinaosapuolen poliittisia edustajia.

Yhteiskunnan heikoimmat, joilla ei ole takanaan vahvaa puolestapuhujaa tai etujärjestöä, uhkaavat kovin yksipuolisesti joutua näiden säästö- ja työllistämistalkoiden maksajiksi. Tämä oli myös hyvin selkeä viesti Mannerheimin Lastensuojeluliiton kuumaan linjaan soittaneiden ihmisten kohdalla. He kokivat, että heillä ei ole puolestapuhujaa eikä etujärjestöä joka heidän etuaan ajaisi.

Lapsiperheet ovat eriarvoisessa asemassa lapsettomiin nähden, ja nyt tätä kuului edelleen syvennetään. Lasten hankkimisesta ei toki tarvitse rikastua, mutta niiltä, jotka kasvattavat tulevaisuuden sukupolvea ja uusia veronmaksajia, ei mielestäni tule vaatia kohtuuttomia uhrauksia. Jos pidämme lasten etua ja turvallisuutta lähtökohtana, lapsiperheiden tulisi olla mahdollisimman tasavertaisessa asemassa vastaavassa elämäntilanteessa eläviin lapsettomiin pareihin ja henkilöihin nähden.

Erityisen huolestuttavaa on, että hallituksen esityksessä lapsiperheiden tuen leikkaus kohdistuu juuri monilapsisiin perheisiin. Haluan vielä tämän kerrata ja havainnollistaa. Nimittäin mielestäni on kohtuutonta, että puolet esitetystä 750 miljoonan markan leikkauksesta kasaantuu lapsiperheiden vähemmistöön, noin 100 000 perheeseen, joissa on lapsia kolme tai enemmän. Pienet, yksi- tai kaksilapsiset, perheet, joita on yli 500 000, vastaavat puolesta eli lopusta säästösummasta.

Monet ovatkin ihmetelleet, onko hallituksella nyt aikomus ryhtyä syntyvyyden säännöstelijäksi rajoittamaan kansalaisten vapaata mahdollisuutta suunnitella perhekokonsa taloudellisesti turvattuina. Onko meillä suuntana yhteiskunta, jossa vain varakkailla on mahdollisuus suurperheen perustamiseen? Tuleeko köyhän vastoin mahdollisia toiveitaan tyytyä yhteen tai kahteen lapseen.

Suomalaiset lapsiperheet asuvat ahtaasti, mutta aivan erityisesti monilapsiset perheet. Edelleen siteeraan Mannerheimin Lastensuojeluliiton julkaisua: Lapsiraporttia. Sen mukaan kolmilapsisista tai suuremmista perheistä 84 prosenttia standardien mukaan asuu ahtaasti. Monilapsiset perheet ovat usein velkaisia, ja heitä asuu eniten köyhissä maalaiskunnissa, joihin hallituksen säästötoimenpiteet kohdistuvat eri suunnilta muutoinkin kaikkein kipeimmin.

Jotta monilapsiset perheet yltävät jollain lailla samantapaiseen elintasoon muiden väestöryhmien rinnalla, he tarvitsevat suuren asunnon, usein tilavan perheauton, että pystyvät liikku-

maan jonnekin. Näistä syistä lapsista aiheutuvat kustannukset usein alkavat kertautua lapsilukumäärän noustessa. Selvitysten mukaan nykyisenkin perhetuki- ja lapsilisäjärjestelmän puitteissa monilapsisten perheiden elintaso on pieniä perheitä heikompi, lapsettomista pareista puhumattakaan. Monilapsisten perheiden saamat tulonsiirrot myös lähes täydellä varmuudella kulkevat suoraan kotimaiseen kulutukseen — heitä ette juurikaan näe lentokentillä nousemassa ulkomaanmatkoille — ja sitä kautta kotimaiseen työllistämiseen.

Lapsilisien nykyinen nouseva porrastus lapsilukumäärän mukaan on mielestäni oikeudenmukainen järjestelmä, jos haluamme että kaikki lapset perhekoosta riippumatta ovat tasavertaisessa asemassa. Lapsilisät eivät parhaimmillaankaan kata kaikkia lapsista aiheutuvia kustannuksia. On arvioitu, että korkeimmillaan ne kattavat noin 40 prosenttia yksittäisestä lapsesta aiheutuvista kustannuksista. Varallisuudesta riippuen vanhemmilla on mahdollisuus kustantaa lapsilisien yli menevät kustannukset, omavastuusuudet, yhden tai kahden lapsen osalta, varakkaimmilla useammankin. Mutta harvoilla olisi varaa aivan tasapäistetyssä lapsilisäjärjestelmässä elättää esimerkiksi kymmentä lasta.

Hallituksen esittämä tapa leikata lapsilisiä vie perheitä lapsimäärän suhteen eriarvoiseen asemaan ja pahimmillaan ajaa suuria perheitä toimeentuloturvan varaan. Nykyinen lapsilisäjärjestelmä on hyvin tärkeä lapsen etua edistävä perhepoliittinen tuki, ja mielestäni sitä ei saisi romuttaa. Jokaisella perheellä tulisi olla mahdollisuus ja yhteiskunnan taloudellisesti turvaama hyvinvointivaltioon kuuluva oikeus päättää itse perheensä koosta. Samoin heillä tulisi olla vapaa mahdollisuus valita lastensa hoitopaikka ja -tapa. Tämä hallitusohjelma muuten uhkaa omalta osaltaan rajoittaa tätäkin oikeutta, kun kotihoidon tukea ei kehitetä yhdessä päivähoiton laajentamisen kanssa.

Perhepoliittisia tukia ei mielestäni myöskään saisi leikata minkään ryhmän osalta äkillisesti ja huomattavasti, niin kuin nyt on tapahtumassa nimenomaan suurperheiden kohdalla, koska se turhentaa kansalaisten vapaan perhesuunnittelun periaatteen. Kun tehdään päätös perheen lisäyksestä, vanhemmilla tulisi olla mahdollisuus arvioida tuon päätöksen vaikutus vuosia vuosia eteenpäin, niin kauan kuin lapsi on heillä huollettavanaan.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman sinänsä välttämättömät säästötoimenpiteet kohdistuvat

mielestäni kohtuuttoman raskaasti lapsiperheisiin ja uhkaavat yhteiskuntamme kaikkein kallemman pääoman, lastemme, turvallisuutta ja tulevaisuutta. Eräissä puheissa jopa tässäkin salissa on väläytelty lapsilisäleikkausten takaa löytyvän näiden säästötavoitteiden lisäksi aivan muita, väestöpoliittisia perusteita. Eräät ovat esittäneet koko lapsilisäjärjestelmän tasapäistämistä, toiset lapsilisien poistamista kolmannesta lapsesta lähtien, ja hurjimpia esityksiä on kuultu, joissa on ideoitu monilapsisille perheille jopa lasten haittaveroa. Seuraava askel olisikin Kiinanmallin mukainen pakkoabortti toisesta lapsesta lähtien.

Perustelut ovat olleet aivan uskomattomia. On puhuttu lapsilisien vaikutuksesta maailman väestön liikakasvuun ja jopa koko maapalloa uhkaavaan ekokatastrofiin. On täysin perustetonta yhdistää lapsilisäjärjestelmä maailman väestön liikakasvuun, ekokatastrofista puhumattakaan. Lapsilisäjärjestelmän kehittyessä perheiden koko ei ole kasvanut vaan aivan päinvastoin pienentynyt. Niissä maissa, joissa lapsiperheet saavat lapsilisä sisarkorotuksineen, perhekoko on muita maita pienempi.

Lasten ns. hankinta taloudellisen hyödyn vuoksi on yhteiskunnassamme tuntematon ilmiö ja lisäksi on mahdotonta, koska parhaimmillaankaan lapsilisä ei korvaa läheskään kaikkia lapsesta aiheutuvia kuluja. Suurperheet syntyvät aivan muista syistä. Lapsia halutaan ja heitä rakastetaan. Niissä uskonnollisissa liikkeissä, esimerkiksi eräissä lestadiolaisissa herätysliikkeissä, jollaiseen itse en kuulu ja joissa ei hyväksytty ehkäisyä, perhekoko tulee pysymään suurena suhdanteista riippumatta. Kansainvälisten suositusten mukaan vanhemmilla tulee olla täysi vapaus päättää itse lastensa lukumäärästä. Valtiovallalla ei ole oikeutta rajoittaa kansalaisten vapaata perhesuunnittelua.

Lapsilukumäärän kasvaessa nouseva lapsilisäjärjestelmä on ominainen lasta arvostavalle sivistisyhteiskunnalle. Useissa maissa sisaruskorotukset nousevat vielä Suomea jyrkemmin. Jokaisesta lapsesta aiheutuu lapsilisistä ja sisaruskorotuksista huolimatta vanhemmille lisäkustannuksia, ja kulujen yhteismäärä on sitä suurempi, mitä enemmän perheessä on lapsia. Perheen palkkatulot eivät suinkaan kasva lasten lukumäärän lisääntyessä vaan päinvastoin usein pienenevät äitiys-, isyys- ja vanhempainlomien sekä hoitovapaiden vuoksi.

Lapsilisät sisaruskorotuksineen edistävät lasten keskinäistä taloudellista tasavertaisuutta

riippumatta siitä, miten suureen perheeseen he ovat sattuneet syntymään. Lapsi ei tee itse valintaa oman perheensä koosta. Puheet sisaruskorotusten tai lapsilisien poistamisesta monilapsisten katraiden kuopuksilta tai jopa suurperheiden haittaveroista ovat järkyttäviä ja ajattelematomia. Lasta ei saa rangaista kurjuuteen sen vuoksi, että hän on perheen esimerkiksi seitsemäs lapsi.

Arvoisa puhemies! Toivon sydämestäni, että hallituksen esittämän lapsilisäleikkauksen takana ei ole tällaisia epäeettisiä ja ihmisyyden kannalta tuhoisia, kansainvälisten suositusten vastaisia väestöpoliittisia tavoitteita. Joka tapauksessa tämän esityksen suurin epäkohta on se, että se ajaa omalta osaltaan etenkin suurperheiden lapsia taloudellisesti entistä heikompaan asemaan, ja näiden lasten tähden en voi hyväksyä tätä esitystä.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajan puheenvuorossa mielestäni menivät kyllä puurot ja vellit sekaisin, pitäisi melkein sanoa: lasten puurot ja vellit sekaisin. Jos nainen soittaa Mannerheimin Lastensuojeluliiton puhelimeen ja kertoo, että harkitsee raskautensa keskeyttämistä sen lapsilisäkeskustelun pohjalta, mitä täällä on käyty, silloin mielestäni ed. Räsänen tyypiset puheenvuorot ovat aiheuttaneet tällaiset puhelinsoitot. Ainut, mikä voi olla perusteena, on se syvä ahdistus ja depressio, mikä näillä soittajilla voi olla, eikä syynä todellakaan, ed. Räsänen, voi olla 35 markan leikkaus, jos on kysymys ensisynnyttäjistä, tai 98 markan leikkaus, jos on kysymys toisen lapsen tulevasta äidistä. Ed. Räsänen, itse ammattilaisena, lääkärinä, ymmärrätte, että täytyy olla todella jotakin muuta tämän takana kuin tämä lapsilisäkeskustelu. Toivon, ettette enää enempää tuolla tavalla sekoita näitä asioita ja aiheuta todella ehkä jossakin päin ahdistusta.

Ed. T ö r n q v i s t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Räsänen oli todella päästänyt mielikuvituksensa valloilleen, kun puheenvuoroaan oli valmistellut. Erityisen arveluttava minusta oli se, kun hän useaan otteeseen laitto vastakkain lapsiperheet ja lapsettomat. Hän varmasti tietää, että lapsettomat perheet, lapsettomat pariskunnat, eivät yleensä itse tee sitä valintaa. On hyvin harvoja, jotka tietoisesti valitsevat sen, etteivät hanki lapsia. Yleensä näiden ihmisten on hyvin tuskallista tietää, etteivät voi saada omia lapsia. Sen vuoksi vertailu lapsiperheisiin ja lapsettomiin, vaikka taloudellisessakin mielessä,

on minusta moraalitonta. Minusta sitä tässä talossa ei saa tehdä. Tai tietysti jokainen tekee sitä omalla vastuullaan.

Melkein jokaisessa puheenvuorossa on viitattu Mannerheimin Lastensuojeluliiton kuumaan linjaan, ja kun sosiaali- ja työjaosto kuuli asian tuntijoita budjettiin liittyen, tärkeimmät terveiset, joita Itälä toi tuosta kuumasta linjasta, olivat, että pahinta on epävarmuus, pysyykö jokin järjestely ja järjestelmä ja miten pitkään, eikä suinkaan järjestelmän tai tässä tapauksessa lapsilisien taso.

Sen vuoksi, arvoisa puhemies, minusta olisi hyvin tärkeää, että nyt vaalikauden alkupuolella hallitus laatisi koko vaalikautta koskevan perhepoliittisen ohjelman, jotta lapsiperheet tietäisivät koko vaalikauden, mieluummin vähän kauemaksikin, mitä tuleman pitää. Sen vuoksi minusta on aivan oikein, että nyt on päätetty leikkaukset, joita on jouduttu tekemään.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Räsänen viittasi aivan oikein tulonsiirtoihin ja lapsilisien merkitykseen. Kiinnitän huomiota siihen, että meillä on perhepoliittiset verovähennykset lähes kokonaan poistettu. Näin ollen verotus ei enää huomioi ihmisten erilaisia elämäolosuhteita nimenomaan perheiden osalta. Tästä syystä lapsilisän tapaiset tulot ovat entistä tärkeämpiä perheille, koska verotus ei tätä tehtävää meillä enää suorita.

Ed. Törnqvist, te paheksuite vastakkainasettelua. Ehkä voisimme lisäbudjetin avulla ja yhteydessä tehdä vastakkainasettelun olettaen, että joku sijoittaja on, niin kuin onkin, korkeilla koroilla spekuloidakseen laittanut rahaa Elannon säästökassaan täysin tietoisena siitä, että mitään lain suojaa meillä ei ole ollut enää 1.4.1994 jälkeen. (Vasemmalta: No, tulihan se sieltä!) Te haluatte turvata tämän talletuksen kokonaan. Minkäänlaista omavastuusuutta te ette halua, vaan te haluatte tämän korkospekulantin miljoonat turvat. Sen sijaan te olette valmiita leikkaamaan perusturvan ydintä. Eikö tätä vastakkainasettelua voida tehdä lisäbudjetin yhteydessä?

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lipposen hallitus ei ole leikkaamassa lapsiperheiltä mitenkään mielellään. Jos sellainen käsitys on syntynyt, se on todella väärä. Olemme äärimmäisen pahoillamme siitä, että leikkauksia on myös perheille kohdistettava.

Arvoisa puhemies! Kun ed. Räsänen puhui lapsilisien porrastamisesta, hän piti sitä joten-

kin hyvin itsestäänselvänä. Jos katsotaan suomalaisen lapsilisän historiaa, ei suinkaan ole ollut itsestäänselvää, että porrastetaan näin. Vuodesta 48 aina vuoteen 61 ei ollut mitään porrastuksia. Jokaisesta lapsesta maksettiin täsmälleen sama raha. Vuonna 62 tuli voimaan kolme eri luokkaa: ensimmäinen, toinen ja kolmas lapsi, ja sen jälkeen tulevat olivat kolmannen kanssa samassa tasossa. Vuonna 74 tuli neljännen lapsen ryhmä ja vuonna 84 viidennen lapsen ryhmä. Porrastus on jyrkentynyt vuosien saatossa jatkuvasti.

Mielestäni voidaan hyvin keskustella siitä, onko tämä ainoa oikea tapa ohjata lapsilisiä, kun nimittäin samanaikaisesti puhutaan vähätuloisista perheistä. Lapsilisähän on yleinen tuki kaikille perheille niiden tulotasosta riippumatta. Me emme voi kasata hirvittävää määrää vaatimuksia lapsilisän osalle kaiken kaikkiaan. Vähätuloisimpien perheiden erityistilanteet on joka tapauksessa hoidettava täysin eri lailla. Sanoisinkin, että meidän tulee avata vähitellen keskustelua siihen suuntaan, miten perhepolitiikan tulevaisuus hoidetaan siltä osin rakenteellisesti, mikä maksetaan yleisenä etuutena kaikille, mikä tulosidonnaisesti. Täällä on nyt jo kahdessa puheenvuorossa tuotu esille, että kotihoidon tuen leikkaus tullaan suorittamaan lisäosasta. Kuka niin on sanonut? Hallitusohjelma ei ainakaan kerro sitä. Silloin meillä viimeistään on mahdollisuus arvioida sitä, tulisiko tässä siirtyä siihen, että koko homma on tulosidonnainen.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. U o t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Räsänen puheenvuoro oli hyvin ristiriitainen ja epä johdonmukainen. Hän kertoi, että hallituksella on väestöpoliittisia tavoitteita, kun se leikkaa lapsilisiä, kuten syntyvyyden säännöstely. Hän vertasi leikkauksia jopa Kiinassa suoritettavaan toisen lapsen pakkoaborttiin. Toisaalta puheenvuoronsa loppuosassa hän hyvin selkeästi totesi, että lapset syntyvät rakkaudesta. Taloudelliset suhdanteet ja perheen taloudellinen asema eivät vaikuta lapsen syntymiseen eivätkä lapsien tekoon. Ei pidä käyttää sellaista puheenvuoroa, jonka loppuosassa itsekkin selkeästi todistaa perättömäksi argumentin, että lapsilisillä vaikutettaisiin väestöpolitiikkaan, lapsien määrään, syntyvyyteen jne. Täysin ristiriitainen ja epä johdonmukainen puheenvuoro.

Ed. Virtanen (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Olin eilen pääministerin kut-suilla, joilla ed. Aapo Saari sanoi, että keskusta-puolue on harrastanut rakentavaa oppositiopoliitiikkaa. Näin nopeasti se tapahtui, kun gallupit edellisenä päivänä olivat sanoneet, että kyseinen politiikka ei mene läpi. Pääministeri Lipponen nauroi ehkä eniten sille, kun minä sanoin, että ainoa kansanedustaja, joka on harrastanut rakentavaa oppositiopoliitiikkaa, olen ollut minä. Tässä taas sitä rakentavaa tuli.

On lähinnä tällainen hitlerimäinen ajatus se, että lapsista maksetaan enemmän. Viimeksi sitä on todella toteuttanut Adolf Hitler, ja muutenkin ikään kuin fasistinen sävy kaikuu näissä — nyt minä puhun psykologina — hysterisoinneissa ja siinä julmuudessa, jota keskusta esittää. On hävettävää, kun me olemme eduskunnassa esikuvana ihmisille, että voi löytyä sen kaltaista politiikkaa, joka on näin järjettömän mustavalkoista. Minä nimitin sitä eilen kaamosfasismiksi. Tyhmyyden määrä tässä asiassa tuntuu ... Ajatelkaa, että me steriloimme ihmisiä, jotka ovat heikkoja, jotka joutuvat laitoksiin ja muuta, mutta sitten kuitenkin me ylistämme ihmisiä.

Jos minulta kysyy joku Suomen linjaa, minä sanon indonesialaiselle tai kiinalaiselle, että meillä on maailman paras ehkäisyvalistus, ollaan siivystysvaltio, mitä tahansa. He taputtavat meille, loistavaa, te olette hoitaneet tämän asian kuntoon. Sitten kun he kysyvät, miten teidän hallituksenne palkitsee tämän viisauden ja ehkäisyn ja kyvykkyyden ja hienouden, minä sanon, että meidän hallituksemme maksaa viidennestä, kuudennessa, seitsemännessä eniten. Tämä on täysin hävettävää maailman silmissä, ja tämä politiikka on valitettavasti sitä, mitä se on.

Ed. R y h ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Räsänen puheenvuorossa, joka oli erittäin hyvä, viitattiin väestöpolitiikkaan. Tämä viittaus on aivan oikein. Olen näkemässä, että hallitus ei ymmärrä väestöpolitiikan päälle pitemmällä matkalla. Nyt nimittäin kaikki väestöennusteet osoittavat, että Suomi on vakavalla tavalla ukkoutumassa ja akkoutumassa. Nimenomaan perhepolitiikalla, lapsiperheitä tukemalla, me pystymme vaikuttamaan väestöpolitiikkaan. On nähtävä niin, että tänä päivänä syntyvä lapsi on työkykyinen ja -kuntoinen ja kykenee maksamaan veroja vasta noin neljännesvuosisadan päästä. Sen tähden väestöpolitiikkaa on tehtävä hyvin pitkällä janteella ja se on aloitettava nyt. Kysymys ei ole suinkaan vastak-

kainasettelusta taikka itse asiassa rahasta, vaan nimenomaan siitä, mille kasvu-uralle Suomi haluaa jatkossa mennä. Lapsiperheitten tukeminen on pitkän aikajänteen kysymys, ja se on otettava vakavasti.

P u h e m i e s : Kehotan edustajia kiinnittämään huomiota siihen, mitkä ovat vastauspuheenvuoron ominaisuudet.

Ed. V ä h ä n ä k k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Räsänen luki vauhdikkaasti ja erittäin elävällä tavalla pitkän esitelmäluonteisen puheenvuoronsa, jossa hän valitsi meitä lapsilisäideologiasta kertoen sen historias-ta jne. Onkohan ed. Räsänen lainkaan tutkinut lapsilisälainsäädännön historiaa ja sitä, mikä puolue vaatimalla vaati lapsilisää ja sai sen vih-doin aikaiseksi? Se oli SDP, joka on nytkin suuri ryhmä, apunaan ammoinen SKDL. Nyt oli oikein ilahduttavaa todeta, että ed. Räsänen myös on tämän tärkeän asian takana, josta aina ei varmuutta ole ollut. Vakuutan ed. Räsäselä, että sama puolue, joka aloitti lapsilisän Suomessa, tulee valvomaan tässä hallituksessa ja myöhemmissäkin hallituksissa, että kohtuullisessa määrin lapsilisälainsäädäntö säilyy ja lapsiperheitä tuetaan. Tämän taloudellisen talvisodan aikana, jota nyt käymme, edellytetään, että myös varakkaat osallistuvat, ja tämä on yksi pieni tapa siihen. Edellisen talvisodan osalta monet varakkaat eivät joutuneet rintamaolosuhteisiin jne.

Lopuksi olisin vielä todennut sen, mihin ed. Uotila jo viittasi, että kristillisen liiton edustajilla on usein tapana herkutella ihmiskunnan surkeuksilla juuri esimerkkinä pakkoabortti Kiinassa ja ekokatastrofit ja muut, nähtävästi kuunneltavuutta lisätäkseen puheenvuorossa.

Lopuksi olisin oikaissut yhden asian, johon joku jo jollakin tavalla viittasi: Harva meistä on tehnyt päätöksiä lapsen aikaansaamisesta perheeseen niin, että varsinkaan kassakoneen kilinä olisi ollut silmissä siinä vaiheessa. Ehkä jokin muu ilme on ollut.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. R ä s ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tiusaselle toteaisiin, että hän on aivan oikeassa siinä, että tällaisten ääriesimerkkien takana on toki muita syitä kuin vain reaaliset markkamääräiset faktat, esimerkiksi depressio. Kuitenkin itse neljä lasta synnyttäneenä ja monien raskaana olevien naisten kanssa

keskustelleena tiedän, että raskauden alkuvaihe on hyvin herkkää aikaa ja mahdollistaa tällaiset prosessit. Itse ymmärrän erinomaisen hyvin Mannerheimin Lastensuojeluliiton julkistamat tiedot.

Vielä ed. Uotilalle toteaisin, että hän ei kuunnellut tarkasti puheenvuoroani. En puhunut siitä, että hallituksella olisi epäeettisiä väestöpoliittisia tavoitteita vaan että niitä on kuultu salissa ja luettu lehtien palstoilta, mistä muuten kuulitte juuri näytteen ed. Virtasen puheessa.

Vielä ed. Vähänäkille totean, että olen iloinnut siitä, että SDP on ajanut näin hyvää asiaa, ja toivon, että ajatte sitä tästäkin eteenpäin.

Ed. Kallis: Arvoisa rouva puhemies! Haluan tarkastella lapsilisäleikkausta hieman toisesta näkövinkkelistä. Hyvin yleisesti saamme kuulla, että politiikkaan ja poliittikkoihin suhtaudutaan kielteisesti. Me tiedämme myös vastauksen siihen. Vastaus on se, että puheet ja teot eivät ole samaa maata. Kun ajattelemme, mitä vaalien alla korostettiin, jokikinen vaaleihin osallistunut puolue totesi, että työllisyyden parantaminen on kaikkein tärkein asia ja toinen melkein yhtä tärkeä on budjetin alijäämän poistaminen. Lisäksi kaikki poliittiset puolueet lupasivat, että kun leikkauksiin mennään, silloin ei pidä kohdistaa leikkauksia niihin väestöryhmiin, joilla jo on veraten vaikeata. Poikkeuksetta luvattiin, ettei lapsiperheiden asemaa huononnetta. Näin kaikki poliittiset puolueet lupasivat, ja näin kaikki poliittiset puolueet puhuivat.

Kun istuva hallitus julkisti hallitusohjelman, hallitus otti saman tien itselleen nimen työllisyyden ja yhteisvastuun hallitus. Jos lapsilisäleikkausta lähdetään tarkastelemaan työllisyyden ja yhteisvastuun näkövinkkelistä, ensinnäkin työllisyyden kannalta kun sitä tarkastellaan, pitää kysyä: Huononeeko työllisyys tämän päätöksen johdosta vai paraneeko? Ilmeisesti hallituksen tarkoitus on, että jokainen päätös vaikuttaisi myönteisesti työllisyyteen eli työllisyys paranisi.

Kyllä kai me kaikki tiedämme, että kun lapsilisen vaikka pienikin leikkaus kohdistuu niihin perheisiin, joissa kulutus on erittäin korkea ja säästämisalttiut varsin alhainen, silloin tietenkin kulutus vähenee. Kun kulutus vähenee, se omalta osaltaan vaikuttaa myös työllisyyteen, eli tämän päätöksen johdosta työllisyystilanne huononee vastoin sitä tavoitetta, jonka hallitus ja toivon mukaan kaikki poliittiset puolueet ovat myös tavoitteeksi asettaneet. Niistä lausunnoista, joita on tullut, on myös käynyt ilmi, että valtion menot

eivät kovinkaan paljon pienene, vaikkakin lapsilisäleikkaus tehdään, koska toimeentulotuen puolella pitää lisätä määrärahaa.

Kun päätöstä tarkastelee yhteisvastuun kannalta, hallitushan on yhteisvastuun hallitus, minä kysyn: Paraneeko yhteisvastuu ja solidaarisuus yhteiskuntaryhmien kesken? Ymmärtävätkö lapsiperheet, että niiltä nyt tehdään tällaisia leikkauksia? Esimerkiksi hallituksen esityksen mukaan nelilapsinen perhe menettää vuositasolla 4 000 markkaa. Yksilapsinen perhe menettää noin 400 markkaa. Minä luulen, että se yksilapsinen perhe ymmärtää, että lapsilisäleikkaus tehdään, koska on niin paljon puhuttu budjetin alijäämästä. Mutta ymmärtääkö se nelilapsinen perhe, että siltä perheeltä viedään 4 000 markkaa? Minä tiedän, että vastaus on kielteinen. Toisin sanoen tällä päätöksellä ei paranneta työllisyyttä, vaan päinvastoin työllisyys huononee, yhteisvastuu ja yhteenkuuluvaisuuden tunne heikenee.

Tietenkin yhteisvastuu on tavattoman tärkeä. Kun sanoin, että neljän lapsen perhe ei tätä ymmärrä, se ei ymmärrä sitä sen takia, että se markkamäärä on niin suuri, muttei myöskään siitä syystä, että samanaikaisesti annetaan eräille väestöryhmille helpotuksia. Pääministeri Paavo Lipponen ja kansanedustaja Bjarne Kallis saavat todennäköisesti verohelpotusta, ja voi tietenkin sanoa, että verohelpotusta rahoitetaan, jos nyt populistisia halutaan olla, lapsilisäleikkauksilla. Ainakin nämä perheet ymmärtävät tämän tällä tavalla. (Välihuutoja) — Niin kuin se sanotaan. Aivan varmasti sanotaan näin, ja näinhän on aikaisemmin sanottu. Edellisen hallituksen aikanaan tätä korostettiin harva se päivä. Lapsiperheillä on tämä tietenkin mielessä. Mehän emme ole sitä kovinkaan paljon korostaneet.

Kun viittasin vaalipuheisiin, sanoin, että toinen tärkeä kysymys oli budjetin alijäämän pienentäminen. Lapsilisäleikkaus liittyy lisätalousarvioon, ja kun lisätalousarvion loppusummaa katsomme, voimme todeta, että budjetin alijäämä ei pienene penniäkään. Suomen talousarvion tulopuoli kasvaa noin 1,9 miljardilla ja meno-puoli kasvaa noin 1,9 miljardilla, ilman että lyhennettäisiin lainoja. Ei tämä pienennä myöskään budjetin alijäämää. Ne tavoitteet, joita kansa pitää tärkeinä ja joita poliittiset puolueet pitivät vaalien alla tärkeinä, eivät toteudu.

Onko hallitus epäsosiaalinen? Oliko edellinen hallitus sosiaalisempi? Tietenkin oppositio tai ne puolueet, jotka olivat edellisessä hallituksessa, ovat sitä mieltä, että edellinen hallitus oli sosiaa-

lisempi. Ne puolueet, jotka nyt ovat hallituksessa ja olivat edellisellä kaudella oppositiossa, ovat eri mieltä. Tämähän on aika normaalia. Kun ajattelee niitä leikkauksia, joita edellisellä kaudella tehtiin, ne olivat rajuja. Ei sitä voi kieltää. Mutta aina, voi melkein sanoa: poikkeuksetta, haluttiin myös kurjuutta jakaa meille ns. hyvätuloisille. Oli porrastettu savamaksu eli sairausvakuutusmaksu, lainavero alkoi tietystä tulorajasta, pienituloiset jäivät ulkopuolelle. Nyt ollaan poistamassa tämä porrastus — ainakin hallitusohjelman mukaan on tarkoitus poistaa — ja myös kelavakuutusmaksu 1,55 aiotaan poistaa ensi vuonna.

Aika lailla hämmennystä ovat myös aiheuttaneet ne lausunnot, joita hallituspiiristä ja hallituspuolueilta on tullut. Pienet hallituspuolueet ovat sanoneet, että olisi ollut paljon rajumpia leikkauksia, mikäli nämä pienet hallituspuolueet eivät olisi olleet mukana. Herää kysymys, kuinka julmia ovat SDP ja kokoomus, nämä kaksi suurta puoluetta, kun pienet hallituspuolueet sanovat, että ne ovat onnistuneet estämään näitä rajuja leikkauksia. (Ed. Kokkonen: Se on politiikka!) — Teidän hallituskumppaninneko valehtelee, niinkö? (Ed. Kokkonen: Tuollaiset väitteet!) — Sehän tarkoittaa silloin sitä, että hallituskumppani valehtelee ja yrittää saattaa teidät huonompaan valoon. (Ed. Kokkonen: Se on ed. Kalliksen tulkinta!) — Mutta näinhän te sanoitte. (Ed. Kokkonen: En sanonut!) — Ei, vaan te sanoitte! — Pienet puolueet ovat näin ollen pelastaneet satoja miljoonia lapsiperheille, jos nämä väitteet, joita pienet puolueet ovat esittäneet, pitävät paikkansa. Ed. Kokkonen on ilmeisesti sitä mieltä, että näitten pienten puolueitten väitteet eivät pidä paikkaansa.

Hämmennystä on aiheuttanut myös se tieto, joka tuli hallitukselta, kun hallitus esitti alun perin, että yksiläpiset perheet jätetään kokonaan leikkausten ulkopuolelle. Myöhemmin sosiaaliministeri Huttu esitti, että kaikkein oikeudenmukaisin leikkaus olisi saman suuruinen leikkaus kaikilta lapsilta. Ihmettelen, minkä takia sosiaaliministeri Huttu on poissa näin tärkeästä keskustelusta.

Kristillisen liiton eduskuntaryhmä on ministeri Hutun kanssa siinä samaa mieltä, että jos pitää leikata, silloin saman suuruinen leikkaus kaikilta lapsilta olisi kaikkein oikeudenmukaisin. Emme me oppositiopuolueena halua kaikkea vastustaa. Me haluamme pysyä siinä, mitä me vaalien alla sanoimme. Me haluamme pysyä siinä, mitä me myös vaalikentällä sanomme.

Kun me olemme sanoneet, että työllisyys on kaikkein tärkein, kun me olemme sanoneet, että valtion menoja pitää leikata, budjettialijäämä saada pienemmäksi, me olemme tässä asiassa esittämässä toisen käsittelyn yksityiskohtaisessa käsittelyssä, että lapsilisleikkaus tehtäisiin saman suuruisena kaikilta lapsilta. Jos ei tätä voida hyväksyä, jos eivät hallituspuolueet tätä hyväksy, silloin jää vaihtoehdoksi joko hyväksyä esillä oleva esitys tai hylätä se, ja siinä tilanteessa kristillisen liiton eduskuntaryhmä tulee esittämään hylkäystä ja äänestämään sen puolesta. Mutta ojemmame kätemme hallitukseen päin. Jos te haluatte tukea oppositiolta, jos te haluatte, että valtion menoja leikataan niin, etteivät leikkaukset kohtuuttomasti kohdistu lapsiperheisiin, kristillinen liitto oppositiopuolueena tukee teitä.

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kalliksen puheen loppuosa oli aika erikoinen johtuen siitä, että asia on nyt valmisteltu sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, jossa kristillisten edustajalla on käsitykseni mukaan ollut mahdollisuus istua mukana. Tuossa työskentelyssä ei missään vaiheessa tullut esille mitään pykälää koskevaa rinnakkaista esitystä. Keskustapuolue valmisteli siellä vastalauseen, joka oli hylkäävä hallituksen esitykselle.

Minä rohkenen kyllä huolimatta ed. Kalliksen puheesta epäillä, että olisipa hallituksen esitys karsimis- ja leikkausmuodosta ollut mikä tahansa, niin te olisitte vastustaneet. Olen saanut sen käsityksen, että te nimenomaan kunnioitatte ennen vaaleja antamaanne lupausta ja olisitte halunneet kynsin hampain pitää kiinni siitä, että mitään leikkauksia ei tehdä. Vähän kummeksun tätä tapaa nyt tässä vaiheessa näin myöhään tuoda esiin omia käsityksiänne siitä, miten leikataan.

Sitten puutuitte työllisyysvaikutukseen. Tältä osin sanon, että puhuitte oikeata asiaa sikäli, että hallituksen esityksen perusteluistahan on jätetty kokonaan pois arviot työllisyysvaikutuksista, joko välittömistä tai välillisistä, ja tämä on minusta asia, joka pitää saada vähitellen kuntoon näissä esityksissä. Sen sijaan olen kyllä eri mieltä siitä, mitkä ne vaikutukset voisivat olla. Kyllä näillä leikkauksilla on myös nähty välillisesti olevan sellaisia vaikutuksia, että ne johtavat parempaan työllisyyteen ja kulutukseen sitä kautta. Jos saadaan vakavaraisempi budjetti, korkotaso alenee, mikä voi aikaansaada investointeja, mikä voi aikaansaada työtä, mikä voi lisätä kulutusta. Näinhän se menee!

Suoria, välittömiä vaikutuksia on tietysti sitä kautta, että näitä rahoja aiotaan käyttää työvoimapolitiisiin toimiin, joka raha tulee myös kulutukseen, tietysti toisille tahoille, en kiistä, ettei tulonjaollisia vaikutuksia ole.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan oikein, niin kuin ed. Vehkaoja jo joutui toteamaan, nämä rahat menevät kulutukseen. Ne menevät toisten kulutukseen, lapsiperheiltä pois ja parempituloisten kulutukseen.

Minusta lapsilisät ja niiden leikkaus on tietysti oikeudenmukaisuus- ja tasa-arvokysymys, mutta minusta oli aivan oikein, että ed. Kallis hyvin painokkaasti otti esille ostovoimakysymyksen. Kun on palkkaratkaisuja tässä maassa ajettu ja varsinkin osassa vasemmistoa ja oikeastaan muuallakin hyväksytty palkankorotuksia, niin perusvaatimus, peruseruste, on ollut, että pitää saada ostovoimaa. Sillä on saatu näitä palkankorotuksia läpi. Mutta nyt otetaan vajaa miljardi markkaa ostovoimaa pois siltä väestöryhmältä, jolle kulutus olisi erityisen oikeudenmukaista ja tärkeää. Tämä olisi vielä sellaista kulutusta, joka ei koskaan kyllä mene mihinkään ylellisyyteen jne. Tätä kautta toteutuisi paitsi ostovoima myös oikeudenmukaisuusvaatimus.

Mitä tulee ed. Vehkaojan puheenvuoroon leikkaustavasta, oli kyllä pettymys, että hallituspuolueet eivät puuttuneet valiokunnassa tähän ja ed. Vehkaoja tavallaan vastuun leikkaustavan valitsemisesta on sysäämässä nyt pienelle oppositiolle. Minusta teidän olisi pitänyt tehdä se hallituksen sisäisin voimin, niin kuin sitä on vähän luvattu ja niin kuin kaikki oikeudenmukaisuuskriteerit osoittavat. Mutta tällä vastuun siirtämisellä te kyllä osoitate aika huonoa omaatuntoa ja aika huonoa poliittista moraalia.

Ed. J u r o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kallis kysyi, ymmärtääkö yksilapsinen ja ymmärtääkö nelilapsinen perhe leikkaukset. Itse hän vastasi, että yksilapsinen perhe ehkä ymmärtää, nelilapsinen ei. Varmasti näin on, koska yksilapsiset perheet eivät ole ajatelleetkaan, että heidän lapsestaan aiheutuvat kustannukset korvattaisiin siinä määrin, että lapsen hankkiminen olisi tästä asiasta kiinni. Sisarkorotukset mielestäni ovat sen verran hyvät, että sitä suuremman osan kustannuksista lapsilisät kattavat, mitä useampia lapsia on perheessä. (Ed.

Kemppainen: Päinvastoin!) Itse olen kasvattanut viisi lasta enkä voi ymmärtää, että yksikkökustannukset per lapsi kasvaisivat lapsimäärän lisääntyessä niinkään paljon kuin tämä porrastus nykyisellään edellyttää. Itse olisin jopa säästännyt yksilapsiset perheet mieluummin leikkauksilta, koska olisin halunnut, että suomalaiset nuoret hyvin varhaisessa vaiheessa uskaltaisivat perheen perustaa eivätkä siirtäisi ensimmäisen lapsen hankkimista kovin myöhäiseen aikaan.

Ed. V i r t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hain muutaman lehtileikkeen, joita olen kirjoittanut. Kun minut leimataan lasten vihaajaksi ja muuta, niin minä luen tästä: ”Yli 90 prosenttia suomalaisista lapsiperheistä on siinä haarukassa, josta puhun. Jos esitykseni toteutuisi, niin lapsiperheiden asema paranisi. Lapsiperheitä ovat siis yksi-, kaksi- ja kolmilapsisetkin perheet ja näin, koska esitykseni mukaan etupainotettaisiin lapsilisien määrään. Tämä uudistus koskee tietysti tulevaisuutta eli suuntaa järkevämpään lapsenhankintapolitiikkaan nykyajassa. Esittämäni lapsilisien ns. etupainotteisuuden ansiosta mahdollisimman monella suomalaisella naisella olisi parempi mahdollisuus nauttia lapsista ja äitiyden onnesta. Suomalaisten määrä pikemminkin lisääntyisi ja laadullisesti monipuolistuisi ja siten parantuisi verrattuna nykyisen tukijärjestelmän aiheuttamaan jopa poliittiseen vinoutumaan.”

Minä ihmettelen, mitä lapsikielteistä puhetta tämä on. Samoin minä olen puhunut täällä aikaisemmin siitä, että lapset ovat suuri ilo, mutta varsinkin nykytilanteessa kohtuus kaikessa. Sitä paitsi äidin arvo ei saa olla kiinni lasten lukumäärästä tai jos on, niin miksemme ala kunnioittaa niiden äitien viisautta, jotka ovat tajunneet, mihin he haluavat aikansa ja elämänsä investoida ja ovat tajunneet myös maailmamme tilan?

Sitä paitsi tässä yhteydessä on vedottu Jumalaan ja uskonnollisiin syihin minua leimattaessa ja tuomittaessa. Uskominen edellyttää muka pakkolisääntymistä, mutta ”lisääntykää ja täytäkää maa” on juutalaisuuteen kuuluva vanha testamentillinen käsky. Me olemme kristittyjä, ja kristinuskon ilosanoma on lähtöisin Jeesuksesta. Jeesus vaikutti ratkaisevasti naisen asemaan antaen naisellekin ihmisarvon ja tasa-arvon demokraattisessa mielessä. Jeesus siis tavallaan vapautti naisen naista alistavan yhteisön ikeestä. Hän vapautti rakkaudellaan naisen ennen kaikkea pakkoseksistä. Ja miten Jeesus itse toimikaan lasten hankkimisen suhteen? Minun

mielestäni tuo vääristely on kyllä hämmästyttävää.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. K a l l i s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Vehkaoja ihmetteli, minkä takia tässä vaiheessa kristillinen liitto tuo tämän vaihtoehdon esille. Voin kertoa, että kun tiedonantokeskustelua tässä salissa käytiin, kristillisen liiton eduskuntaryhmän puheenvuorossa todettiin, että jos leikkauksiin on pakko mennä, pidämme kaikkein oikeudenmukaisimpana sitä, että kaikilta lapsilta leikataan saman verran. Se tuli tiedonantokeskustelun yhteydessä esille. Sosiaalivaliokunnassa meillä ei valitettavasti ole jäsentä. Jos meillä olisi varsinaisen jäsenen paikka siellä, niin tämä olisi varmasti siellä taas kerran tullut esille. Nyt se tuli tässä salissa tänä päivänä, se tuli tiedonantokeskustelun yhteydessä, eli sen pitäisi olla hallituspuolueen ed. Vehkaojan tiedossa.

Ed. Juurolalle toteaisin, että meidän mielipiteemme menevät pahasti ristiin.

Ed. V a n h a n e n: Arvoisa puhemies! Kyllä tämän asian käsittelyssä ja päättämisessä on selkeästi kyse arvovalinnasta. Leikkauksia kohdistetaan nyt vain osaan väestöstä, jolloin leikkausten vaikutukset niiden kohteeksi joutuville ovat paljon suuremmat, kuin jos taakkaa jaettaisiin tasaisemmin. Hallituksen politiikassa on selvä valinta tehty siinä, että leikkaukset käynnistetään lapsiperheistä, opiskelijoista ja nuorista viljelijöistä. Tämä on sinällään poliittikkaa, ja on hyvin luonnollista, että puolueiden välillä on eroja näinkin keskeisissä yhteiskunnallisissa asioissa. Sinällään minusta on hämmästyttävää, että hallituksen piiristä niin voimakkaasti koetetaan moralisoida tai paheksua sitä, että oppositio ei hyväksy sitä, että leikkauksia yhteiskunnallisesti suunnataan tällä tavalla kuin hallitus tekee. On arvovalintojen erosta kyse, ja hallitus puolustaa omaa politiikkaansa, ja oppositiolla on ainakin tässä asiassa erilainen linja, ja oppositio on tehnyt erilaiset valinnat kuin hallitus.

Eräs erityinen ero liittyy myös suhtautumiseen leikkaustapaan. Hallitus suuntaa leikkauksensa erityisen ankarasti monilapsisiin perheisiin, kun taas edellinen hallitus ja keskusta on katsonut eikä vain omasta mielestään vaan selvästi myös tutkimusten ja tilastojen perusteella arvioiden, että lapsiluvun kasvaessa perheiden taloudellinen asema muuttuu hyvin voimakkaasti. Ei tar-

vitse olla erityinen tiedemies kyetäkseen arvioimaan, että kun monilapsisesta perheestä on kyse, niin eräät kulut kasvavat hyvinkin jyrkästi. Tarve suurempaan asuntoon, ehkä tarve suurempaan kulkuneuvoon jne. kasvavat tiettyssä vaiheessa hyvin jyrkästi. Toisaalta mitä monilapsisemmasta perheestä on kyse, sitä todennäköisempää on, että ainoastaan toinen vanhemmista voi käydä ansiotyössä. Monilapsisilla perheillä ei ole varaa laittaa kaikkia lapsia kunnalliseen päivähoitoon.

Keskustelussa on perätty poliittista moraalia ja erityisesti kysytty keskustan suunnalta, missä on poliittinen moraalit, kun me viime kaudella leikkasimme hyvin monista eri menoluokista. Keskusta olikin leikkaamassa 35 miljardin markan edestä, mutta emme suunnanneet leikkausta tällä tavalla. Leikkauslistamme on dokumentoitu historiaan. Ne ovat löydettävissä eduskunnan päätöksistä. Niitä me olemme puolustaneet ja puolustamme ja pidämme niistä kiinni.

Edellinen hallitus leikkasi myös lapsiperheitä. Perhetukipaketin yhteydessä tehtiin merkittävä leikkaus. Ed. Vehkaoja muisteli aikaisemmin, että kokonaisvaikutus oli noin 500 miljoonaa markkaa. Minusta kokonaisvaikutus oli pienempi, mutta se oli leikkaus, se oli tietoinen valinta. Katsoimme, että perhetuki uudistuksen yhteydessä leikkauksia kohdistetaan myös lapsiperheisiin, mutta se tehtiin selkeästi oikeudenmukaisemmin meidän mittapuumme mukaan, kuin hallitus nyt tekee. Siinä siirryttiin verovähennysten kautta tapahtuvasta perheiden tukemisesta puhtaasti lapsilisen kautta suunnattuihin tukiin. Se uudistus tuki selvästi erityisesti vähävaraisia monilapsisia perheitä, se oli arvovalinta. Se oli poliittinen valinta, jossa ilmaisimme omat tavoitteemme ja veimme ne myös lävitse. Se oli toisenlainen valinta kuin nykyhallituksella. Nämä erot ovat selvät. Ei niitä kannata kiistää emmekä me ainakaan niitä kiistää.

Hallitus ei kykene perustelemaan leikkauksen kohdentumistapaa. Lakiesityksen toisessa käsittelyssä pitäisi nimenomaan kohdentamistavastakin päätös tehdä. Asian esitellyt ministeri ei ole ollut keskustelussa läsnä. Samoin tämän ja muiden leikkausten yhteisvaikutuksia ei ole kyetty arvioimaan. Mikä tähän on johtanut? Kiire. Kiire on ollut ilmeisesti ainoa syy, että lapsilisäleikkauksen, edessä olevan kotihoidon tuen leikkauksen ja muiden tulonsiirtojen yhteisvaikutuksista ei ole laskelmia esitetty. Ainakaan eduskunnalle näitä laskelmia ei ole uskallettu esittää.

Kun lapsilisäleikkaukset ja edessä olevat kotihoidon tuen leikkaukset yhdistää ja kun ei ole hallituksen tarkempia laskelmia käsiteltävänä, voi vain arvioida, että noin 100 000 monilapsisinta perhettä Suomessa joutuu todella voimakkaiden leikkausten kohteiksi. Tällaista poliittista kohdentamista on hyvin vaikea ymmärtää. Itse asiassa ainoaksi selitykseksi tulee mieleen, että hallituspuolueet ovat halunneet näin ylivoimaisen enemmistön perheistä saada mahdollisimman pienten leikkausten piiriin. Eräs hallituksen edustaja joitakin viikkoja sitten, kun kyseinen hallituksen esitys oli juuri päätetty, puolusteli tätä julkisuudessa sillä, että yksilapsisilla perheillä leikkaus on vain muutamia kymppiejä. Se oli selvästikin yritys perustella ehkä enemmistölle perheistä, että leikkaus on vähäinen ja vaikutukset eivät perheille ole suuret. Itse asiassa alun perin hallitus ei aikonut ensimmäisen lapsen osalta suorittaa leikkausta alkuunkaan.

Mistä kiire on johtunut, ettei yhteisvaikutuksia ole kyetty arvioimaan, ja miksi aikaa ei ole käytetty, jotta eri leikkausten päällekkäisvaikutukset olisi voitu arvioida? Kiireeseen ei ole kuin yksi syy: Hallitus halusi rahoittaa lapsilisäleikkauksella, opintotukileikkauksella ja nuorilta viljelijöitä tehtävällä leikkauksella lisäbudjetin, jonka SDP lupasi vaalitaistelussa. Lisäbudjettilupaus on pidetty, mutta vastaavasti niitä välipuheita, jotka äänestäjien kanssa lapsilisiin suhtautumisesta ennen vaaleja esitettiin, ei ole pidetty.

Lisäbudjetti leikkaa äsken mainittujen kolmen väestöryhmän kulutuskykyä, ja samalla budjetilla lisätään määrärahoja erilaisiin työllisyystöihin. Kyse on työllisyyden kannalta peiton jatkamisesta toisesta päästä toiseen päähän.

Lisäbudjetissa on myös muita menoja, jotka ed. Ala-Nissilä muun muassa tässä keskustelussa paljasti ja joihin myös lapsilisäleikkausta käytetään. Ellei tätä lisäbudjettivaatimusta tässä mitatuokassa olisi ollut, hallituksella olisi ollut mahdollisuus käyttää myös aikaa hieman enemmän tulonsiirtoleikkausten tekemiseen. Hallitus oli voinut harkita ja valmistella asiaa kesän yli siten, että yhteisvaikutukset olisi kyetty kunnolla arvioimaan.

Arvoisa puhemies! Ed. U. Anttila esitti aikaisemmin keskustelussa, että vihreät saivat pienenettyä lapsiperheisiin suunnattuja leikkauksia. Hän on esittänyt saman tiedon aikaisemminkin keskustelussa. On jäänyt vain vastaamatta, ketkä hallituksen piirissä erityisesti ovat sitten vielä suurempia lapsilisäleikkauksia ajaneet. Ed. Kallikallisen kyseli saman asian perään äsken. Epäselväksi

jäi, onko ed. U. Anttilan väite totta, pitääkö se paikkansa, vai kuka hallituksessa on ajanut lapsiperheisiin nähden vielä kovempaa ja jyrkempää linjaa.

Ed. Vähänäkki — valitettavasti hän ei ole nyt paikalla — hetki sitten vastauspuheenvuorossaan totesi leikkausten kohdentamisesta, että näin myös varakkaat osallistuvat näihin supistuksiin ja leikkauksiin. Nyt leikkaukset kohdistetaan monilapsisiin perheisiin, joiden osalta kaikki tilastot näyttävät kiistattomalla tavalla, että ne perheet ovat varallisuusasteikossa häntäpäässä.

Ed. Vehkajoki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minä olen samalla tavalla pahoillani kuin ed. Vanhanen siitä, että hallituksen esittämät leikkaukset on nyt käynnistetty lapsista ja opiskelijoista. Sitä on meidänkin joukoissamme kyllä ehditty arvostella, mutta tässä nyt ollaan. Kun tämä tällä aikataululla nyt haluttiin tehdä ja aikaansaada säästöjä vielä tänä vuonna, on selvää, että laajoja, sinänsä minusta täysin tärkeitä selvityksiä, mistä puhuitte, ei ole ehditty tehdä.

Kun sanoitte, että arvoissa on eroja, se on totta. Näiden hallitustenkin välillä on suuria havaittavia eroja. Ahon hallitushan loi työttömyyden, jonka Lipposen hallitus on nyt päättänyt puolittaa. Minä väitän, että työttömyyden lisääminen Ahon hallituksen aikana vei lapsiperheiltä tavattoman paljon enemmän, kuin mistä me nyt puhumme näissä perhepoliittisissa tulonsiirroissa. Suuruusluokka oli aivan jotakin muuta. Me teemme nyt kaikkemme, että me voisimme työllisyyden kautta parantaa lapsiperheiden asemaa uudelleen. Haluaisin tietää, tarkoittaako ed. Vanhanen, ettei työllisyyden paraneminen tulisi koskettamaan laisinkaan lapsiperheitä, vai tarkoittaako hän sitä, ettei anna arvoa Lipposen hallituksen tavoitteelle puolittaa työttömyys.

Lopuksi sanoisin, että sosialidemokraattien joukossa, kun olen asiaa tiedustellut, kukaan hallitusneuvottelijoista ei ole vielä tunnustanut sitä seikkaa, että olisi ollut esittämässä suurempia leikkauksia perheiden tulonsiirtoihin kuin ne, mihin on lopulta päädytty.

Ed. Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuunnellessani ed. Vanhasen vertailua edellisen hallituksen leikkausten kohdentamisesta verrattuna nykyiseen hallitukseen ei voi tulla kuin siihen johtopäätökseen, että ilmeisesti nämä edellisen hallituksen leikkausten kohdentamiset ovat olleet täysin väärin suunnat-

tuja ottaen huomioon meidän suuren työttömyytemme, valtiontalouden tilan ja lisääntyneen velkaantuneisuuden.

Ed. Törnqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vanhanen täällä peräänkuulutti näiden leikkausten yhteisvaikutusta, miten ne kohdistuvat perheisiin. Minua vähän huvittaa tämä kysymys siinä mielessä, että viime vaalikaudella itse eduskunnan puhujakorokkeelta ainakin neljä kertaa hyvin vakavissani vetosin silloiseen hallitukseen, että se olisi selvityttänyt, miten silloiset asumistukien ym. leikkausten yhteinen vaikutus on lapsiperheisiin. Silloinen sosiaali- ja terveysministeri Huuhtanen ei kyllä minulle vastausta siihen antanut, enkä ole vielä saanut sitä selvitystä. Tämä selvitys on tärkeä tehdä, ja sitä ollaan parhaillaan tekemässä, ettei tehtäisi korvaamattomia virheitä.

Täällä on puhuttu siitä, että tämä leikkausmalli on hyvin epäoikeudenmukainen, kun otetaan enemmän useampilapsisilta perheiltä. Yksilapsinen perhe saa vuodessa lapsilisää 6 420 markkaa ja nelilapsinen perhe, muun muassa ed. Räsänen perhe, saa vuodessa 34 464 markkaa lapsilisää. Kuitenkin sen ensimmäisen lapsen saanti on tälle perheelle, totta kai, huomattavasti kalliimpaa kuin myöhempien lapsien. Minusta tämä leikkausmalli on sillä tavalla oikein mitoitettu, että tämä kuitenkin kohdistuu ihan siedettävästi perheisiin.

Ed. Vanhanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On sinällään valitettavaa, että näinkin keskeisestä arviointikriteeristä meillä on selvä erilainen näkemys ed. Törnqvistin kanssa: siitä miten lapsiluku vaikuttaa perheiden käytettävissä oleviin tuloihin ottaen huomioon myös ne kululiset, jotka lapsimäärän kasvaessa aiheutuvat. Tämän luulisi olevan asia, josta sinällään kyllä tiedemiesten avulla olisi saatavissa kohtalaisen absoluuttinen totuus. Meillä on se arvio, että kaikkein monilapsisimmissa perheissä vaikutus perheiden tuloihin on niin voimakas, että edellisen hallituksen tekemä porrastus olisi sosiaaliselta kannalta katsottuna perusteltu.

Ed. Vehkaoja esitti minusta ihan oikean kysymyksen liittyen työllisyyden paranemiseen ja suhteeseen lapsiperheiden asioihin. Totta kai näin on. En halua lähteä sitä kiistämään. Minusta tämän lisäbudjetin vaikutukset voidaan ehkä syksyllä paremmin arvioida, kun on nähty, kun muutamat työmaat eri puolella Suomea käynnistyvät, mikä on niiden työllisyysvaikutus,

ja kyetään ehkä paremmin arvioimaan, paljonko toisaalta näillä leikkauksilla kulutuskysynnän alenemisen kautta on menetetty työtilaisuuksia, mikä on se lopputulos. Minusta näyttää siltä, että tässä nyt lähinnä siirretään rahaa näistä tulonsiirroista työllistettävälle ihmiselle (Välihuuto) heidän tulojensa väliaikaiseen parantamiseen. — En minä sitä kiistä.

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on käyty läpi paljon asioita lapsiperheiden asemasta työllisyyteen asti. Itse aloittaisin pienellä historiikilla siitä, millaista linjaa perhetuessa ja lapsilisisä vihreät ovat olleet ajamassa. Puolitoista vuotta sittenhän eduskunta hyväksyi ns. perhetukiudistuksen, jossa siirrettiin suoriin tulonsiirtoihin yhdistetystä verovähennys- ja lapsilisäjärjestelmästä. Eli osa verovähennysleikkauksesta siirrettiin lapsilisiin. (Välihuuto) — Ed. Kemppainen on oikeassa, että valtaosa, mutta tämä laki oli tuolloin myös säästölaki eli valtiontaloudellisia säästöjä syntyi tästä esityksestä.

Lopulta sitten, kun sosiaali- ja terveysvaliokunta oli asiaa käsitellyt, päädyin itse ja vihreä eduskuntaryhmä päätyi sellaiseen malliin, jossa ensimmäisen lapsen lapsilisä olisi ollut 700 markkaa, toisen 600, kolmannen 912 ja neljännen ja sitä useamman lapsilisä 1 045 markkaa. Vihreä eduskuntaryhmä oli tuolloin ainoa, joka oli sitä mieltä, että viidennen lapsen lapsikorotusta ei olisi ollut välttämätöntä maksaa. Käytännössä tämä ei olisi merkinnyt monilapsisten perheiden aseman heikentymistä. Ainakin niiden laskelmien mukaan, jotka sosiaali- ja terveysvaliokunta sai, nämä lapsiperheet olisivat jonkin verran hyötynyt tästäkin mallista, jonka vihreät esittivät. Kuitenkin tuossa leikkauksessa hävisivät eniten kaksilapsiset perheet ja erityisesti yksilapsiset perheet. Eli jos katsotaan, mikä merkitys verovähennyksillä on, niin pienperheissä niiden merkitys oli suuri.

Mielestäni keskusta on hieman hakoteillä katsolessaan ainoastaan bruttotuloja, katsoessaan ainoastaan lapsilukua, kun mietitään, mikä on perheiden todellinen kestävyys taloudellisessa lamassa. Monet lapsiperheet ovat velkaantuneita asuntovelkojen ja opintovelkojen vuoksi. Ja vaikka perheen bruttotulot olisivat verraten korkeat, nettotulot eivät välttämättä ole. Näin ollen myös lapsilisiä täytyy arvioida tästä lähtökohdasta. Siksi vihreiden tuolloinen malli olisi merkinnyt sitä, että korotus ensimmäisestä neljänteen jne. lapseen ei olisi ollut niin suuri, ei yli

kaksinkertainen kuten hallitus esitti. Tämä merkitsee tietysti sitä, että meidän näkemysksemme lapsilisästä on erilainen kuin esimerkiksi keskustan. Kyse on nimenomaan lapsilisästä. Absoluuttisesti lapsilisällä ei voida tietenkään kustannuksia, mitä lapsen saaminen perheelle merkitsee, maksaa. Ei voida lähteä siitä, että koko systeemi olisi nimenomaan sosiaaliturvan varassa.

Tästä huolimatta olen erittäin kriittinen tätä hallituksen esitystä kohtaan. Laman aikana lapsiperheet ovat olleet heikoimmassa asemassa, ovat kärsineet eri leikkauksista aika paljon, juuri Ahon hallituksen leikkauksista, alkaen sairauspäivärahoista, jotka ovat siis tuoneet myös vanhempainraha-, äitiyspäivärahamuutoksia jne. Usein myös työttömyys on heijastunut lapsiperheiden asemaan. Eli on väärin arvioida erikseen työttömiä, erikseen lapsiperheitä. Tässä maassa on niin paljon erilaisia elämäntilanteita, myös lapsiperheissä on erilaisia elämäntilanteita. Näin ollen on syytä tarkastella kokonaisuudessaan hallituksen leikkaus ehdotuksia. Niissä sitten se, että kotihoidon tukea ja lapsilisiä leikataan, on aikamoinen yhdistelmä koskien juuri niitä perheitä, joissa on pieniä lapsia.

Kun hallitusneuvotteluja käytiin, minulla oli mahdollisuus osallistua kansalaisturvatyöryhmään. Tuossa työryhmässä vihreät nimenomaan esittivät sitä, että tämä lapsilisien leikkaus olisi ollut pienempi kuin se, mikä lopulta kompromissina hyväksyttiin, ja kotihoidon tuen leikkaus olisi ollut myös pienempi. Olimme valmiit hyväksymään 10 miljardin säästösumman kokonaisuutena, mutta halusimme priorisoida eri asioita kuin monet muut ryhmät noissa neuvotteluissa.

Sinänsä tavoitteenamme oli myös päivähoiton laajentaminen. Tuossa tavoitteessa vihreät onnistuivat, eli hallituksen tavoitteena on päivähoiton laajentaminen nimenomaan kunnallisen hoitovelvoitteen osalta alle kouluikäisiin lapsiin ensi vuoden alusta alkaen. Tätä pidän erittäin merkittävänä saavutuksena, jolla saattaa olla monille lapsiperheille jopa suurempi vaikutus kuin lapsilisien leikkauksella. Mutta tietenkin on otettava huomioon se, että palvelujärjestelmän laajennus ja toisaalta tulonsiirtojen leikkaus saattavat kohdistua eri ryhmiin. Sikälkin näiden leikkausten pitää olla mahdollisimman tasapuolisia.

Näin ollen vihreät pitivät yllä sekä hallituksessa että aiemmissa neuvotteluissa ikäporrastuksen mahdollisuutta eli sitä, että alle kouluikäisten lasten lapsilisiä olisi ollut aina suurempi kuin kouluikäisten lasten. Tämä olisi siis merkinnyt kah-

tiajakautunutta porrastusta. Eli lapsiluvun mukaan tapahtuva porrastus olisi ollut toinen ulottuvuus, toinen ulottuvuus lapsen ikä.

Arvoisa puhemies! Vaikka olen lapsilisäleikkausta kohtaan kriittinen enkä voi sitä kannattaa ainakaan lain kolmannessa käsittelyssä, en kuitenkaan lämpene kristillisen liiton mallille lapsilisien leikkauksesta. Sehän on tasasuuruinen pie-nehkö leikkaus eri lisiin eli porrastukseen. Mielestäni porrastusta voidaan loiventaa ja sitä olisi voitu loiventaa jonkin verran, mutta kristillisen liiton malli ei lähde loivennusajatuksista vaan pitää kiinni tavallaan vanhasta järjestelystä ja siitä, että edelleen ensimmäisen ja viidennen lapsen lapsilisen suhde on yli yhden suhde kahteen.

Arvoisa puhemies! Näin ollen toisessa käsittelyssä en kannata esitystä, jota kristillinen liitto esittää, vaan koko lapsilisämallissa olisin toivonut vielä muun mallin löytymistä ja säästöjen jonkin asteista priorisointia muilta alueilta kuin lapsilisistä.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varmasti monelta osin ed. U. Anttilan puhe oli vilpiton ja kritiikki oli varsin aiheellista tätä esitystä kohtaan, mutta kaikilta osin ei voi hänen puheenvuoroonsa yhtyä. Esimerkiksi kun ed. Anttila yrittää perustella, että kaikki lapsiperheet eivät ole samanlaisessa asemassa, niin te olette tavallaan esittämässä vielä monimutkaisempaa lähestymistapaa lapsilisiin. Miten on mahdollista ottaa velkaantuminen huomioon lapsilisiä myönnettäessä? Silloin tästä varsinainen sekamelska tulisi. Ainoa oikea malli on, että se on lapsikohtainen.

Mutta siinä, ed. Anttila, olette epärehellinen, kun sanoitte, että edellinen hallitus leikkasi yksi- ja kaksilapsilta perheitä. Sitä myös ministeri Mönkäre yritti lehtitietojen mukaan esittää, mutta tämä ei pidä alkuunkaan paikkaansa. Kun verovähennys otetaan pois, ei se suinkaan ole yksi- ja kaksilapsilta, vaan kaikilta. Tämä on toki sitä tietynlaista tarveharkintaa ja sosiaalisuutta ja solidaarisuutta, johon suuntaan edellinen perhepoliittinen uudistus meni huolimatta siitä, että siinä oli säästöä.

Kun meille valiokunnassa senaikaisen uudistuksen mukaisena näitä vaikutuksia esiteltiin, niin kyllä lapsilisäleikkaus yksi- ja kaksilapsis-sakin perheissä tapahtui vasta silloin, kun perheen huoltajan palkkatulot olivat noin 13 000 markkaa kuukaudessa. Se on jo sentään kohtuullisen hyvä taso. Sen takia uskallan vieläkin väittää, että se perhetuki uudistus säästöistä huoli-

matta oli sosiaalinen, oikeudenmukainen ja tasavarvoa lisäävä päinvastoin kuin tämä.

Ed. K u i s m a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tietysti yhteiskunnan pitäisi rakentua siten, että työllä voidaan perhe elättää eikä tulonsiirroilla ja lapsilisillä. Itse asiassa kaikkien tulonsiirtojen, erityisesti lapsilisien, pitäisi olla harkinnanvaraisia. Ehkä tällainen yleinen lapsilisä on väärä järjestelmä, ehkä se verohyvitysikin oli jopa parempi.

Tietysti lapsia kun hankitaan, jokainen on vastuullinen ja joutuu harkitsemaan, onko hänellä voimavaroja, taloudellisia ja muita, lapsia elättää. Tietenkin yhteiskunnan vastuu on toissijainen ja tulee vasta sen jälkeen, kun lapsi on tullut ja perhe ei pysty siitä huolehtimaan.

Lapsiluku on tietysti hyvin yksilöllinen asia, ja yhteiskunnan ei ole välttämättä minun mielestäni mitään syytä siihen puuttua. Mutta jos yhteiskunta puuttuu siihen, niin pitää miettiä, mikä on tavoite, onko tavoite mahdollisimman suuret perheet vai pienet perheet. Jos ajatellaan, että maailman suurin ongelma tiedemiesten mielestä on väestöräjähdyks, onko sitten oikein, että Suomen valtio suosii suuria perheitä? Sitähän merkitsee se, että mitä useampi lapsi, sitä suurempi lapsilisä lasta kohti. Itse asiassa, jos yhteiskunta ottaa tähän kantaa, järkevämpi kanta olisi se, että kun lapsien määrä kasvaa, lapsilisä lasta kohti pienenee.

Tietenkin tässä on ongelmia. Nyt ihmiset ovat hankkineet lapsia sen olettamuksen varassa, että järjestelmä on tämä. Kiistämättä nyt, kun sitä voimakkaasti muutetaan, syntyy sellaisia ongelmia, joihin perheet eivät ole voineet varautua.

Ed. V i l j a m a a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnä vastaisin ed. Kemppaiselle. Kyllä todellakin edellinen hallitus kavensi suhteellisesti ottaen enemmän yksi- ja kaksilapsisten perheiden elämää ottaen huomioon sekä verovähennysoikeuden poiston että lapsilisään saadun lisäyksen. On arvioitu moneneen kertaan, että suhteellisesti heidän tilanteensa huononi enemmän. Silloisella oppositiolla oli kova työ, että esimerkiksi sellainen perhemuoto kuin yksinhuoltajat saivat edes sen riittävän lisän: 200 markkaa. (Välihuuto) — Kyllä hallituksen esitys ensinnä lähti aivan eri muodossa ja paineita tuli aika paljon kentältä ja muutenkin.

Mutta mitä tulee lapsilisäjärjestelmään yleensä, sehän on hyvin erilainen eri Euroopan maissa. Ed. Kuismalle totean, että ainoastaan Englannis-

sa lapsilisan määrä pienenee lasten lukumäärän lisääntyessä. (Ed. Kuisma: Se onkin järkevä systeemi!) Saksassa lapsilisään vaikuttavat perheen nettotulot vähentävästi toisesta lapsesta alkaen ja jo kohtuullisen tavallisella tuloalueella. Espanjassa lapsilisät ovat hyvin vahvasti tulositonnaisia, sillä molempien vanhempien työskennellessä ja saadessa vähimmäispalkkaa perhe ei voi saada lapsilisää. Mutta meidän lapsilisäjärjestelmämme on rakennettu täältä suomalaisesta näkökulmasta, ja minusta on oikein, että siinä on lapsiluvun mukaan porrastus, mutta edellinen hallitus porrasti liian jyrkästi lapsiluvun perusteella. On oikeudenmukaista poistaa nyt tätä porrastusta ja arvioida asiaa myös perheiden kulujen kannalta. On todettu tutkimuksin, että perheen ensimmäinen lapsi lisää perheen menoja eniten. Kaikki hankinta tapahtuu silloin.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä haluaisin ensin kiittää ed. Ulla Anttilaa analyttisestä puheenvuorosta. On kiva, että puhutaan näin syvästi substansseista.

Mitä tulee ikäporrastusehdotukseen, jonka vihreät ehdotivat tehdä, niin uskon, että aika ei nyt ollut riittävä tällaisen aika radikaalin esityksen läpi pohtimiseen. Se olisi ollut aika suuri rakenteellinen muutos tähän kysymykseen. Kun näkisin, että meillä olisi nyt edelleenkin tarvetta suurempaan remontiin perhepolitiikassa, niin tämäkin asia pitäisi nyt sitten jatkovalmistelussa tässä kokonaisuudessa mennä muiden ohella läpi. Hallitus on luvannut, että se tarkastelee esimerkiksi verotuksen, maksupolitiikan ja tulonsiirtojen yhteisvaikutuksia ja myös poistaa tuloloukkua ratkaisemalla tätä keskinäistä yhteyttä. Tuskinpa elokuun loppuun mennessä liioin on vielä mitään uusia perhepoliittisia linjauksia voitu tehdä. Mutta sanottaisiinko, että tätä työtä pitää jatkaa ja näitä näkökohtia, mitä esiin toitte, voidaan silloin ottaa huomioon.

Ed. Kuismalle haluaisin sanoa, että kyllä minäkin olen vähän ajatellut sillä tavalla, että yhteiskunta voisi aika neutraalilla tavalla suhtautua ihmisten valintoihin silloin, kun puhutaan tällaisista yleisistä tukimuodoista. Sitten on tavallaan aivan eri keskustelu myös perhepolitiikassa se, mitä tarvitaan yleisen tukemisen lisäksi. Sen takia toivoisin, että kun kotihoidontukiekustelu seuraavaksi tulee tänne saliin ja yleensä valmisteluunkin, niin siinä yhteydessä voitaisiin

kysymys ottaa esille, eikö siitä voitaisi tehdä kokonaisuudessaan tulosisäntä, kun se ...

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. M a n n i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä ed. U. Anttila ja muut ovat puhuneet siitä, että on se ensimmäinen lapsi. Tämähän on täysin väärinkäsitys. Tässä laissa on kysymys yhdestä lapsilisään oikeutetusta lapsesta, joka useinkaan ei ole ensimmäinen lapsi. Nämä ovat kaksi aivan eri käsitettä. Tilastollisesti yli puolet äideistä on yli 41-vuotiaita ja vain joka viides alle 30-vuotias, joilla on yksi lapsi, joka saa lapsilisää. Eli tämä käsitesekaannus pitäisi oikaista silloin, kun puhutaan kustannuksista.

Ed. Anttila totesi, että keskusta on näissä tuloasioissa aivan hakoteillä brutto- ja nettotuloissa. Minulla on laskelma, jossa on perhe, jonka bruttotulot ovat 31 000, nettopalkka 16 500. Kun lisätään lapsilisät, niin yhden lapsen lapsilisään oikeuttavassa perheessä olisi tulot noin 5 678 markkaa perheenjäsentä kohti. Jos on viisi lasta, jotka saavat lapsilisää, tulo on 2 914 markkaa perheenjäsentä kohti. Eli se on noin puolet suurin piirtein. Tietysti verotus vaikuttaa hiukan eri lailla, mutta suhde on suurin piirtein sama. Eli kysymys ei ole siitä, että yksikköä kohden kustannukset nousisivat. Päinvastoin ne alenevat erittäin voimakkaasti kaikissa monilapsisissa perheissä.

Ed. U. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! **Ed. Kemppainen** väitti, että yksi- ja kaksilapsiset perheet eivät olisi kärsineet tässä perhetukiuudistuksessa. Kun muistelen niitä laskelmia, joita sosiaali- ja terveystieteiden tutkimukset ovat tehneet, näin kuitenkin oli asianlaita. Kiinnitän huomiota siihen, että tuossa uudistuksessa ns. vaipalisä poistettiin, jolloin eri-ikäisten lasten vanhemmat olivat eri asemassa. Tämähän tietysti heijastuu myös näihin muihin kysymyksiin, joita omassa puheenvuorossani käsitellin. Itse kyllä edelleen uskon noihin STM:n laskelmiin, olivathan ne ministeri Huuhtasen alaisten viranhaltijoiden tekemiä.

Mitä tulee yksikkökustannuksiin ja menoihin, viitatessani bruttotuloihin tarkoitin sitä, että perheet ovat kovin eri asemassa ja pelkästään katsominen bruttotuloihin ei kerro koko totuutta perheen taloudellisesta asemasta. Mikäli perheellä on paljon asuntolainaa tai opintolainaa, käytettävissä olevat tulot voivat olla varsin pienet.

Mitä tulee lapsilisän asemaan tulonsiirtona, mielestäni on järkevää käsittää lapsilisä lisäksi, että se ei todellakaan ole kokonainen kulkorvaus yhdestä lapsesta. Se lienee selvää suuremmalla osalla tästä salista.

Mitä tulee ed. Kuisman ajatukseen tasauksista tai alenevista lapsilisistä, tuolloin toissa vuonna yritin laskeskella, minkä hintainen olisi ollut sellainen tasasuuruinen lapsilisä, joka jos ei olisi ollut kohtuuton millekään perheryhmälle, mutta tällainen malli olisi ollut erittäin kallista. Tämä johtuu siitä, että yksilapsisia perheitä tai perheitä, jotka ovat oikeutettuja yhden lapsen lapsilisään, on verraten paljon eli yli 40 prosenttia niistä perheistä, jotka saavat lapsilisää. Tämä tietysti vaikuttaa siihen, miten paljon eri lisät vaikuttavat koko menosummaan.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. P e k k a r i n e n: Arvoisa puhemies! Oikeastaan pyysin vastauspuheenvuoron keskustelun ensimmäiseen puheenvuoroon. Kaikesta päättäen myöhästyin sen pyytämässä. En sitä silloin saanut. Oli varmasti hyvä, että näin kävi, hyvä sen takia, että tämä keskustelutuokio, kaksi tuntia kestänyt, on ollut hyvin tärkeä keskustelu. Tämä on ollut hyvin tärkeä keskustelu ajatellen koko sitä vaalikautta, joka nyt on alkanut, jota on eletty muutamien viikkojen ajan. Ne arvoasetelmat, mitkä salin eri puolilla ovat aistittavissa, luettavissa ja kuultavissa, ovat olleet tärkeitä kuulla, tärkeitä tiedostaa. Niillä on merkitystä, niistä on antia varmasti oppositiolle, ja ehkä myöskin hallituspuolueet itse syventävät myöhemmin nähtävällä tavalla arvostuksiaan, yhteiskuntapolitiittisia näkemyksiään.

Arvoisa puhemies! Erityisesti kiintyi huomioon ensimmäisessä keskusteluosassa edustajien Törnqvist ja Tiisanen puheenvuoroihin. Lähdenkin niistä liikkeelle. Niissä puheenvuoroissa soi se sama sävel, mikä niin monta kertaa tämän kevään aikana aikaisemminkin täällä on jo soinnut. Sen sanoma on ollut se, että valtiolla on näin ja näin paljon velkaa, on pakko säästää ja säästöt täytyy kohdistaa sinne, mihin valtion tukea on aiemmin annettu, sieltä on otettava, kun valtiolla on velkaa.

Ensiksikin kannattaisi varmasti oppia lukemaan kansantaloutta muillakin indikaattoreilla, muillakin mittareilla, muillakin tunnusluvuilla kuin vain valtiontalouden velkamittarilla. Velkamittari on tavattoman tärkeä, mutta ei se yksi ja ainoa ole. (Ed. Vehkaoja: Työttömyys!) — Aivan

oikein, ed. Vehkaoja. Työttömyys on yksi niistä tärkeistä mittareista, joita myös pitää tuijottaa, eikä vain tuijottaa vaan ryhtyä myös sen pohjalta toimenpiteisiin.

Toisekseen taloutta arvioitaessa ei kannata ed. Tiusasen mukaan katsoa taloutta kuukauden verran taaksepäin, vaan todella hivenen pidemmälle siitä, mikä on taakse jäänyt. Taloudessa tapahtumat ja kansantaloudessa erityisesti tapahtuvat ohjaustoimet, niiden vaikutukset, niin kuin me tiedämme, näkyvät ajallisesti pitkällä viiveellä, toiset vähän nopeammin, jotkut hyvinkin pitkällä viiveellä. Molempiin tai kaikkiin suuntiin tehdyt ohjausliikkeet näkyvät tällä tavalla.

Väheksymättä ollenkaan valtion velan määrää ja sen merkitystä haluan tässä nyt kuitenkin todeta vielä kertaalleen sen, että Suomen talous tällä hetkellä nousee erittäin rajua vauhtia. Viimeisten tammi — maaliskuun kuukausi-indeksien perusteella bruttokansantuotteen kasvuvauhti kulkee vuositasolla 7 prosenttiyksikön kasvuvauhtia. Korostan siis: tammi — maaliskuun kasvuvauhti. Ed. Tiusanen, teidän hallituksellanne niihin lukemiin ei ole pilkunkaan vertaista vaikutusta eikä roolia. Näin kasvaa ja kehittyä talous tällä hetkellä. En tätä enemmän kehuskele tässä. Halusin vain kertoa, että tällä mittarilla mitaten, monilla muillakin mittareilla, joista lisäbudjetin täällä tapahtuvassa keskustelussa tulemme enemmän kertomaan, muun muassa äsken mainitulla mittarilla, myös voi mitata talouden kehitystä viime aikojen kuluessa.

Ed. Vehkaoja sanoi, että maa ajettiin menneen vaalikauden aikana niihin syövereihin, joissa käytiin. Kyllä ed. Vehkaojan puheenvuorossa varmasti jonkin verran perää onkin. Maa ajautui tai ajettiin tai sen annettiin mennä niihin syövereihin, mihin se meni. Ed. Vehkaoja — muistaakseni hän oli silloin eduskunnassa — muistaa varmaan, että Holkerin hallituksen viimeisen toimintavuoden aikana Suomen bruttokansantuote supistui 7 prosenttiyksiköllä, 35 miljardilla markalla. Suomi söi 30 miljardia enemmän kuin kansakuntana tienasi. Suomen aineellinen kulutus-taso lepäsi monen vuoden ajan, vuosi toisensa jälkeen, kansantalouteen imetyn velkarahan varassa, jolla rahalla eläen menetimme kilpailukyvymme ja syösimme kansantalouden siihen kuluiin, mihin sitten jouduimme.

Ed. Vehkaoja, Holkerin hallituksen viimeisten eväitten seurauksena työttömyys maassa lisääntyi yli 160 000 työttömällä. Yli 160 000 työttömällä lisääntyi työttömyys sen vuoden aikana, ja

sitä uraa Ahon hallitus joutui kulkemaan, joutui toteamaan, että ne ohjausliikkeet, mihin se tarttui, eivät riittäneet, eivät ennättäneet riittävän nopeasti kääntämään noita epäedullisia käyriä, tulojen alasputoavia käyriä ja julkisten menojen rajussa nousussa olevia käyriä. Siihen tarvittiin aikaa, mutta luojan kiitos Ahon hallitus ryhtyi niihin toimiin radikaalisti nopeammin, radikaalisti määrätietoisemmin kuin esimerkiksi naapuri Ruotsi, joka nyt maksaa kallista hintaa siitä odottelusta, johon se muutama vuosi sitten ryhtyi. Tämä menneestä.

Yhtä kaikki niiden toimien jälkeen, joihin aiemmin jo viittasin, Suomen talous nyt nousee. Sen sanomisen merkitys tässä keskustelussa mielestäni on siinä, että nouseva, rajusti kasvava talous antaa edellytykset myös tarvittavien säästötoimien kohdentumisen arvioimiseen muullakin tavalla, kuin mikä on ollut se tapa, se arvovallinta, jonka Lipposen hallitus on omien säästöjensä kohteeksi ottanut. Minä myönnän ja keskustasta myöntää, että jäljelle menneiltä vuosilta on jäänyt sellaisia yhteiskunnallisia ongelmia, joihin puuttumisessa tarvitaan vielä paljon ponnisteluja, ja valtion velkataakka on työttömyyden ohella toinen niistä merkittävistä. Tuon velkataakan kasvua leikkaa automaattisesti kansantalouden raju kasvu, mutta se riittää. Sen lisäksi tarvitaan julkisten menojen leikkauksia, mutta ne leikkaukset pitää kohdentaa oikealla tavalla.

Ed. Törnqvist ja monet sanovat, että kun valtiolla on velkaa, pitää leikata ja pitää leikata nimenomaan näistä kohteista. Missä se, ed. Törnqvist, on sanottu? Minä myönnän, että markkinavoimat seuraavat sitä, miten Suomen julkisen velan käy. Minä myönnän sen. Mutta eivät markkinavoimat vaadi, että leikkaukset pitää tehdä lapsilisistä, perhetuesta yleensä tai kansalaisten perusturvasta. Sitä eivät markkinavoimat, ed. Törnqvist, vaadi. Markkinavoimille riittää se, että julkisiin menoihin ylipäänsä saadaan aikaan sen suuntainen tasapainotuslinja, mikä kaikkien merkittävien puolueitten papereissa seisoi muutama viikko sitten, kun hallitusta tähän maahan kaavailtiin Lipposen johdolla. Eivät markkinavoimat vaadi, että leikkaukset pitää kohdentaa tällä tavalla, varmastikaan ne eivät sitä vaadi.

Ed. Kallis valotti minusta oivallisella tavalla tätä asiaa kansantalouden kannalta, mutta minäkin siitä muutaman sanan sanon. Missä sekään on nimittäin sanottu, että hyvätuloisten kulutuksen lisääminen on kansantalouden kannalta jollakin tavalla edullisempaa ja parempaa

kuin niiden kansalaisten kulutuskysynnän lisääminen, joilla menee vähän heikommin? Se on muuten täsmälleen päinvastoin. Hyväosaisten, äveriäitten ihmisten kulutuskysyntää te lisäätte, ed. Tiusanen, toisin kuin te toivotte. Te kevenätte suurituloisempien verotusta. Samaan aikaan näiden tuloryhmien käytettävissä olevat ansiot lisääntyvät myös tuloratkaisujen seurauksena. Kahta tietä lisääntyvät mainitsemiini ryhmien tulot. Niin te teette.

Mutta millä tavalla kansantalouden kannalta on fiksumpaa ja edullisempaa se, että mainittujen ryhmien kulutuskysyntä lisääntyy? Mainittujen ryhmien kulutuskysyntä ei kohdennu perushyödykkeisiin, sellaisiin hyödykkeisiin, jotka ovat kotimaista tavaraa, kotimaista tuotetta valtaosaltaan. Ne tulot kiinnittyvät kiinteään omaisuuteen tai sellaiseen kulutuskysyntään, jonka tarvitsemat tuotteet, hyödykkeet, tuodaan rajojen takaa ulkomailta vaihtotaseen tasapainoa ikävällä tavalla kielteiseen suuntaan vievällä tavalla. Perhetuesta ja kansalaisten perustuesta leikkaaminen merkitseekin myös kansantalouden kannalta kielteisempää vaihtoehtoa, merkittävästi kielteisempää vaihtoehtoa kuin muut mahdolliset tavat leikata julkisia menoja. (Ed. Vehkaoja: Antakaa esimerkkejä!)

Esimerkki nyt siitä, mitä sitten pitäisi tehdä: Onko hallituksen esitykselle jokin vaihtoehtoinen leikkaustapa? En käy tässä yhteydessä tarkemmin tätä filosofiaa pohdiskelemaan. (Ed. Rimmi: Miksi ette?) Keskusta jättää lisäbudjettiin vastalauseensa muutaman päivän päästä tässä salissa, ja siinä ensimmäisiä paaluja tälle tielle tarkemmin määritellään, mutta jotain kertokoon siitä, miten keskustassa ajatellaan, seuraava esimerkki, jonka pohjalta itse kukin arvioikoon, miten keskustasta tätä asiaa ajattelee. (Ed. Apukan välihuuto)

Se esimerkki voisi kuulua — ed. Apukka — kysymyksen tapaan: Millä tavalla on perusteltua se, että hyvätuloisen, vaikkapa 300 000 markkaa vuodessa ansaitsevan kansalaisen ei tarvitse näissä leikkaustoimissa osallistua ensimmäiselläkään lisämarkalla esimerkiksi oman sairausturvansa kohentamiseen ja lisäämiseen? Häneltä ei oteta niin, että hän osallistuisi itse enemmän mainitun turvan kohentamiseen ja parantamiseen. Häneltä ei oteta. Sen sijaan otetaan siltä pienituloisimmaltakin lapsiperheeltä tai siltä alinta sairauspäivärahaa saavalta kansalaiselta, joka sairastuu. Häneltähän hallitus suunnittelee ottavansa kokonaan sairauspäivärahan pois. (Ed. Mähönen: Eikö edellinen hallitus ottanut?) Sieltä

otetaan. — Ei muuten ottanut edellinen hallitus peruspäivärahasta. En tiedä, kuka oli kysyjä, mutta tässä on vastaus siihen kysymykseen. Ei ottanut edellinen hallitus sieltä.

Tämä asetelma minusta kertoo aika paljon siitä, mistä tässä on kysymys. Hyvätuloisten kansanosien sosiaaliturvan omarahoitusosuuteen ei kajota. Sen sijaan kajotaan pienempituloisten tai lapsiperheitten perusturvaan, sosiaaliturvan perustaan, hyvinvointiyhteiskunnan ja -valtion arvokkaimpaan ja keskeisimpään asiaan. Kertokoon tämä esimerkki siitä, mitä tuleman pitää siinä vastalauseelinjassa, mitä keskustasta on rakentamassa hallituksen lisäbudjettiesitykseen.

Täällä on monessa puheenvuorossa todettu, että leikkasihan se edellinenkin hallitus, ja niin totisesti joutui leikkaamaan syistä, joihin muuttamalla sanalla ihan puheenvuoroni alussa viittasin, kun kerroin talouden silloin syöksyneen rajua vauhtia alaspäin. Mutta minä rohkenen sanoa, että niissä leikkauksissa hallitus kuitenkin oli huomattavasti solidaarisempi, kuin on se tie, mille nyt on astuttu Lipposen hallituksen toimin.

Täällä äsken viitattiin sairauspäivärahaileikkauksiin. Joku on puhunut työttömyysturvan leikkauksista jnp. Verotuksestakin on puhuttu. Näistä kaikista leikattiin, mutta se tehtiin oikeudenmukaisemmalla tavalla. (Välihuuto) — Ansiosidonnaisesta turvasta, arvoisa välihuutaja, otettiin myöskin, nimenomaan otettiin sieltä. Otettiin niiltä, joiden kantokyky oli parempi, mutta ei niiltä, jotka elävät perusturvan varassa. Heiltä ei, arvoisa edustaja, otettu. Näin toimittiin silloin.

Verotuksesta toinen esimerkki. Verotusta kiristettiin, enkä häpeä sitä yhtään, että edellisen hallituksen aikana näin tehtiin. Kun oli pakko ottaa siinä tilanteessa, siinä kuilussa, missä oltiin, se tehtiin tavalla, joka mielestäni oli oikeudenmukainen: 80 000 markkaa ylittävältä tulon osalta tuli pennin suuruinen ylimääräinen maksu. Lisäksi käyttöön otettiin lainavero, jolle ei makseta penniäkään korkoa, joka tulee vuosien päästä takaisin, niin kuin nyt tulee jnp. Niiden toimien rasite selvästi kuitenkin kohdentui ei pienempituloisiin eikä lähellä perusturvaan oleviin vaan vahvemmassa asemassa oleviin kansalaisiin, sellaisiin joiden kestokyky oli parempi, kriisinkantokyky, lamankantokyky parempi, leveämmät hartiats tässä mielessä kuin heikoimmassa asemassa olevilla.

Näin teki edellinen hallitus. Näin se teki myös siinä perhepoliittisessa uudistuksessa, minkä se toteutti. Se poisti verotuksesta perhepoliittiset

vähennykset ja korotti lapsilisää, ei aivan vastavassa määrässä, vaan 250—280 miljoonaa markkaa vähemmän. Mutta mikä tämän uudistuksen yhteiskuntapoliittinen, sosiaalipoliittinen funktio tai merkitys oikeastaan oli? Perhepoliittiset vähennyksethän antoivat eniten niille, jotka ovat suurituloisempia, eikä niin? Niiden poistaminen otti eniten siis niiltä, jotka ovat suurituloisempia, mutta lapsilisien korotus antoi tasasuuruisesti kaikille lapsiluvun mukaan.

Minullakin on se käsitys, että vähän äveriäämmässä asemassa olevien yksilapsisten perheiden kohdalla tuo uudistus merkitsi sitä, että mainitut perheet menettivät verovähennyksinä enemmän kuin lapsilisien suorana korotuksena saivat. Mutta sikäli kuin on kysymys pienituloisemmista, ei yksi- tai kaksilapsistenkaan perheiden kohdalla käynyt edellä kerrotulla tavalla. Yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus oli kuitenkin vahvasti esillä tässä uudistuksessa, mikä tehtiin.

Ed. Häkämies sanoi aiemmassa vaiheessa tämän keskustelun startissa, että keskustan moraalili on erilainen näissä asioissa kuin muiden. Minä jaan tämän näkemyksen. Niin se muuten on. Se on muuten erilainen kuin on tämän hallituksen. Näiden toimintojen linjausten osalta se on erilainen. Me emme suostu hyväksymään tämän tyyppisiä leikkauksia. Se moraalili on myös erilainen suhteessa niihin lupauksiin, joita annettiin ennen vaaleja.

Erityisesti katson nyt vasemmalle ja mitä enemmän vasemmalle, sitä tuimemmin, koska mitä enemmän vasemmalle katson, sitä vankempia lupauksia ennen vaaleja annettiin sieltä, että tämännäpäisiin pyhiin asioihin ei kosketa. (Ed. Rimmi: Ei muuten annettu!) — Nyt, arvoisa edustaja vasemmistolitosta, teidän oman ministerin toimesta näistä asioista vastaavana ministerinä tapahtuu se erikoisuus, että historiasamme ensimmäisen kerran leikataan näistä asioista: leikataan lapsilisistä historiassamme ensimmäisen kerran. Perhetuesta verotuksen kautta on voitu ottaa aiemminkin, mutta lapsilisistä ja opintotuesta otetaan ensimmäisen kerran, ja teidän ryhmänne ministeri on molemmissa asioissa muuten, sekä opintotuessa että tässä asiassa, minun tietääkseni vastuullinen ministeri. Se on merkittävä avaus vasemmistoliton uudelle taipaleelle hallituspuolueena monien vuosien jälkeen.

Toinen kommenttini liittyy ed. Ulla Anttilan täällä käyttämiin puheenvuoroihin, en sen seikan taiteiluun, pitääkö leikata tuolla tai tällä mallilla jnp. Minusta on periaatteessa jo tärkeätä, että

mennään tälle leikkauksen tielle. Ed. Anttila sanoi, että vihreiden pyrkimys oli minimoida perhepoliittiset leikkaukset. Nyt se minimointi tuottaa kuitenkin tulokseksi sen, että täyden vuoden tasolla lähes 2 miljardin markan leikkaukset tapahtuvat.

Kaiken lisäksi leikkaukset eivät tule supistumaan siihen, mitä leikkauksia nyt valtio tässä tekee. Me kaikki, jotka olemme kunnalliselämässä mukana, tiedämme, että eräät näistä perhepoliittisista tuista ovat sellaisia, että valtion tietty mitta rahaa sitoo tietyn mitan myöskin kunnallista rahaa. Käsitykseni onkin, että nämä perhepoliittiset leikkaukset tulevat olemaan huomattavasti suurempia kuin se 700 ja 750 miljoonaa markkaa, mitä lapsilisistä ja kotihoidon tuesta otetaan. Ne ovat huomattavasti suuremmat sen jälkeen, kun kuntien vastaavat näihin leikkauksiin liittyvät linjaukset on käytännössä toteutettu.

Lopetankin tämän puheenvuoroni palaamalla asiaan, johon ainakin kerran, kenties kaksikin kertaa, aikaisemmin olen täällä käydyssä keskustelussa, lähinnä silloin hallitusohjelmasta käydyssä keskustelussa, viitannut. Minun lopetukseksi on sitä, että minulla on tuossa etupenkissä paperi, joka on kirjattu 16.1.1994. Tämä on erityisesti ed. Häkämiehelle, mutta hän ei ole täällä nyt paikalla. Se on se sama paperi, mitä valtiovarainministeri Viinanen esitti talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa keskustan hyväksyttäväksi, tehtäväksi linjaukseksi lisäleikkausten tekemiseksi valtiontalouteen. Keskusta ei sitä paperia hyväksynyt silloin eikä hyväksy nytäkään. Keskustan näkemys tässä asiassa oli sama silloin, kun olimme hallituksessa, ja se on, totta kai, sama myös tänä päivänä, kun olemme oppositiossa. Viinanen tämän tyyppistä linjausta yritti meille tarjota tuon tuosta monta kertaa, viimeksi vielä kertaalleen 16.11.1994. Me emme siihen suostuneet. Me emme siihen täkyyn tarttuneet, mutta te, arvoisat edellisen vaalikauden oppositiopuolueet, nykyiset uudet hallituspuolueet, te siihen tartuitte.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies S-L. Anttila.

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun täältä penkiltä huutelini pyytääkseni esimerkkejä vaihtoehtoista, mitä keskustapuolue esittäisi leikkauksiksi, ed. Pek-

karinen yhden esimerkin poimi. Hän kertoi, että he tulevat lisäbudjettikeskustelun yhteydessä tuomaan vaihtoehdon, että varakkaammat maksaisivat sairastamisestaan enemmän. En tiedä, kun hän ei kertonut tarkemmin, onko kysymys siitä, että varakkaammat esimerkiksi suljetaan pois yhteisten palvelujen piiristä. Se on helppo tapa hoitaa asia. Sen jälkeen he ostaisivat kaiken yksityisiltä ja maksaisivat varmasti enemmän. Toinen tapa on tietysti, että yhteisissä palveluissa, esimerkiksi sairaaloissa, poliklinikoilla ja lyhytaikaisessa hoidossa, siirryttäisiin nykyisistä tasamaksuista tulosidonnaisiin maksuihin.

Se oli aika mielenkiintoinen esitys, enkä halua tyrmentä sitä heti tältä paikalta. Mutta ihmettelen sen säästövaikutuksen merkitystä tässä esityksessä, koska mahdolliset lisätulot tulisivat tässä tapauksessa kuntien hyväksi eivätkä varmaan kovin paljon lohduttaisi valtion budjetin tasapainon hakemista.

Muutoinkin kun näitä esimerkkejä leikkausvaihtoehdoista etsitään ja kun ne vaihtoehdot, jotka budjettikirjasta löytyvät, ovat lähinnä juuri tulonsiirroissa, valtionosuuksissa tai sitten valtion omassa toiminnassa, ja kun kaikilla näillä on vaikutuksia välillisesti ja välittömästi erilaisiin asioihin, haluaisin kuulla, mihin näistä kolmesta ryhmästä, joihin voidaan aktiivisesti vaikuttaa täällä tehtävillä päätöksillä, ed. Pekkarinen haluaisi lähinnä koskea, kun esimerkkinä ei niistä koskenut ainuttakaan.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pekkarinen tuntee asiat, hän on ollut ministeri ja nyt rakentamassa vastalauseita niille raunioille, joita Ahon hallitus tähän maahan teki. Ed. Pekkarinen ollessaan ministerinä jätti myös omat jälkensä muun muassa Keski-Suomen maisemaan. Me tiedämme, että te varmasti tunnette näitä asioita ja olette hyvin syvällä. Mutta ette ole ollut kuulemassa, että olen puhunut nimenomaan teidän aikaasaamastanne puolen miljoonan työttömän määrästä, siitä että Suomen bruttokansantuote putosi 14 prosenttia ja nyt kahta hallituksenne aikana. Nyt on hyvä puhua siitä, että se nousee.

Linja, minkä keskusta yhdessä kristillisten kanssa salissa linjaa, on syvän depressiivistä, (Ed. Kemppaisen välihuuto) — ed. Kemppainen, syvän depressiivistä. — Ed. Takkula puuttui asioihin eilen mielestäni hyvin myönteisellä tavalla kritisoiden sitä depressiivisyyden levittämistä, kun puhutaan, että nyt menee kaikki ja hajoaa. Tämä hallitus kuitenkin yrittää työllistää. Ja hy-

vät kollegat, eiköhän se työ kuitenkin ole keskeisin asia, joka tämän maan nostaa ylös siitä kuopasta, missä nyt ollaan, meidän kansantaloutemme.

Ed. T ö r n q v i s t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pekkarinen antoi meille talouspolitiikan oppitunnin vähän kuin alakoululaisille. Mutta hän ei päässyt siitä sävelestä ulos, mitä jo viime kaudella hallitus ja hallituspuolueiden edustajat soittivat täällä: Kaikki paha ja lama on edellisen hallituksen syy eli Harri Holkerin hallituksen syy. Tai sitten vaalikentillä tuli esiin, että kaikki on tulevan hallituksen syy, mikä se tuleva hallitus mahtoi olla? Tähän väliin jäi Esko Ahon hallitus, joka ei todennäköisesti sitten ottanut vastuuta mistään. Esko Ahon hallitus ei pystynyt vaalikaudellaan uskottavaan politiikkaan. Siitä on todistuksena, että Esko Ahon hallitus joutui hyvin monta kertaa tekemään päätökset paniikissa, pakon edessä ja kriisin seurauksena, muun muassa näitä leikkauksia.

Paavo Lipposen hallitus on nyt luonut uskottavan ohjelman. Se ei tyydytä kyllä sillä tavalla meitä hallituspuolueen edustajia, koska jos olisi, mistä jakaa, emme aivan varmasti tälle leikkaustielle olisi lähteneet, jos ei olisi pakko. Mutta jotta tämän yhteiskunnan terve ydin pystytään säilyttämään, sen edellytys on, että valtiontalous on kunnossa.

Mitä tulee verotuksen kiristämiseen, niin se on kyllä niin kireällä, että valitettavasti sen kiristämiseen ei enää ole varaa.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Taitava entinen ministeri, nykyinen kansanedustaja Pekkarinen varsin hyvin tietää, että kun ollaan hallituksessa, joudutaan tietynlaisia kompromissiratkaisujakin tekemään. Varmasti hän tietää sen, että monta kertaa ne eivät ole lainkaan helppoja. Hän ihmetteli sitä, kun nyt ensimmäistä kertaa leikataan opintotuesta ja lapsilisistä.

Olemme joutuneet, ed. Pekkarinen, tähän vaikeaan tilanteeseen hyvin paljolti siitä syystä, että edellisen hallituksen kaudella työttömyys lisääntyi runsaalla 300 000:lla, valtionvelka lisääntyi lähes 280 miljardilla markalla. Siinä on se aukko, jonka paikkaamiseen nyt sitten valitettavasti näillä ikävillä toimenpiteillä ollaan joutumassa ja on jouduttu.

Olen hämmästynyt siitä, että jos teillä on parempia vaihtoehtoja tätä taloudellista aukkoa

paikata, niin miksi te ette vastuullisena kansanedustajana kerro niitä. Ei se enää auta, että niitä tuodaan vastalauseessa lisäbudjetin käsittelyn yhteydessä. Niitä olisi vastuullisena ihmisenä voinut kertoa aikaisemmin.

Sitten kerroitte, kuinka edellinen hallitus nosti tasasuuruudesta kaikkia lapsilisiä. Se ei pidä paikkaansa, vaan nimenomaan suurempia korotuksia tuli monilapsisiin perheisiin.

Nyt haluan kertoa vielä siitä, että pidetään niin hirvittävän suurta huutoa täällä siitä, että monilapsisilta perheiltä leikataan niin paljon. Samanaikaisesti täällä on puhuttu siitä, että lapsia pitää kohdella tasavertaisesti, joten nämä puheet ovat ristiriidassa. Minusta ne ovat sen takia ristiriidassa, että kun ensimmäisestä lapsesta vielä tämän leikkauksen jälkeenkin saa lapsilisiä 535 markkaa kuussa ja viidennestä lapsesta alkaen 1 023 markkaa.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Väistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pekkarisen oppitunti oli varmasti paikallaan ja oli perusteellinen lähtien ihan siitä tilanteesta, mistä pääministeri Ahon hallitus aloitti, siitä syöksykierteestä, jossa kansantuote yhden vuoden aikana hupeni 7 prosentilla edellisen hallituksen jäljiltä. Nyt tässä tilanteessa Lipposen hallituksen aloittaessa on saavutettu kova pohja ja tilanne on aivan toinen talouden mittareilla mitaten. Toki ongelmia on ja toki on säästettävä. Mutta se, että lähdetään ensimmäisenä leikkaamaan, niin kuin ed. Pekkarinen totesi, perusturvasta, heikoimmassa asemassa olevien turvasta, tuntuu peräti oudolta.

Jos ja kun työllisyys on eräs keskeinen tavoite ja sitä kautta myös talouden tervehtyminen, eikö pitäisi tukea niitä toimia, joilla kotimaisen kulutuksen ja tuotannon edellytyksiä vahvistetaan? Eikö pitäisi tukea niiden perheiden ja niiden kansalaisten käytettävissä olevien tulojen määrää, jotka varmimmin kohdistuvat kotimaiseen tuotantoon ja kotimaiseen kulutuskysyntään ja sitä kautta parhaiten työllisyyteen. Kaikki ne selvitykset, joita on tehty, osoittavat, että alhaisimpien tuloryhmien toimeentulon vahvistaminen parhaiten tukee kotimaista työllisyyttä ja työllisyyden kohenemista ylipäätensä. Sen vuoksi tuntuu oudolta, että ensin lähdetään leikkaamaan kulutuskysyntää ja toimeentuloedellytyksiä juuri näiden väestöryhmien osalta, niin kuin lapsiper-

heiden osalta nyt näyttää tapahtuvan. Tätä ei voi hyväksyä.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vehkaoja antoi budjettiteknikan opetusta, mikä vaikuttaa mihinkin. En nyt viitsi kommentoida sitä enempää, mutta kohdullisesti tiedetään, miten ne asiat toisiinsa vaikuttavat. Ehkä tämä riittää tässä yhteydessä vastaukseksi. Se esimerkki, minkä kerroin täällä, implikoi sitä ja kertoo etukäteen siitä ajattelutavan erosta, mikä hallituksella ja meillä tässä on.

Oikeastaan kommentoin sekä ed. Rimmille että ed. Törnqvistille esimerkin, sen eron, mikä menneen hallituksen leikkausten tiellä ja tämän hallituksen leikkausten ytimenä on. Me jouduimme leikkaamaan julkisia menoja 35 miljardilla markalla romahtaneen talouden oloissa, romahtaneen talouden oloissa me jouduimme tällä tavalla tekemään, sen romahduksen seurauksena, joka syntyi sen kasinotalouden seurauksena, minkä kaikki tiedämme jälkeen jääneen 80-luvun lopun aikana. Me leikkasimme noin paljon, mutta me leikkasimme niin, että ne, joilla oli kantovoimaa ja kantokykyä enemmän, joutuivat eniten osallistumaan. He menettivät palkkojen alentamisessa eniten, he menettivät verotuksen kiristymisessä eniten ja he menettivät ansiosidonnaisen sosiaaliturvan leikkauksissa eniten, niin kuin oikein oli.

Mutta nyt on kysymys siitä, että tarvitsee leikata vain 20 miljardia markkaa. Tämän taakan, 20 miljardin taakan, jakaminen neljän vuoden ajalle nousutaloudessa, rajussa nousussa olevassa taloudessa, koko kansan harteille olisi ollut pikku juttu verrattuna siihen, mikä oli se urakka, mihin viittasin, viimeisten neljän vuoden aikana. Mutta te ette jaa tätä taakkaa oikeudenmukaisesti vaan kohdennatte sen tavalla, jonka tiedämme, kansaa kahtia jakavalla tavalla.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on täynnä!

Ed. Kemppainen: Arvoisa puhemies! Ensin kommentoin muutamia käytettyjä puheenvuoroja.

Ensinnäkin ed. Tiisanen, joka ei ole paikalla, syytti oppositiota depression lietsomisesta. Kumpihan on enemmän depression lietsomista, sekö että todella tehdään leikkauksia giljotiinin tavalla, niin että se tuntuu ihmisten jokapäiväisessä kulutuksessa, syömisessä ja hyvinvoinnissa, vai sekö, että me yritämme puhua, että näin

tapahtuu? Kumpi on syyllinen? Vastatkaa, kumpi luo depressiota, se joka tekee sen vaikutuksen, vai se joka kertoo, että näin tapahtuu? (Ed. Rimmi: Se, joka suurentelee niitä!) — Ed. Rimmi, me olemme puhuneet aika siistillä tavalla siihen nähden, minkälaisia reaktioita esimerkiksi yleisönosastokirjoituksissa on ollut ja esimerkiksi Mannerheimin Lastensuojeluliiton kuumalla linjalla. Jos silloin esimerkiksi minun puheenvuorossani jokin väritetty sana on, olen sanonut, että se on siteeraus sieltä, koska se on tilyä kieltä, jota osa kansasta käyttää, nimenomaan osa kansasta. — Sen takia politiikkamme on petollisempaa, että te olette valinneet pienen osan, kun yritätte hyssytellä ja tynnyttellä, että valtaosa hyvinvoivasta väestöstä eläisi rauhassa eikä kuulisi köyhien valituksia. Tämä on se yhteiskunnallisen tasa-arvon aihe, jonka takia pitää myös ne taustat kertoa.

Ed. Viljamaa on onneksi salissa. Ymmärsin, että te puheenvuorossanne olitte kannattamassa erilaisia tarveharkintaisia lapsilisäleikkauksia, joista esimerkiksi otitte Keski-Euroopasta, mutta ei käy ollenkaan pirtaan tämä esiintyminen, kun te samassa puheenvuorossa arvostelette edellistä perhetukien uudistamista, joka oli tarveharkinnan suuntaan, eli verovähennyksistä säästettiin ja valtaosa, aivan suuri valtaosa siirrettiin lapsilisiin. Tämä oli juuri siihen suuntaan, ja te viitsitte samassa puheenvuorossa kannattaa tavallaan kahden tyypistä mallia. (Ed. Viljamaa: Asia on täysin väärin ymmärretty!) — Ei ollut, koska näin te puheenvuorossanne sanoitte.

Ed. U. Anttila käytti puheenvuoron, jossa hän siteerasi viime perhetukiuudistuksen aikana meille tuotuja selvityksiä erilaisista perhetyypeistä ja siitä, ketkä kärsivät silloisessa perhetukiuudistuksessa. On aivan tarkoitushakuista ottaa sellainen perhe, jossa on vaippalisän saajia useita, sellaisiakin siellä on. Vaippalisää saa perhe kolmen vuoden ajalta, mutta joka tapauksessa näitä esimerkkejä, että perheessä olisi yhtä aikaa useita vaippalisän tasoista lapsilisää saavia, oli erittäin vähän. Jokainen lapsihan kasvaa ja siirtyy pois vaippalisän saajista. Sitä paitsi kyllä perheen kulutusmenot ovat suurimmillaan silloin, kun lapset ovat lähestymässä puberteettikästä ja tulevat hyvinvointiyhteiskunnan kuluttajiksi.

Toistan vielä: Niin kuin totesimme silloin ja toteamme nyt, osasimme säästää ja teimme tarveharkintaisen säästämisen myös viime perhepoliittisessa uudistuksessa. Kärsijöitä olivat silloin ne, joilla palkkatulot olivat 13 000 markkaa kuu-

kaudessa, myös yksi- ja kaksilapsisissa perheissä, muut hyötyivät.

Ed. U. Anttila otti aivan oikein esille sen, että lapsilisä on lisä. Se on oikeastaan hyvä huomio. (Eduskunnasta: Ei se ole enää lisä!) — Ei ole. Juuri todettiin, että lapsilisä on lisää, koska se ei korvaa kaikkia lapsesta aiheutuvia kuluja. (Eduskunnasta: Ei ole tarkoitukseen!) — Aivan oikein. Ei ole tarkoitukseen, ja siksi minä siihen tulen. — Sitä suuremmalla syyllä lapsilisä on isompi lisä yksiläpöiselle perheelle, koska korvattavaksi jää muita menoja vähemmän. Kaksi- ja useampilapsiselle perheelle lapsilisä on pienempi korvaus senkin progression jälkeen, joka on nyt voimassa. Se on suhteellisesti pienempi korvaus monilapsiselle perheelle kuin yksiläpöiselle. Tämä on aivan totta, eikä sitä voi muuksi muuttaa. Se on nimenmaan lisä eikä korvaa kaikkea.

Muun muassa ed. Törnqvist ja pääministeri sekä muutamat muut syyllistyivät sellaisiin puheenvuoroihin, että lapset olisivat jokin tuotantomuoto tai että viimeksi, kun perhetukiuudistus tehtiin, menoja olisi ylikompensoitu lapsilillä. Joka ikinen sosiaalipoliittinen tutkija, jota on kuultu, osoittaa, että aina jää perheessä enemmän hankittavaksi, enemmän itse kustannettavaksi silloin, kun perheessä on useampi lapsi.

Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoroni oikeastaan silloin, kun ed. Virtanen käytti puheenvuoron. En tiedä, onko aihetta kommentoida sitä, mutta kun puhujakorokkeelle tulim, kommentoin. Hän on ymmärtänyt hyvinvointiyhteiskunnan täysin väärin. Hänhän rinnasti fasismin ja Hitlerin toimiin sen, että puolustetaan lapsiperheitä ja erityisesti monilapsisia perheitä. Sitte hän otti esimerkiksi sen, että silloin, kun on ehkäisyvälineitä käytössä, olemme saaneet perhepolitiikkamme kuntoon ja meillä on vähän syntyvyyttä. Muun muassa ed. Kuisma käytti saman suuntaisen, tosin ei yhtä räikeän, puheenvuoron, että ei pitäisi suosia monilapsisuutta. Ei ole yhteiskunnan tehtävä valita eikä pakottaa. Minusta on tämän yhteiskunnan erittäin hyvä saavutus, että perheet pystyvät suunnittelemaan lapsilukunsa, ja niin tekevät myös monilapsiset perheet. He ovat tehneet sen valinnan, että heillä jää muuhun kulutukseen vähemmän, kun he valitsevat monta lasta, mutta he ovat sen valinnan tehneet. He ovat tehneet sen valinnan tietoisena, että on tällainen porrasteinen lapsilisäjärjestelmä, mutta nyt te hyökkäätte sitä vastaan.

Edustajien Kuisma ja Virtanen puheenvuorothan olivat tavallaan sellaisia, että meillä tarvittaisiin samanlainen väestö- ja perhepolitiikka

kuin Kiinassa tai Intiassa. (Välihuuto) — Sellais-
tahan se puhe oli: Verrattiin, että joku niistä
maista tulee Suomeen kysymään, minkälainen
perhepolitiikka meillä on ja minkälaiset lapsili-
sät. Puheenvuoron käyttäjäthän ilmaisivat, että
tältä osin meillä on huono järjestelmä, kun me
pystymme perhekokovalinnan antamaan per-
heille, vaikka ei pitäisi suosia sitä.

Tässä maassa todella tarvittaisiin väestöpoli-
tiikkaa. Nyt meidän pitäisi miettiä, mitkä ovat
sellaisia väestöpoliittisia toimenpiteitä, jotka
tuottavat tähän maahan sellaisen väestöraken-
teen, joka on kestävä, joka ylläpitää kulttuuria ja
meidänkin hyvinvointimme sitten, kun olemme
eläkkeellä. Ne toimenpiteet, joita edellinen halli-
tus teki, olivat varmasti väestöpoliittisesti oikean
suuntaisia. Ei ole häpeä puhua väestöpolitiikasta
siinä yhteydessä. Meillä todella syntyvyys on niin
pieni, että on huoli siitä, onko meidän eläkkeil-
lemme myöhemmin maksajia. Sitä paitsi olisi
aiheellista käynnistää tätä tarkoittavat tutki-
mukset eli selvittää, mitä tämä tilanne vaikuttaa
syntyvyyteen ja yksinomaan jopa siihen, mikä
määrä raskauden keskeytyksiä on tehty. On jul-
kisuuteen ilmaistu mielipide lapsiperheiden ta-
holta, että leikkaus voi johtaa enenevässä määrin
raskauden keskeytyksiin. Minusta olisi se tutki-
mus aiheellista suorittaa.

Arvoisa puhemies! Kun käytiin lähetekeskus-
telua ja kun seurasi sitä keskustelua, joka julki-
sessa sanassa käytiin lapsilisiäleikkausmallin ta-
vasta, oltiin jonkin verran optimistisia, että ken-
ties eduskunta voisi valiokuntakäsittelyssä käyt-
tää harkintaansa ja tulla toisenlaiseen johtopää-
tökseen, mutta täytyy todeta, että tässä sitä nyt
olla. Ei ollut vasemmistopuolueilla minkään-
laista puolustusta eikä kamppailua perhepoliti-
ikan parantamiseksi ja lapsilisien puolustamiseksi
valiokuntatasolla. Silloin, kun edellinen perhe-
poliittinen uudistus tehtiin, eduskuntavaiheessa
hallituspuolueiden toimesta leikkausta pienen-
nettiin ja lapsiperheet saivat sen arvon, jonka
tämä talo perhepolitiikalle voi antaa. Tässä on
selvä perhepoliittisen linjan muutos tehty.

Kun lapsilisämallissa valiokunta on päätenyt
samaa malliin kuin hallitus, olisi kohtuullista,
että tuotaisiin tämän mallin perustelu esille.
Edellisessä puheenvuorossani yritin kysyä, onko
tässä laskettu vain perhetyyppejä ja mahdollises-
ti isä ja äitejä ja mahdollisesti tulevia äänestäjiä.
Siitä kysymyksestä ei tykätty silloin. Mutta ker-
tokaa, mikä on se perustelu sitten. Siltä peruste-
lulta, joka julkisuudessa oli ja jonka ed. U. Antti-
la yritti sanoa ja toisti vielä — että tällä leikkaus-

mallilla säästetään nuorten lapsiperheiden en-
simmäisen lapsilisen leikkaus, jolloin menot ko-
hoavat eniten, aivan niin kuin ed. Törnqvist yritti
edelleen todistaa — on mennyt täysin pohja pois.

Sanottiin jo, että puolet yksilapsisista perheis-
tä on yli 40-vuotiailla vanhemmilla; mutta vielä
jyrkempi jako tässä on. Yksilapsisten perheiden
vanhemmista 80 prosenttia on perheissä, joissa
äiti on yli 35-vuotias, ja se ei todella ole se perhe-
tyyppi, joka on kärsinyt tänä aikana ja jota tar-
vitsisi erityisellä tavalla suojella. Sen perheen tu-
lotaso yleensä ja valtaosalla on hyvä, ja sillä
perheellä on ollut aikaa vakiinnuttaa tulotasonsa
normaalitilanteessa. Tietysti me tiedämme, että
on ylivelkaantuneita, on konkurssreja, on työttö-
myyttä, mutta ei tällä esityksellä niitä asioita
voida hoitaa.

Arvoisa puhemies! Hallitusryhmät puolustau-
tavat tämän leikkauksen edessä lähinnä kolmella
tavalla. Te yritätte ottaa esille sen, kuinka monta
kertaa Esko Ahon hallitus teki leikkauksen, jota
perustuslakivaliokunta tutki, olin niillä rajoilla,
koskiko se perusturvaa. Tai te arvostelette niitä
tapoja, joilla keskustan eduskuntaryhmä leik-
kauksia teki. Mutta pitäisi rehellisyyden nimissä
tunnustaa, että aikakin oli toinen. Silloin kun
Esko Ahon hallitus teki näitä leikkauksia, paitsi
että se teki, niin kuin ed. Pekkarinen vahvasti
todisti, niitä sosiaalisesti oikeudenmukaisesti, se
teki ne leikkaukset aikana, jolloin kaikkien suo-
malaisen tulotaso laski, ensinnäkin palkansaa-
jien. Äskeden ed. Rimmi huusi, että eläkeläisiä ko-
hdeltiin kovemmin, eläkeläisten tulotaso laski,
mutta vähemmän kuin muiden, ed. Rimmi. (Ed.
Rimmi: Pitää paikkansa, koska he maksavat 4
penniä enemmän kuin muut!) — Eivät maksa.
Heidän käytettävissä olevat tulonsa laskivat pie-
nempien eläkeläisten kohdalla 2—3 prosenttia,
kun muilla laskivat yli 5 prosenttia ja korkeim-
missa tuloryhmissä 10 prosenttia.

Kun nämä perusturvaakin hivelleet leikkauk-
set tehtiin sinä aikana, kun jokainen suomalainen
osallistui tätä kautta lamatalkoisiin, oli niiden
leikkausten oikeutus ihan toisenlainen. Nyt pal-
kat ovat nousseet erällä aloilla 8 prosenttia, liu-
kumien kanssa 10 prosenttia. Ruoan hinta on
laskenut 8 prosenttia luvattiin, toteutunutkin on
jo varmasti 5—6 prosenttia. Samalla luvataan
verohelpotusta ja tehdään 10 prosentin leikkaus
lapsilisiin, joka kohdistuu suurimpana, kenties
20 prosentin leikkauksena, tiettyyn perhetyyppi-
in. Samoihin perhetyyppisiin on tulossa koti-
hoidon tuesta neljänneksen leikkaus, ja näissä
perheissä sattuu olemaan vielä työttömyyttä.

Väittekö, että tämä on samanlainen leikkaus kuin Ahon hallituksen aikana tehdyt leikkaukset? Olkaa nyt edes vähän rehellisiä.

Arvoisa puhemies! Toinen asia, jolla keskustan esiintymistä on arvosteltu ja yritetty ikään kuin peitellä näiden leikkausten vaikutusta, on keskustelun sävy ja tyyli. Mielestäni ensinnäkin poliittisessa keskustelussa pitää olla vapaa mielihiteenmuodostus, enkä minä kovin paljon voi jarrutella niitä tunteita, joita syntyy tästä poliittisesta vastakkainasettelusta ja niistä toimenpiteistä, joita on. Mutta tämä pääsääntöisesti on ollut paljon sievempää tekstiä kuin kansalaisilta kuulunut. Emmekö me ole täällä kansalaisten asialla? Me olemme kansan edustajia. Meidän pitää tuoda nimenomaan heidän huolensa esille. Minusta sitä paremmin ja sitä rehellisemmin me toimimme, jos me tuomme sellaisten henkilöiden näkökohdat esille, jotka eniten kärsivät. Se on minusta poliittisen rehellisyyden ja moraalien asia, ja silloin te ette voi sanoa, että me liioittelisimme, että me esimerkiksi vähän toisella tavalla olisimme kääntäneet takkimme nyt, kun olemme oppositiossa muutaman kuukauden olleet, koska linjakin on muuttunut.

Herra puhemies! Kolmas asia, jolla hallitus puolustautuu, on se, että Ahon hallituksen aikana työttömyys kasvoi ja valtiontalouden velka on kasvanut. Varmasti on kasvanut, mutta ehkä tässä yhteydessä en puhu siitä pitempään, vaan viitataan ed. Pekkarisen puheeseen. Kyllä teidän pitäisi olla sen verran rehellisiä, että tiedätte kansantalouden romahtaneen ennen kuin Ahon hallitus pääsi remmiin, ja ennen kuin se sai talouden nousuun, siihen meni aikaa. Mutta nyt on tilanne aivan peilikuva siihen nähden, kun ajatellaan tilannetta, jossa Ahon hallitus aloitti sekä työttömyyden osalta että valtionvelan osalta. Niiden puheiden taakse piiloutuminen on kyllä täysin väärin.

Yksä asia tässä keskustelussa ihmetyttää. Missä on ministeri Huttu? Minä olen ollut täällä useimpien käsittelyjen aikana, eikä häntä ole näkynyt. Hänenhän pitäisi olla tätä puolustamassa. Minulla on erittäin kouriintuntuvat kokemukset poliittisesta keskustelusta kansanedustajaehdokas Hutun kanssa ennen vaaleja, ja mielelläni olisin käynyt sitä samaa keskustelua nyt, kun nimenomaan lapsiperheet olivat kuulemma kaikkein pahiten olleet Ahon hallituksen leikkausten kohteena. Miten tässä nyt sitten on käymässä? (Ed. Pekkarinen: Ei uskalla olla paikalla!)

Toinen kysymys, jota haluaisin vielä lyhyesti kommentoida, on tämä muutamien hallitusryh-

mien edustajien puolustelu, miksi pitää hyväksyä tämä. Sanotaan, että päivähoito-oikeus laajenee. Onkohan se kovin hyvä asia ja kuinka paljon se tuo parannusta? Minä kyllä rohkenen esittää vahvan kysymyksen, että se ei oikeastaan tuo mitään. Meillähan on ollut jo kunnilla päivähoitovelvoite, velvollisuus järjestää päivähoitopaikka alle kouluikäisille. Tarvekin on pääasiassa toteutunut. Muutamat kunnat vain eivät ole siitä huolehtineet. Varmasti niille kunnille, jotka eivät ole siitä huolehtineet, on syytä ollut antaa sekä keppiä että porkkanaa. Toki hyväksymme kaikki ne investoinnit, joita nyt ollaan päivähoitoon tällä tavalla tekemässä. Mutta en tiedä, miten yksinkertaisesti ajatellaan, kun hajotetaan kotihoidon tuen ja päivähoidon symbioosi päivähoiton järjestämisessä. Miten sinisilmäisiä te olette luullessanne, että tällä tavalla, jos meillä on tietty määräraha eli samat resurssit käytettävissä, tulaa lisäämään yhtään päivähoitopaikkoja? Todennäköisesti ne tulevat vähenemään.

Silloin kun perheille on voitu tarjota vaihtoehto, erittäin monet, itse asiassa puolet, tämän subjektiivisen oikeuden piirissä olevista ovat valinneet kotihoidon tuen huolimatta siitä, että se on heille taloudellisesti huonompi ja yhteiskunnalle taloudellisesti paljon edullisempi. Mutta nyt tämä katkeaa ja yli kolmevuotiailla ei ole muuta vaihtoehtoa päivähoito-oikeudessa kuin kunnallinen päivähoitopaikka tai mahdolliset uudet hoitosetelit. On aivan varmaa, että tällä tavalla päivähoito-oikeuden toteuttaminen tulee kalliimmaksi ja paikkoja on samalla rahalla tarjottavissa vähemmän.

Tämä on minusta kyllä yksinkertainen totuus. Sitä on puolusteltu viimekin kerralla, kun oli päivähoitolakiuudistus täällä esillä ennen vaaleja, ja vaalien jälkeen. Mutta tietty laskelma on tehty siitä tilanteesta, kun kumpikin vaihtoehto on käytössä, että tähän vaihtoehtoon menee näin ja näin paljon rahaa ja toiseen menee tämä. Siinä vaihtoehdossa oli laskettu, että useampi valitsee halvemman kotihoidon tuen. Nyt kaikki ovat valitsemassa kalliimman. Sitä paitsi kun se tulee subjektiivisena oikeutena, se tulee lisäämään myös kysyntää, koska se ei ole tarpeen mukaan, vaan subjektiivinen oikeus.

Ed. Viljamaa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan vain oikaista ed. Kemppaisen väärinkäsityksen. (Ed. Kemppainen: Ei ole väärinkäsitys!) — Kyllä kai minä itse vastaan siitä, mitä puhun. — Annoin ulkomaisia esimerkkejä, jotka ovat aika ristiriitaisiakin. Ne-

hän olivat toiset tarveharkintaisia, toiset eivät. Sen jälkeen sanoin, että meillä on suomalainen järjestelmä, jota minä kannatan. En ole silloin kannattamassa tarveharkintaista järjestelmää, vaan pidän hyvänä meidän lapsilisäjärjestelmäämme. Mutta kritiikkini kohdistui edellisen hallituksen tekemään jyrkkään porrastukseen, jota olen tässä purkamassa.

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kemppainen aloitti puheenvuoronsa muistaakseni mutustelemalla sanaa ”lapsilisiä” ja erityisesti sen jälkiosaa ”lisä”.

Kun täältä huutelin väliin, että lapsilisien merkitys on paljon suurempi kuin pelkkä lisä tänä päivänä, halusin tähdentää sitä seikkaa, että jos katsotaan pitkässä juoksussa tätä asiaa, todellakin lapsilisien reaaliarvo on tässä maassa voimakkaasti parantunut vuosien ja vuosikymmenien saatossa. Minusta on aivan liian vähän katsoa, mitä on neljän vuoden aikana tapahtunut. Jos katsomme vaikka vuodesta 48 lähtien, tilastot näyttävät meille, että yksilapsisten perheiden kohdalla lapsilisät ovat kasvaneet reaaliarvoltaan viisinkertaisiksi ja viidensien lapsien kohdalla reaaliarvoltaan kymmenkertaisiksi. Jos haluamme tarkastella ajanjaksoa, jonka muistamme paremmin, vuosia 70—95, tänäkin aikana voidaan nähdä, että yksilapsisten perheiden lapsilisien reaaliarvo on kasvanut kolminkertaiseksi ja viidensien lapsien lapsilisiä kuusinkertaiseksi. Tässähän on tapahtunut tällainen kertakaikkinen muutos. Minä sanoisin, että ehkä ilman sen suurempaa yhteiskuntapoliittista keskusteluaakaan. Minusta tätä voitaisiin pohtia vähän eteenkinpäin, ja siihen tulee useita tilaisuuksia.

Meidän on tietysti syytä joskus myös miettiä, mitkä ovat näiden perhepoliittisten toimenpiteiden yhteydet syntyvyyteen. Väitetään taakse jääneiden kokemusten perusteella, että lähinnä hoitovapaan lisääntymisellä on ollut eniten vaikutusta syntyvyyteen. Muuten vaikutukset tahtovat kadota aika nopeasti näiltä parannuksilta.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! En todellakaan kuulu siihen porukkaan, joka haluaa puolustella näitä asioita, mutta on kai tullut selväksi se, missä realistisessa tilanteessa tässä yhteiskunnassa eletään.

Eniten minua tässä hämmästyttää ed. Kemppainen, joka lääkärinä äsken käytti puheenvuoron. Hän jälleen palasi raskaudenkeskeytysjuttuun, että näistä leikkauksista johtuen nyt tulisi raskaudenkeskeytyksiä. Onko todella, ed.

Kemppainen, mielestänne niin, että perhesuunnittelussa istutaan sosiaaliturvaopas kädessä, lasketaan laskutikun kanssa sieltä, mitä etuuksia milläkin hetkellä saadaan ja voidaan sen jälkeen ruveta hankkimaan lapsia? Jos tämä ei toteutuisikaan näin, ruvetaan suunnittelemaan raskaudenkeskeytystä? Minä en, ed. Kemppainen, todellakaan usko siihen. Ne ihmiset, jotka lapsia ovat päättäneet hankkia, hankkivat niitä myös varmasti rakkaudesta ja sen vuoksi, että lapsia halutaan, eivät pelkästään sosiaaliturvaperusteisesti. Minä en voi uskoa, että lapsia hankitaan sosiaaliturvaperusteisesti. Jos näinkin ajatellaan esimerkiksi kolmen lapsen kohdalla vielä, onhan tuo leikkaus iso summa rahaa. Kokonaisvaikutus on 229 markkaa kolmannen lapsen kohdalla kuukaudessa. Mutta minä en usko siihen, että suomalaisessa perheessä istutaan sosiaaliturvaopas ja laskutikku kädessä ja katsotaan, hankitaanko lapsia tänä vuonna tai ensi vuonna.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt minun täytyy sanoa, ed. Rimmi, että vaikka kiihdytte, puhutte kyllä ihan väärää tietoa. Meillä on sosiaalinen abortti. Sosiaalisin perustein saadaan abortti. Sitä on käytetty. Sitä on eri tilastojen mukaan käytetty nykyisin paljon vähemmän, kun perhepoliittisin toimin on tuettu. Mutta mikä on perheen valinta, jos tulossa on esimerkiksi 20 000 markan leikkaus toimeentuloon vuodessa? Mitä vaihtoehtoja sillä on? Ei siinä auta kansanedustaja Rimmin hiiltyminen. Kyllä se on tosiasia, minkä tämä perhe kokee. Minä yritän vain tuoda niiden perheiden tilanteen täällä esille eikä se ole minusta väärin, koska niin niille perheille tulee tapahtumaan. Olisitte ajanut sen tasasuuruisen vähenyksen, niin silloin sille ei olisi edes samanlaisia perusteita! Sitä te olitte alun perin kannattamassa.

Mitä tulee ed. Vehkaojan toteamaan lapsilisien moninkertaistumiseen, niin totta kai näin on käynyt, mutta ed. Vehkaojan pitäisi tietää, mitä yhteiskunnassa samanaikaisesti tapahtuu. Samanaikaisesti on tapahtunut siirtyminen suhteellisesta omavaraistaloudesta täyteen palveluyhteiskuntaan, jolloin perheet eivät pysty hankkimaan toimeentuloa esimerkiksi itse pelloilta jne. Usein sanotte, tässä menee maanviljelijöitäkin kohtuuttoman paljon. Heitä on niin vähän, että edes he eivät tähän pysty, eivät he edes nykytuotantomuodoilla näin tule tekemään. Se on ollut pakollinen elämänmuutos, joka on tehnyt hyvinvointiyhteiskunnan, mutta kun me siinä tilan-

teessa olemme, niin jos me sitä leikkaamme, me leikkaamme kyllä heidän elämänmahdollisuuksiltaan kohtuuttoman ison osan pois.

Ed. Viljamaalle: En minä olen väärin ymmärtänyt. Kun te vaihtoehtoina erilaisia malleja toitte esille ja arvostelitte sosiaalisempaan suuntaan aikaisemmin tehtyä uudistusta, niin kyllä se tarikoitti, että kahdenlaisista malleista vastakkaista tuitte.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn siihen ed. Kemppaisen näkemykseen, että tällaisessa asiassa toisessa ratkaisevassa käsittelyssä kyllä asianomaisen ministerin olisi tullut olla paikalla. Jos menneitten vuosien aikana näin olisi tapahtunut, seuraavana päivänä julkinen sana olisi sen hallituksen ja sen ministerin motannut alas. Nyt ei kyllä julkista sanaakaan lehtereillä ole. Ajat ovat näköjään näiltäkin osin muuttuneet.

Ed. Rimmi väheksyy sitä, että leikataan 229 markkaa kuukaudessa semmoiselta perheeltä, jossa on kolme lasta. (Ed. Rimmi: En väheksy!) Ed. Rimmi, pankkaa vastakkain tämä 229 markkaa kuukaudessa sen kanssa, että yli 30 000 markkaa kuukaudessa ansaitsevan kansalaisen, jolla ei ole lapsia, käytettävissä olevat tulot lisääntyvät lähes kolme kertaa tuon summan kuukaudessa. Käytännössä käy niin, että lähellä toimeentulominimiä olevat kolme kolmen lapsen perhettä tarvitaan, joilta otetaan säästönä se, että voidaan tavallaan kansantaloudessa antaa sille yli 30 000 markkaa kuukaudessa ansaitsevalle ne kevennykset, mitkä te olette luvanneet hallitusohjelman mukaan antaa.

Ed. K a l l i s : Arvoisa rouva puhemies! Pyyisin puheenvuoron ed. Tiusasen vastauspuheenvuoron jälkeen. Ed. Tiusanen antoi ymmärtää, että nämä ikävät leikkaukset tehdään siitä syystä, että bruttokansantuote notkahti 14,5 prosentilla. Kyllä bruttokansantuote todella laski 14,5 prosentilla viime eduskuntakauden aikana, mutta meidän jokaisen pitäisi tietää, miten se bruttokansantuote muodostuu.

Haluaisin muistuttaa ed. Tiusasta ja kaikkia muita edustajia siitä tilanteesta, joka vallitsi 80-luvulla, kun Helsingissä maksettiin huoneistoista 30 000 markkaa neliöltä, kun lennätettiin kirvesmiehiä Pohjanmaalta Helsinkiin päivittäin, aamulla tänne, illalla takaisin ja tuntipalkka oli lähes 200 markkaa. Itse työnantajan edustajana jouduin kerran allekirjoittamaan työsopimuksen ja hieman myöhemmin, kun näin vasta-

puolen ruokalassa syömässä, laskin, kuinka monta minuuttia tai tuntia hän on tehnyt työtä lämpimän aterian, maidon ja voileivän hyväksi. Ilman veroja tulos oli minuutti ja 8 sekuntia. Ei siitä nyt ole niin kovin monta kymmentä vuotta aikaa, kun tehtiin ruokapalkalla työtä. 80-luvun loppupuolella meni aikaa minuutti ja 8 sekuntia yhden lämpimän aterian saamiseksi.

On täysin ymmärrettävää, että tuollainen meno ei voi jatkua eikä se jatkunutkaan. 90-luvulla tuli syvä lama, joka johtui siitä, että korkea bruttokansantuote 80-luvulla oli todellisuudessa kupla. Tässä valossa meidän pitäisi ymmärtää niitä leikkauksia, mitä tehtiin edellisen hallituskauden aikana.

Näistä kaikista puheenvuoroista minä olen ymmärtänyt, että istuva hallitus, kaikki hallituspuolueet, pitävät tätä lapsilisäleikkausta sosiaalisesti oikeudenmukaisena. Siinä meidän mielipiteemme teidän kanssanne menee pahasti ristiin. Mutta tavallaan minä tämän ymmärrän, kun muistan, että te viime kaudella myös vastustitte lainaveroa, joka kohdistui vain "hyvätuloisiin". Ymmärrän sen, kun muistan, että vastustitte porrastettua savamaksua. Vastustitte matkaveroa jne.

Me silloin puolustimme näitä ja katsoimme, että kun ollaan leikkaamassa erilaisia sosiaalisia etuja, niitä pitää osittain kompensoida joillakin tuloilla, kompensoida äsken mainituilla tuloilla. Mutta te vastustitte ja piditte ilmeisesti siitä linjaa vääränä, epäsosiaalisena. Tässä valossa minä ymmärrän, että te pidätte nyt nykyisiä ja esitettyjä leikkauksia sosiaalisesti oikeudenmukaisina.

Aikaisemmassa puheenvuorossa sanoin, että puheitten ja tekojen pitäisi olla samaa maata, jotta uskottavuus meihin kansanedustajiin kasvaisi. Kun ajattelen, mitä ministeri Huttu joitakin viikkoja sitten totesi, hän sanoi, että oikeudenmukaisin olisi yhtä suuri leikkaus kaikilta lapsilta. Se oli silloin hänen mielestään oikeudenmukaisin ratkaisu.

Luulen, että ministeri Huttu on edelleen samaa mieltä. Jos ministeri Huttulta kysytään, mikä olisi oikeudenmukaisin leikkaus, hän sanoisi, että se on yhtä suuri leikkaus kaikilta lapsilta. Luulen myös, että se on koko vasemmistoliiton eduskuntaryhmän käsitys, koska ei kukaan silloin vastustanut sitä, mitä ministeri Huttu esitti. Sen vuoksi minä vetoan vasemmistoliiton eduskuntaryhmän edustajiin: Äänestäkää tämän puolesta. Me tulemme yksityiskohtaisessa käsittelyssä esittämään saman suuruisia leikkausta kaikilta lapsilta. Jos te näin menettelette, silloin

puheet ja teot ovat yhtä maata, silloin myös kansa alkaa uskoa poliittikkoihin ja uskottavuus kasvaa.

Ed. Vehkaoja: Arvoisa puhemies! Ed. Kallis alleviivasi, että täällä olisi kauheasti todistettu, että lapsilisien leikkaus on sosiaalisesti erittäin oikeudenmukainen. Jos puhutaan yleensä tästä leikkauksesta, niin sosiaaliset perusteethan eivät ole tässä päällimmäisinä. Ei hallituksen esityksestä voi sellaisia edes löytää, vaan lapsilisiä-leikkaukset perustellaan yleensä vallan muilla syillä, kuten ed. Kallis tietää.

Jos hän tarkoitti tapaa, millä se toteutetaan, ja sen oikeudenmukaisuutta, niin sillä kohtaa valitsee todella se tilanne, että haluamme hallituksen puolelta katsella tilannetta vähän pitemmällä perspektiivillä, myös taaksepäin. Oikeudenmukaisuus ei ole mikään objektiivinen sana tai ilmiö. Meillä jokaisella on siitä omia käsityksiä riippuen siitä, mitä näkökulmaa painotamme. Olemme halunneet ottaa tähän oikeudenmukaisuusnäkömykseen myös sen ajatuksen, että tarkastelemme näitä kysymyksiä vähän pitemmältä aikaväliltä, ja silloin löydämme mielestäni kestävä perusteen sille esitykselle, mikä meillä nyt on edessämme.

Minusta ei ole oikein, että ohitamme esimerkiksi keskustelun kokonaan siitä, kuinka monta markkaa per lapsi nyt maksetaan lapsilisää. Emme me voi täällä puhua pelkistä prosenteista. Kyllä meidän täytyy myös puhua siitä, mikä on se markkamäärä, mistä lähdetään liikkeelle, ja mikä on se markkamäärä, mihin tullaan näiden toimenpiteiden jälkeen, miten hyvin näiden markkojen avulla lapsiperheet selviytyvät.

Haluan lopuksi korostaa sitä, ettei kaikkia ongelmia lapsilisinillä voida hoitaa. Minä toivon, että löytyy riittävät keinot jatkossakin huoltaa nimenomaan vähävaraiset lapsiperheet. Tässä keskustelussa on liikaa puntattu yhteen kaikki lapsiperheet. Eivät ne ole mikään homogeeninen ryhmä, kuten eivät muutkaan väestöryhmät ole sisäisesti homogeenisia.

Ed. Ala-Harja: Arvoisa puhemies! Ed. Kallis mainitsi, että tasaleikkaus olisi sosiaalisesti oikeudenmukainen. Minusta näin ei ole; joillekin se on ja joillekin ei. On tilastollisesti osoitettu, että puolet yksilapsisista perheistä on todella näitä viimeisiä lapsia ja vanhemmat ovat jo aika iäkkäitä ja hyvissä asemissa. Mutta heillä, jotka ovat ensisynnyttäjiä ja nuoria, on todettu myös, että ensimmäinen lapsi juuri lisää

menoja eniten. Joten kyllä minusta on paras ratkaisu, ettei oteta yksilapsisilta perheiltä enempää, vaikka on vain muutamasta kympestä kysymys. Kysymyshän on siitä, että joudumme säästämään ja mistä se otetaan. Minusta on erittäin tärkeä asia, että lapsilisä on voitu pitää verottomana, jolloin perhe saa koko rahan eikä siitä tarvitse maksaa veroa.

Yliä muistuttaisin siitä, kun täällä ed. Kempainen toi esiin, että nyt tehdään sosiaalisia abortteja 35 markan vuoksi. Minusta se on kyllä naisten häpäisemistä. Se on tietysti yksi osa, joka voi vielä lisätä näitä paineita. Mutta ei näin tehdä vain lapsilisiä-leikkauksen vuoksi, kyllä silloin mukana on työttömyyttä ja muita suuria probleemeja. Sitten tulee vielä tämä yksi lisälasku, joka voi todella viedä voimat. Mutta minusta täytyy pysyä nyt asiassa. Me joudumme tekemään näitä ikäviä ratkaisuja, että saamme turvattua koko lapsilisiäjärjestelmän, joka on hyvä.

Ed. Jääskeläinen: Arvoisa rouva puhemies! Haluan edustajille Vehkaoja ja Ala-Harja muistuttaa, että on kai todistettu, että perheiden suhteellinen asema heikkenee sitä myöten, mitä useampia lapsia on. Perhettä ja henkilöä kohden käteen jäävä tulo tulee sitä pienemmäksi, mitä useampia lapsia on. Siinä mielessä on erittäin perustelua, että lapsilisien kohdalla on nouseva summamäärä. Siksi ehdotammekin toisen käsittelyn yksityiskohtaisessa käsittelyssä, että tehtäisiin tasasuuruinen 30 markan leikkaus.

Ed. Kallis: Arvoisa puhemies! Edustajien Ala-Harja ja Vehkaoja puheenvuorot osoittavat, että me näemme nämä asiat eri tavalla. Ed. Vehkaoja totesi, että itse kullakin on omia käsityksiä oikeudenmukaisuudesta. Teillä on oma käsityksemme ja meillä omamme, ja tässä tapauksessa ne poikkeavat toisistaan.

Mekin lähdemme, ed. Vehkaoja, siitä markkamäärästä, mikä perheellä tällä hetkellä on. Minä olen täysin vakuuttunut — saattaa olla, että olen väärässä, mutta siitä huolimatta olen täysin vakuuttunut — että yhden lapsen perhe selviää helpommin vajaan 400 markan menetyksestä vuositasolla, kuin kolmen lapsen perhe vajaan 3 000 markan menetyksestä. Minä olen melko varma, että siinä kolmen lapsen perheessä tämä leikkaus tuntuu paljon paljon rajumalta.

Ed. Ala-Harja, ei kristillinen liitto aio vastustaa leikkausta. Meillä on vain toisenlainen malli. Me esitämme tasasuuruista leikkausta kaikilta

lapsilta näillä perusteluilla, mitä monissa puheenvuoroissa olemme esittäneet. Jos tämä ei voita, silloin esitämme, että leikkaus hylätään.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

3) Hallituksen esitys pohjoismaisen sosiaalipalvelusopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 29/1995 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö 2/1995 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 2. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—3 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Hallituksen esitys eräiden rikoslain kokonaisuudistuksen toiseen vaiheeseen liittyvien lakien muutoksiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 42/1995 vp
Lakivaliokunnan mietintö 2/1995 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Hallituksen esitys laiksi matkustaja-alus Estonian hyllyn rauhoittamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 10/1995 vp
Lakivaliokunnan mietintö 3/1995

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 3.

Keskustelu:

Ed. Lax: Arvoisa rouva puhemies, fru talman! Viime syyskuun 28. päivä oli järkytyksen päivä meille täällä Suomessa, niin kuin myös monelle muulle kansalle, joka asuu Itämeren eri puolilla. Silloin saimme tiedon matkustaja-alus Estonian uppoamisesta. Se, että asia tänään on täällä esillä lainsäädännön muodossa, on vain osoitus siitä, että myös lainsäätäjä on mukana osoittamassa kunnioitusta Estonia-onnettomuuden uhreja ja heidän omaisiaan kohtaan.

Viron, Ruotsin ja Suomen välillä on tapauksen johdosta solmittu sopimus, jossa edellytetään, että Estonian ja sen uhrien hautarauha turvataan, ja on edellytetty, että tämä lainsäädäntö pitää sisällään myös rikosoikeudellisia seuraamuksia. Tämä merkitsee sitä, että aluksen uppomispaikalla ja sitä ympäröivällä alueella kielletäisiin sukeltaminen ja muut toimet, joilla pyritään nostamaan ruumiita tai esineitä hylystä tai meren pohjalta. Kiellon rikkomisesta tuomittaisiin sakkoo tai vankeutta enintään yksi vuosi.

Valiokunta on saanut verrattain laajan selvityksen tästä tapauksesta ja sopimusneuvotteluista, joissa erityisesti on tullut esille Ruotsissa käyty eettinen hyvin laaja kansalaiskeskustelu, joka tietysti on näitä sopimusneuvotteluja värittänyt. Me olemme myös saaneet kuvauksen niistä tosiasiallisista pelastustoimista, jotka liittyivät tapaukseen, samoin kuin selvityksiä siitä, mitä merkitsi ruumiiden nostaminen hylystä jälkikäteen. Meille on myös valiokunnassa annettu perusteellinen kuva siitä, miten tämä sopimus ja tämä lainsäädäntö nivoutuu kansainväliseen oikeuteen eli lähinnä aavan meren vapauteen.

Valiokunnan työtä on tietysti helpottanut se, että valiokuntakäsittelyn yhteydessä meille tuli tieto siitä, että Ruotsin eduskunta yksimielisesti on hyväksynyt täysin saman sisältöisen lain. Näin valiokunta onkin päätenyt siihen, että tämä lakiehdotus turvaa Suomen osalta onnettomuuden uhrien hautarauhan ja että hyväksymällä lakiehdotuksen Suomi asianmukaisella tavalla täyttää ne velvoitteet, joihin mainitsemassani sopimuksessa on sitouduttu.

Ed. Tiilikainen: Arvoisa puhemies! Saamani henkilökohtaisen palautteen mukaan ja

myöskin julkisuudessa tapahtuneen keskustelun mukaan tämän hylyn rauhoittamisella on hyvin suuri merkitys sekä vainajien omaisille että myöskin kaikkien kolmen sopimusmaan — Suomen, Ruotsin ja Eestin — kansalaisille. Enemistö on ehdottomasti hylyn rauhoittamisen kannalla.

Hylky sijaitsee varsin kaukana rannikosta, 36 kilometrin päässä eli taivaanrannan takana. Se on merenkulullisesti kuitenkin hyvin helppo löytää myöskin pienveneellä nykyisten paikantamisvälineiden avulla. Tavallisilla urheilusukeltajan laitteilla, omavaraisilla paineilmalaitteilla, se on myöskin syvyytensä puolesta tavoitettavissa. Kuitenkin hylkyyn helposti pääsee tavallisin urheilusukellusvälinein, mutta tästä syvyydestä, josta ovat matalimmat kohdat hylyn kohdalla, alkaa hengenvaarallinen syvyysalue omavaraislaitteille.

Meillä on lukuisia esimerkkejä siitä, miten tällainen hylky kiinnostaa uskalikkourheilusukeltajia ja hyvin usein tällaiset sukellusretket päättyvät traagisesti. Saaristomeren sisällä on muun muassa Luumissa sodan aikana uponneen Hindenburgin hylky samassa syvyydessä. Sieltä on jäänyt lukuisia urheilusukeltajia palaamatta. Tämä hylky eittämättä kiinnostaisi hyvin monia ihmisiä. Ammattimaisin välinein siellä voidaan myös työskennellä. Laki kuitenkin antaa mahdollisuuden sanktioihin myös jälkikäteen rangaista siellä käyneitä.

Mikäli tätä hylkyä ei rauhoiteta, ennen pitkää meillä koteihin vedetään esille sekä sanallisesti että kuvallisesti televisiossa, radiossa ja lehdistössä se kaikki kaameus, mikä hylyn sisältä paljastuu, ja revitään nämä haavat, jotka ovat umpeutumassa, uudelleen auki. Mielestäni hylyn rauhoittaminen on välttämätöntä paitsi enempien uhrien välttämiseksi tämän hylyn tutkimisessa myös näiden vainajien muiston kunnioittamiseksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Hallituksen esitys laiksi pakkokeinolain 5 a luvun 2 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 9/1995 vp
Lakivaliokunnan mietintö 4/1995 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 4.

Keskustelu:

Ed. L a x : Rouva puhemies, fru talman! Toistamiseen tänä vuonna puhelin- ja muu telekuuntelu on esillä eduskunnan täysistuntokäsittelyssä. Edellinen eduskunta hyväksyi perusteellisen pohdiskelun tuloksena, että kansalaisten perusoikeuksiin syvästi kajoavaa telekuuntelua rikosten selvittämiseksi voidaan eräissä tapauksissa harjoittaa. Näin eduskunta muun muassa halusi varmistaa, että Suomen viranomaisilla olisi samanlaiset keinot selvittää vakavia rikoksia kuin yleensä esimerkiksi Euroopan unionin jäsenmaissa. Samalla haluttiin varmistaa, että Suomi voisi täysipainoisesti osallistua kansainväliseen rikostutkintayhteistyöhön ja rikostorjuntaan.

Tällä kertaa esillä oleva hallituksen esitys pakkokeinolain telekuuntelun edellytyksiä koskevista muutoksista on luokiteltava lainsäädännön tekniseksi päivittämiseksi. Telekuuntelu tuli mahdolliseksi 1.6. alkaen, ja sen edellytykset kytkeytyvät nyt voimassa olevaan rikoslakiin. Rikoslaki puolestaan uusiutuu syyskuun alusta alkaen, ja tämä tekee tämän teknisen päivittämisen välttämättömäksi. Jos ei tätä nyt toteutettaisi, ei voitaisi soveltaa telekuuntelua rikosten selvittämisessä syyskuun alusta alkaen.

Kokoonpanoltaan uudessa eduskunnassa ja uudessa lakivaliokunnassa keskustelu asian käsittelyn yhteydessä on luonnollisesti lainehtinut laajalti koko telekuunteluongelman alueella. Sen vuoksi lakivaliokunnassa onkin kerrattu eräitä peruseriaatteita ja lähtökohtia, joista myös valiokunnan mietinnön esittelyn yhteydessä nyt on syytä muistuttaa. Lainaan pari kohtaa edellisen eduskunnan lakivaliokunnan mietinnöstä. Siellä uusien pakkokeinojen käyttöönotosta todettiin yleisperusteluissa muun muassa seuraavaa:

”Uusien rikosprosessuaalisten pakkokeinojen käyttöönottamista perustellaan sillä, että ne tehostavat rikosten esitutkintaa. Pakkokeinoilla puututaan voimakkaasti hallitusmuodon ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen suojaamiin yksilön oikeuksiin. Pakkokeinojen käyttöönotto edellyttää, että ne ovat tarpeellisia tärkeän ja hyväksyttävän yhteiskunnallisen intressin kannalta ja että yksilön oikeusturvatakeista on huolehdittu.

Valiokunta katsoo, että nämä vaatimukset on täytetty ja pakkokeinot voidaan ottaa käyttöön.

Rikosten torjunnan ja esitutkinna avulla ylläpidetään tärkeitä ja keskeisiä yhteiskunnallisia intressejä. Yksilön oikeussuojaa on turvattu riittävän tehokkaasti, sillä pakkokeinojen käyttö on rajattu tarkkarajaisesti, menettelytavat ovat tarkoin määriteltyjä ja jälkikäiteisvalvontaan on kiinnitetty erityistä huomiota."

Valiokunnan tästä kannasta huolimatta myös edellisessä eduskunnassa oli kuitenkin edustajia, jotka vastustivat telekuuntelua ja pitivät sitä liian kovana puuttumisena kansalaisten oikeuksiin, siitä huolimatta että yksittäinen telekuuntelulupa aina on saatava tuomioistuimelta.

Haluan vielä lainata kohdan, jossa viitataan perustuslakivaliokunnan mietintöön. Perustuslakivaliokunta katsoi näet lausunnossaan: "Telekuuntelun salliminen voi tulla kyseeseen lähinnä talousrikosten törkeiden tekemutojen osalta eräin teon vakavuutta koskevin lisäedellytyksin. Tällaisia voisivat olla esimerkiksi rikokseen sisältyvät huomattavat julkista tai yksityistä omaisuutta koskevat arvot sekä rikollisen toiminnan suunnitelmallisuus ja ammattimaisuus. Lakivaliokunnan mielestä teon törkeyttä koskevia lisäedellytyksiä ei ole tähän mennessä kyetty määrittelemään riittävän tarkasti, minkä vuoksi valiokunta ei tältä osin ehdota säännöstä muutettavaksi. Uusien rikosten lisäämistä telekuuntelun piiriin on syytä vielä erikseen selvittää ottaen huomioon säännöksen riittävä selkeys ja telekuuntelun käytännön merkitys rikosten esituttamisessa."

Tältä pohjalta lakivaliokunta on nyt päättänyt esittämään hallituksen esityksen muuttamista kahdessa kohdassa. Ensinnäkin törkeä kätke-
misrikos on lisätty niiden rikosten piiriin, joihin telekuuntelua voidaan soveltaa. Toisaalta rajatapauksena maanpetoksellinen yhteydenpito on poistettu puheena olevien rikosten piiristä.

Lakivaliokunta toteaa: "Törkeä kätkeä on rangaistusasteikoltaan samantasoinen kuin törkeä kiristys ja törkeä kiskonta, jotka valiokunta muun muassa perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten lisäsi telekuunteluun oikeutettaviksi rikoksiksi telekuuntelusäännöksiä ensimmäisen kerran käsitellessään." Näin ollen valiokunta katsoo, että törkeä kätke-
misrikos hyvin täyttää ne edellytykset, jotka perustuslakivaliokunnan lausunnossa on asetettu tavallisen lainsäätämisen järjestyksen käyttämiselle.

Maanpetoksellisen yhteydenpidon osalta valiokunta toteaa, että tämä "on jo esityksen valmisteluvaiheessa on nähty rajatapaukseksi. Tähän viitaten valiokunta katsoo, etteivät rikoksen

valmistelurikostyyppinen luonne, rangaistusasteikon poikkeuksellinen alhaisuus muihin luette-
loon otettuihin rikoksiin verrattuna ja rikoksen luonteesta johtuvan tunnusmerkistön väljyys puolla rikoksen sisällyttämistä luetteloon".

Valiokuntakäsittelyn yhteydessä on myös esitetty, että telekuuntelun piiriä jo tässä vaiheessa tulisi laajentaa nimenomaan talousrikosten osalta. Erityisesti on keskusteltu törkeästä veropetoksesta. Valiokunta on kuitenkin ollut pidättyväisellä linjalla eikä ole ollut valmis tässä yhteydessä vielä tällaiseen laajennukseen. Tähän on kaksi syytä: Telekuuntelusta ei ole vielä kertynyt yhtään kokemuksia, ja toisaalta talousrikokset ovat niin vaikeita asioita lainsäädännöllisesti, että tarvitaan selvästi perusteellisempaa valmistelua, kuin olisi ollut mahdollista tämän teknisluontoisen lakiesityksen käsittelyn yhteydessä saada.

Valiokunta on toimiessaan näin halunnut välttää mielivallan putkahtamista lainsäädäntöömme, ollut sitä mieltä, että oikeusvaltion uskottavuus on vaarassa, jos viranomaisten valtuuksia hutiloiden lisätään. Kuitenkin aivan yksimielisesti valiokunta on katsonut, että talousrikollisuuden torjuntaan ja selvittämiseen on vaurauduttava kaikin käyttökelpoisin keinoin. Tämä käy varsin selvästi ilmi myös valiokunnan mietinnön lopussa olevasta ponnesta, jossa "valiokunta edellyttää, että telekuuntelusäännösten käyttökelpoisuutta ja telekuuntelun merkitystä rikostutkinnalle seurataan tarkoin ja että seurannan rinnalla käynnistetään välittömästi lainvalmistelu, jolla törkeät talousrikokset asianmukaisesti määriteltyinä saadaan telekuuntelusäännösten piiriin".

Ed. M. P o h j o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta valiokunnan puheenjohtajan ed. Laxin esitys oli hyvä ja perusteltu.

Haluaisin kiinnittää huomiota erityisesti yhteen seikkaan, joka tässä puheessakin tuki tuli ilmi, juuri siihen seikkaan, että lakivaliokunta todella piti erityisen tärkeänä sitä, että talousrikoksiin, niiden tutkintaan, tullaan mahdollisimman pian lujalla kädellä puuttumaan. Mutta kun tämä nimenomaan oli teknisluontoinen lakiesitys, katsottiin, ettei tässä yhteydessä ollut mahdollisuutta laajempaan selvittelyyn eikä tuon pykälän uuteen muotoiluun muuten kuin tosiaan näiltä kahdelta kodalta, jotka ed. Lax toi esille.

Lakivaliokunta tähdentää erityisesti sitä, että mahdollisimman pikaisesti laadittaisiin tarpeelli-

set täydennysehdotukset, joilla taloudellista rikollisuutta voitaisiin tutkia. Tämähän oli myös edellisen eduskuntavaalien keskeisimpien teemoja ja kansan tahto, että näin tulisi tapahtua. Minä uskon, että siinä aikataulussa, kuin valmistelukoneisto antaa myöten, eduskunta tulee saamaan tässä asiassa uusia esityksiä.

Ed. Lapintie: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajatoverit! Tämä lakiesitys on yllättävän paljon puhuttanut lakivaliokuntaa, kuten valiokunnan puheenjohtajan alkuesityksestä varmasti kävi selville, mutta siitä huolimatta haluan jonkin verran asiaa edelleen käsitellä.

Todellakin tämä uusi toimintatapa, joka sisältyy pakkokeinolakiin, eli telekuuntelu on niin uusi ja tuore, että se on tullut voimaan vasta 1 päivänä kesäkuuta 1995, eli sen käytännön soveltamisesta meillä ei ole kokemuksia, ei sen enempää meillä kuin poliisillakaan, joka näitä valtuuksia tulee käyttämään. Lainmuutos, joka on ollut valiokunnan käsitellyssä, esiteltiin hyvin teknisluontoisena ja siitä johtuvana, että rikoslainsäädännön nimikkeistöä on muutettu. Osittain tämä pitikin paikkansa, mutta todellakin, kiitos valiokunnan perusteellisen työskentelyn, kävi ilmi, että aivan kaikki muutokset eivät olleet teknisluontoisia.

Ensinnäkin kaiken kaikkiaan tämän tyyppinen uusi pakkokeino kuten telekuuntelu poikkeaa hyvinkin paljon aikaisemmasta suomalaisesta käytännöstä ja tässä hyvin syvästi puututaan yksilön ihmisoikeuksiin ja perustuslaissa suojattuihin oikeuksiin eli nimenomaan viestinnän luottamuksellisuuteen ja yksityisyyden suojaan. Erityisesti tämän vuoksi telekuuntelun käyttöala ja edellytykset on määriteltävä hyvin tarkasti eli täsmällisesti, ja ehkäpä näin alkuvaiheessa on syytä myös lähteä siitä, että ne rajat määritellään suppeasti.

Näinhän tässä nyt on tehty. Tämä on rajattu törkeisiin rikoksiin ja nimenomaan niihin, joihin muut tutkintakeinot eivät riitä ja joissa telekuuntelusta on erityistä hyötyä. Esimerkkeinä täällä mainitaan todellakin törkeä huumausainerikollisuus ja valtiolliset rikokset, terrorismi ja törkeää väkivaltaa sisältävät omaisuusrikokset, mikä sinänsä on ihan oikein. Sen lisäksi tämän pakkokeinon käyttöä rajoittaa myös suhteellisuusperiaate eli silloin, jos suhteettoman paljon rajoitetaan yksilön oikeuksia, tätä ei tietenkään tule käyttää, niin kuin ei tietenkään mitään pakkokeinoja. Sen sijaan siitä varmasti mekin kaikki olemme suurin piirtein yksimielisiä, että rikokset

on selvitettävä ja se on kaikkien ja koko yhteiskunnan kannalta edullista.

Muutosesitykseen, joka tuli valiokunnan käsitellyyn, sisältyi myös maanpetoksellinen yhteydenpito. Tämä poikkesi nimenomaan teknisluontoisesta muutoksesta sillä tavoin, että kyseessä oli ensinnäkin valmistelurikos eli ei täyttynyt rikos. Rangaistusasteikkona oli sakko tai vankeutta enintään kaksi vuotta, mikä aivan jyrkästi poikkeaa muista rikoksista, jotka tähän luetteloon on otettu ja joiden rangaistus on aina vankeutta neljästä kuukaudesta neljään vuoteen pääsääntöisesti, poikkeuksena ainakin törkeää ympäristön turmeleminen, jossa maksimi on kuusi vuotta vankeutta.

Itse kannatan valiokunnan esitystä, jossa maanpetoksellinen yhteydenpito on poistettu, erityisesti sen vuoksi että kyseinen rikoslajike on huomattavasti lievemmin rangaistu kuin nämä muut. Esimerkkeinä voidaan mainita, ettei huumausainerikoksen tai yleisvaarallisen terrorismirikoksen valmistelua ole otettu telekuuntelun piiriin. Sen vuoksi uskon, että eduskuntakin voi toivottavasti yksimielisesti poistaa luettelosta maanpetoksellisen yhteydenpidon.

Toinen asia, joka paljon puhutti valiokuntaa ja joka itse asiassa ei välttämättä edes suoranaisesti liity tähän lainmuutokseen, on yleensä taloudellisen rikollisuuden torjunta. Valiokunnan mietinnössä todellakin edellytetään, että tulevaisuudessa pikaisesti selvitetään, millä tavoin telekuuntelu hyödyttää törkeiden talousrikosten, kuten törkeän veropetoksen, törkeän velallisen epärehellisuuden, törkeän avustuspätkoksen ja muun tämän tyyppisen rikollisuuden selvittämistä. Uskon, että tulevaisuudessa hyvinkin selkeästi voidaan yksimielisesti nämä muutokset hyväksyä, koska valiokunta oli ainakin näiden kolmen rikoslajikkeen törkeydestä ja yleisvahingollisuudesta yhteiskuntaa vahingoittavina erittäin yksimielinen.

Puutun nyt lyhyesti siihen keskusteluun, jota te ette ole voinut seurata, koska se on valiokunnan sisällä käytyä. Kyse on siitä, millä tavoin erityisesti törkeä veropetos liittyy taloudelliseen rikollisuuteen ja miten pelkästään törkeän veropetoksen ottaminen mukaan nyt jo tähän lainmuutokseen vaikuttaisi.

Ensinnäkin tällaisen uuden lain muuttamiseen on totta kai aina suhtauduttava varauksellisesti. Varsinkin kun, kuten alussa sanoin, tämä hyvin rajusti poikkeaa aikaisemmista toimintamuodoista, on suhtauduttava pidättyvästi nopeisiin muutoksiin ennen kuin lain vaikutuksista tiede-

tään. Lain tunnusmerkistöhän oli nimenomaan se, että tutkintaa hyödyntävänä on otettava näitä rikosnimikkeitä tähän mukaan.

Veropetos sinänsä, kuten myös velallisen epärehellisyys ja avustuspetos, liittyy konkurssieihin, ja hyvin laajalti konkurssirikokset ovat niitä, joiden tutkinnassa ja yhteydessä nämä rikokset paljastuvat. Sen vuoksi tämän tyyppisen taloudellisen rikollisuuden ensisijaisen torjuntakeinon tulee luonnollisesti olla esimerkiksi viranomaisien yhteistyö. Aikanaan konkurssipesien velkojina ovat esiintyneet ja edelleenkin esiintyvät verot, jossain määrin myös työvoimaviranomaiset palkkaturva-asioissa, ja esimerkiksi tällä suunnalla viranomaistoiminnan tehostaminen on yksi keino. Ulosoton tehostaminen ja sen sisällä tapahtuva toiminta voidaan mainita toisena keinona. Salassapitosäännöksiin puuttuminen varmasti herättää myös vastustusta, mutta erityisesti pankkisalaisuuteen puuttuminen on niitä keinoja, joilla taloudellista rikollisuutta vastaan toimitaan.

Sen lisäksi kaupparekisteri-, toiminimi- ja osakeyhtiölaissa on muutostarpeita, koska hyvin paljon on tehty nopeita muutoksia kaupparekisteriin sekä omistussuhteissa että yhtiöiden nimissä ja varsinkin yhtiöiden kotipaikoissa eivätkä viranomaisien rekisterit ole pysyneet perässä. Toki niihin on viime aikoina tehty muutoksia, mutta edelleen näiden muutosten tarkistaminen on se keino, jolla taloudelliseen rikollisuuteen päästään kiinni.

Viime aikoina erityisesti poliisiviranomaiset ovat tehostaneet koulutusta. Valtion paikallishallinnon uudistukseen liittyen pitäisin hyvin tärkeänä, että poliisin ja syyttäjän resursseja suunnataan talousrikostorjuntaan. Esimerkiksi Turun ja Porin läänistä tiedän, että näin on tehty. Seurauksena on ollut taloudellisen rikollisuuden kiinnijäämisprosentin nousu, jos näin asia voidaan ilmaista.

Uudet erilaiset yhteistyömuodot nimenomaan verottajan kanssa varmasti ovat ne keinot, joilla taloudelliseen rikollisuuteen puututaan. Kirjanpidon seuranta, verotarkastusten tehostaminen ja veroviranomaisien toiminnan mahdollisuuksien parantaminen ovat keinoja, joita toivoisin lakivaliokunnankin jossain hyvin läheisessä tulevaisuudessa voivan kiirehtiä.

Yhtenä esimerkkinä ottaisin myös esille raukeavat konkurssit. Vuonna 1993 — valitettavasti viime vuoden tilastoa minulla ei ole — vireille pantiin konkurssia 6 765 ja näistä raukesi tai jäi sillensä 2 720. Rauennut konkurssihan tarkoittaa

taa sitä, että pesässä on niin paljon enemmän velkaa kuin varoja, että raha ei riitä edes asianajajan palkkioon. Niissä tapauksissa, jos joku viranomainen tai esimerkiksi pankki ei näitä kustannuksia maksa, koko konkurssipesä jää tutkimatta.

Maaliskuun alusta saatiin Suomeen ensimmäinen konkurssiasiamies, jonka tehtävänä on seurata konkurssia ja jolle voidaan tehdä vaikka ilmoituksia tai joka voi pyytää tutkimaan näitä asioita. Mutta todellakin jos konkurssia on liki 7 000 ja kun arviot osoittavat, että konkurssien määrä ei lyhyessä ajassa tule laskemaan, neljän hengen toimisto ei kovin tehokkaasti pysty tätä toimintaa tekemään.

Esimerkiksi Ruotsissa tehdyissä tutkimuksissa on todettu, että useimpiin raukeaviin konkurssieihin liittyy hyvin huomattavaa taloudellista rikollisuutta ensinnäkin sillä tavoin, että ennen konkurssia, jopa hyvin pitkän ajan ennen konkurssia, varallisuutta on siirretty pois velkojien ulottumattomiin. Yhtenä velkojana on tietenkin valtio veroviranomaisena. Vasta kun pesä on täysin tyhjä, yritys päästetään konkurssiin. Koska kenelläkään ei ole rahaa sen tutkimiseen, nämä rikokset jäävät peittoon. Erityisesti tämän tyyppinen rikollisuus hyvin suurelta osin jää valtion vahingoksi. Toki myös pankit jäävät usein kärsimään, ja valtiohan viime kädessä senkin maksaa pankkituen muodossa.

Toivoisin, että vaikka nyt keskustelemme pakkokeinolain muutoksesta, siitä huolimatta sallitaan tämä vähän laajempi katsaus taloudelliseen rikollisuuteen. Pelkkä pakkokeinolain pykälän sanamuodon muuttaminen ei aiheuta taloudellisen rikollisuuden tutkinnassa yhtään mitään. Eli nimenomaan toisen tyyppiset toimet ovat ne, joihin on puututtava. Törkeä veropetos on ainoastaan yksi näistä.

Siitä olen myös tyytyväinen, että lakivaliokunnan mietintöön saatiin maininnat myös törkeästä velallisen epärehellisuudesta ja törkeästä avustuspetoksesta, jotka nimenomaan liittyvät konkurssieihin ja konkurssien yhteydessä tapahtuvaan rikollisuuteen.

Pakkokeinolain muutos sinänsä ehkä ei tätä eduskuntaa enää keskusteluta, koska sitä jo viime kaudella käytiin läpi. Valiokunnan tekemät muutosesitykset eli maanpetoksellisen yhteydenpidon poistaminen ja törkeän kätkemisrikoksen liittäminen ammattimaisen kätkentärikoksen rinnalle kyllä tässä vaiheessa ovat riittäviä, mutta sinänsä taloudellisen rikollisuuden tutkimista ei

tämän lain avulla valitettavasti pystytty laajemmin tehostamaan.

Ed. M. Pohjola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Lapintien ansiokkaan esityksen johdosta voitaisiin kysyä: Minkä vuoksi nuo toisen tyyppiset rikostutkintakeinot esimerkiksi törkeän veropetoksen ja törkeiden kirjanpitorikosten tutkinnassa ovat tehokkaampia? Miksi ei telekuuntelu tule niissä kysymykseen? Sen takia, että rikokset, joihin viittasin, useimmiten tapahtuvat juuri työpöydän ääressä eivätkä puhelimitse. Tämän takia telekuuntelu olisi ikään kuin ylimitoitettu toimenpide näihin rikoksiin. Joka tapauksessa tästä me haluamme lisää tutkinnallista tietoa. Tämä on juuri yhtenä syynä, minkä takia tässä ei nyt haluttu vaarantaa rikoslain kokonaisuudistuksen voimaantuloa tämän seikan johdosta.

Ed. Jaakonsaari merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Myllyniemi: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Ehkä ei ole viisasta omaa osuutta tässä asiassa kovastikaan painottaa, mutta kun itse juuri tein sen esityksen teknisluontoiseen alkuperäiseen esitykseen, että törkeä kätkemisrikos tulisi tähän mukaan, sen vuoksi käytän tämän puheenvuoron, ajatellen kätkemisrikosta juuri rahanpesun vuoksi. Tähän suhtauduttiin hyvin kielteisesti aluksi, mutta yllättävästi sitten me olimme kaikki yksimielisiä, että näin tulisi tehdäkin.

Ed. Aittoniemi on esittänyt, että tähän tulisi mukaan törkeä veropetos. Se olisi varmasti ihan oikein ollutkin, mutta kun asia olisi pitänyt viedä perustuslakivaliokuntaan ja kun lain pitää tulla voimaan 1 päivänä syyskuuta, eihän se ollut tietenkään ajallisesti mahdollista. Kun valiokunta vielä painotti, että tätä asiaa kuitenkin tutkitaan ja otetaan huomioon tulevassa elämässä hyvin pikaisesti törkeän veropetoksen tähän asiaan liittäminen, tietenkin kannatin omaa esitystäni.

Tässä tulee käymään vähän erikoisesti ehkä, että me olemme ed. Aittoniemen kanssa tulevissa äänestyksissä eri mieltä. Se voi vaikuttaa vähän oudolta. Mutta itse ajattelen, että kaikkea ei aina voi saada, ja olen tyytyväinen valiokunnan esitykseen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Hallituksen esitys laiksi maatalouden interventiorahastosta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 37/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 3/1995 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain 20 luvun 1 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 45/1995 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 1/1995 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 1.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Hallituksen esitys laeiksi joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annetun lain sekä valtion rataverkosta, radanpidosta ja rataverkon käytöstä annetun lain 10 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 49/1995 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 1/1995 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 1.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Hallituksen esitys laiksi maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys 24/1995 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 1/1995 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 1.

Keskustelu:

Ed. K a l l i : Arvoisa rouva puhemies! Eduskunnalle on 12.5.1995 annettu hallituksen esitys vuoden 95 ensimmäiseksi lisätalousarvioksi. Sen mukaan muun muassa siirtymäkauden tukena maksettava pinta-alalisä ehdotetaan otettavaksi talousarvioon alennettuna siitä tasosta, johon Euroopan yhteisöjen komissio aikanaan on antanut luvan.

Eduskunta on 23 päivänä toukokuuta lähettänyt kyseisen lain maa- ja metsätalousvaliokunnan valmisteltavaksi esityksen pohjalta laiksi maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain muuttamisesta. Valiokunta on saanut perustuslakivaliokunnan lausunnon, joka on liitetty valiokunnan laatimaan mietintöön.

Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi maa- ja puutarhatalouden kansallisia tuista annettua lakia siten, että laissa oleva maininta, joka koskee määrärahojen ottamista talousarvioon Euroopan yhteisöjen komission luvan mukaisena, poistetaan. Hallituksen esityksen mukaan laista siis poistetaan virke, jonka mukaan valtion talousarvioon otetaan määrärahat Euroopan yhteisöjen komission antaman luvan mukaisina. Esitys lainmuutokseksi merkitsee sitä, että tuet maksettaisiin pienempinä, kuin mihin komission luvat antaisivat mahdollisuuden. Ensimmäinen tukien leikkaus sisältyy myöhemmin käsittelyssä olevaan lisätalousarvioon, jossa pinta-alalisiä esitetään vähennettäväksi 380 miljoonalla markalla.

Valiokunta toteaa mietinnössään edellä esitetyn mukaisesti, että lakiehdotus liittyy hallituksen esitykseen vuoden 1995 ensimmäiseksi lisätalousarvioksi. Lisätalousarvioesityksessä edellä mainittua pinta-alalisen maksamiseen osoitettua määrärahaa ehdotetaan supistettavaksi. Ottaen huomioon muun muassa maatalouden rakenteen

parantamiseen liittyvät näkökohdat valiokunta pitää tärkeänä, että jäljelle jäävä määräraha kohdennetaan erityisesti tilallaan asuville nuorille viljelijöille.

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunnan enemmistö pitää lakiehdotusta tarpeellisenä selkeyssyistä ja puoltaa sen hyväksymistä edellä esitetyn huomautuksin.

Tähän mietintöön on jätetty myös vastalause. Vastalauseen allekirjoittajat vastustavat lakiin esitettyä muutosta ja määrärahojen leikkaamista, koska viime vuonna tehtyjen päätösten jälkeen ei maataloudessa ole tapahtunut heidän mielestään mitään sellaista, mikä oikeuttaisi esitetyt leikkaukset. Päinvastoin markan kurssin vahvistuminen on johtanut siihen, että viljelijöiden tulot jäävät pienemmiksi, kuin arvioitiin tehtäessä aikanaan esityksiä EU:lle. Edelleen jäsenyyden toteuduttua vastalauseen allekirjoittajien mielestä on moraalitonta muuttaa tehtyjä sopimuksia, kansallisen paketin avaamisella kun vain vaarannetaan lisäksi mahdollisuus käyttää jäsenyyssopimuksen artiklaa 141 vakavien vaikeuksien kohdatessa.

Valiokunnan enemmistö kuitenkin esittää hallituksen esityksen hyväksymistä.

Ed. V i h r i ä l ä : Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä oleva lakiesitys, jota valiokunnan puheenjohtaja esitteli, on todella merkittävä ja kuuluu uuden hallituksen hallitusohjelmaan kiinteästi. Viime vuonna Suomen kansa äänesti EU-sopimuksesta ja siihen liittyi kiinteänä kansallinen tukipaketti, ja nyt käsittelyssä oleva laki on erittäin tärkeä osa tätä kansallista tukipakettia. Nyt hallitus tällä lainmuutoksella on valmis purkamaan tämän kansallisen tukipaketin. Voi sanoa, että tämä on kyllä petos ennen kaikkea suomalaista viljelijäväestöä ja myös kotimaista elintarviketuotantoa kohtaan.

Tästä asiasta kyllä erittäin suuren vastuun kantavat myös kansallinen kokoomus ja ruotsalainen kansanpuolue, jotka edellisellä kaudella sitoutuivat kansalliseen tukipakettiin mutta nyt ovat valmiita muutaman kuukauden kuluttua tämän kansallisen tukipaketin romuttamaan. On mielenkiintoista nähdä, kun tämä tulee äänestykseen, miten nimenomaan oikealla laidalla käytyädytään.

Sosialidemokraattien ja myös vasemmistoliiton kannan kyllä ymmärtää helpommin. He eivät ole koskaan kantaneet erityistä huolta nimen-

omaan kotimaisesta elintarviketuotannosta. Tämä koskee erityisesti sosialidemokraatteja.

Ed. R a n t a - M u o t i o : Arvoisa puhemies! Tämä kuvastaa hallituksen kovaa leikkauslinjaa. Tässä kohdinkin se osuu vähävaraisimpiin maatalousyrittäjiin, pienituloisimpiin. Tilastot näyttävät, että 106 000 aktiivituloista noin 70 000 on saanut pinta-alalisää keskimäärin noin 8 000 markkaa per tila vuodessa. Sellaiset tilat, joilla on perheen tulot yhteensä enintään 90 000, ovat saaneet noin 15 000 markkaa vuodessa keskimäärin pinta-alalisää. Siis 90 000:n tuloista pinta-alalisan osuus on ollut 15 000 markkaa. Nyt leikkaus kohdistuu tähän ryhmään. On sanottu, että jäljellä oleva osuus suunnataan juuri tähän ryhmään eli leikkaus olisi siitä 15 000:sta enää sitten 8 000 markkaa perhettä kohti. Mutta se on kuitenkin hyvin suuri määrä, kun huomioidaan, että samoihin perheisiin kohdistuvat lapsilisäleikkaukset ja kaikki muut leikkaukset, mitkä täällä ovat olleet esillä eli todella iso osa perheen tuloista. Ei mikään muu väestöryhmä joudu näin paljon menettämään prosentuaalisesti.

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! On helppo yhtyä edustajiin Kalli ja Vihriälä, ennen kaikkea heidän sanomaansa tässä asiassa. Kysymys on periaatteellisesti erittäin tärkeästä asiasta tässä, tietystä pilarista, jonka varassa koko Suomen EU-jäsenyyssratkaisu lepää. Ei tämä maatalouden ja elintarviketalouden kansallinen tukipaketti ollut mikään erillinen kysymys, vaan se liittyi elimellisenä osana sekä ennen kansanäänestystä siihen konseptioon, mistä äänestettiin, että myöskin siihen eduskunnan päätökseen, jolla eduskunta Suomen vei lopullisesti EU:n jäseneksi.

Ennen kaikkea tässä katseet kääntyvät nyt kyllä kokoomuspuolueen suuntaan ja myöskin RKP:n suuntaan. Myönnän, että kokoomus oli koko kansallisen paketin valmistelun ajan erittäin vastentahtoinen mihinkään järjestäisiin toimiin kansallisen maatalouden ja elintarviketalouden pelastamiseksi, mutta lopulta he siihen kuitenkin suostuivat, sitoutuivat siihen ratkaisuun. Kokoomuksen takinkääntö on, aivan niin kuin ed. Vihriälä sanoi, kyllä petos sekä viljelijää että maaseutua kohtaan. Kun viime sunnuntaina kuunteli uutisointia kokoomuksen puoluekokouksesta ja siellä kerrottiin, kuinka nyt katsotaan kohti maataloutta ja maaseutua, se tuntui irvokkaalta puolueen eleenä, joka juuri oli pettänyt Suomen maanviljelijät ja maaseudun tavalla, jo-

honka ed. Vihriälä viimeksi ja minä tässä kiinnitimme huomiota.

Ed. K a l l i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vihriälä osui naulan kantaan siinä, että periaatteellisuuden lisäksi, kun aikanaan syntyi neuvottelusopimus siirtymäkauden tuista, samaan aikaan sovittiin myös siitä mahdollisuudesta, että aikanaan, mahdollisesti vuoden 97 alusta, Suomi voi käyttää ns. vakavien vaikeuksien tukea vedoten artiklaan 141.

Nyt kuitenkin, kun valtiovarainvaliokunnan maatalousjaosto ja maa- ja metsätalousvaliokunta olivat vierailulla Brysselissä ja meillä oli mahdollisuus keskustella useamman eri tahon kanssa, tuli täysin selväksi, että Suomi joutuu perustelemaan täysin uudelleen mahdollisen anomuksen vakavien vaikeuksien kohdatessa, koska Suomi ei ole käyttänyt kaikkia niitä mahdollisuuksia täysimääräisesti, joita sillä oli mahdollisuus käyttää, johtuen nyt siitä, että lisäbudjetin yhteydessä pinta-alalisista ollaan säästämässä tuo edellä kuultu 380 miljoonaa markkaa. Eli tällä tavalla periaatteellisuuden lisäksi jonkin verran vaarannetaan myöskin sitä mahdollisuutta, jolla aikanaan sekä A- että B-alueella voitaisiin ottaa käyttöön ns. vakavien vaikeuksien tukea.

Ed. K a r j a l a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastalauseen perusteluihin ja tähän periaatteelliseen puoleen, mihin useissa puheenvuoroissa on viitattu, haluaisin ihan lyhyesti vain todeta, että ei tässä sinänsä poikkeuksellisesta menettelystä ole kyse, sillä kaikissa leikkausesityksissä, mitkä täällä meidän käsittelysämme ovat, jotakin sopimusta, joista useimmat ovat lain muodossa, joudutaan muuttamaan. Siis siinä mielessä tässä ei olla eri teillä muiden hankkeiden kanssa.

Puhetta ryhtyy johtamaan toinen varapuhemies Louekoski.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ed. Karjalaiselle. Tässähän kuitenkin nyt käy sillä tavalla, että maatalousväestöön kohdentuvat ensinnäkin kaikki ne muut leikkaukset, joista täällä on tämänkin päivän aikana keskusteltu, samalla tavalla kuin kaikkiin muihinkin väestöryhmiin. Sen lisäksi vielä maatalousväestöön erityisenä

kohdentuu tämä elinkeinon kohdentuva leikkaus. Eipä tule mieleen nyt, ed. Karjalainen, muita sellaisia elinkeinoja, joihin nämä säästötoimet kohdentuvat tavalla, miten nyt käy maatalouden kansallisen paketin. Jos ed. Karjalainen sellaisen muistaa, niin olisi hyvä kertoa meille muillekin se.

Mitä ed. Kallin puheenvuoroon tulee, kun ed. Kalli viittasi siihen, että nyt joudutaan uusia perusteita 141 artiklan avaamiseksi käyttämään, minun tiedossani ei ole neuvotellussa sopimuksessa sellaista ripaa, johon tarttua, jolla kenties tähän artiklaan voitaisiin päästä kiinni. Totta kai täytyy toivoa, että jostakin sellainen löytyy, mutta minulla ainakaan ei ole tiedossa. Ehkä ed. Kalli tietää jonkin sellaisen keinon, jolla päästään siihen kiinni.

Ed. K a r j a l a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En pysty mitään pitkää, tyhjentävää luetteloa tekemään, mutta sanoisin, että monet muistakin leikkausesityksistä kasautuvat joillekuille, joten siinäkin suhteessa ei olla eri menettelyssä. Toiseksi minä ymmärrän, että esimerkiksi kuljetustuet ovat jo olleet esillä, ja ne kohdistuvat joihinkin elinkeinoihin.

Ed. V i h r i ä l ä : Herra puhemies! Koska nyt on erittäin merkittävä lakiesitys ensimmäisessä käsittelyssä, on syytä todeta eduskunnan pöytäkirjaan myös se, että paikalla ei ole ainuttakaan ministeriä, valtioneuvoston jäsentä. Lakiesitys tulee myös toiseen käsittelyyn tänä päivänä ja ehkä sama seuraa, ja ensi maanantaina se on kolmannessa käsittelyssä. Kuitenkin on isänmaan elintarviketuotannon kannalta todella tärkeästä laista kysymys ja myös siitä, tuotetaanko tässä maassa suomalaisia elintarvikkeita tulevaisuudessa. Kyse on myös viljelijäväestön tulotasosta. On hyvin keskeinen asia, miten tämä vaikuttaa sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä viljelijäväestön tulotasoon.

Kun katson ympärilläni — yleensä tähän aikaan sali on aika tyhjä — paikalla on kolme sosialidemokraattien edustajaa ja yksi RKP:n edustaja. Muut taitavatkin sitten olla oppositio- puolueiden edustajia, mikä tuntuu tietenkin luonnolliselta. Mutta näyttää siltä, että näin merkittävä asia ei tunnu erityisesti toista päähallituspuoluetta eli kokoomusta kiinnostavan, vaikka kuten ed. Pekkarinen totesi, heidän viimeviikkoinen puoluekokouksensa todella osoitti myötämiltä sen jälkeen, kun asiat on viety päätökseen, ja hurskastelua maatalousväestöä

kohtaan. Se on tietenkin parempi myöhään kuin ei milloinkaan, mutta se ei nyt paljon enää auta, kun tukipaketti tullaan purkamaan tällä lakiesityksellä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Hallituksen esitys laiksi maitohygienialain 23 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 25/1995 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 2/1995 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

12) Hallituksen esitys laiksi kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetun lain 8 ja 12 a §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 27/1995 vp
Talousvaliokunnan mietintö 6/1995

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 6.

Keskustelu:

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Ei käsittelyssä olevaan esitykseen kovin paljon huomautettavaa ole, mutta kuljetustukijärjestelmään tässä yhteydessä ihan pari sanaa.

Sain viime perjantaina käsiini kauppa- ja teollisuusministeriössä pikavauhtia tehdyn, Kauppi- sen johdolla valmistellun raportin yritystukijärjestelmän uudistamisesta. Raporttiin paneutuessani havaitsin, että ainakin tuon selvityksen pohjalta hallituksen tarkoituksena olisi kovalla kädellä jatkossa karsia myös kuljetustukijärjestelmää.

Haluan tässä yhteydessä lausua vain toiveeni siitä, että hallitus nyt pariin kolmeen kertaan

vielä arvioisi uudestaan, josko kuljetustukijärjestelmän käytännössä kutakuinkin lakkauttaminen kannattaa, tällainen operaatio. Suomessa on pitkät matkat, laajat, suuret etäisyydet. Kun Suomi haki Euroopan unionin jäsenyyttä ja siinä yhteydessä haki ymmärtämystä omalle aluepolitiikalleen ja EU:lta aluepoliittista tukea, Suomi perusteli siinä yhteydessä vaateensa juuri sillä, että meillä on pitkät etäisyydet, korkeat kuljetuskustannukset. Minusta olisi nyt erittäin kyseenalaista, jos Suomi tässä tilanteessa päättäisi luopua koko kuljetustukijärjestelmästä. Sille löytyvät vankat perusteet edelleenkin. Toivon, että Kauppisen mietintö ei johda hallituksen konkreettiseen esitykseen vaan tämä järjestelmä säilytetään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

13) Hallituksen esitys laiksi asuntokauppalain 8 luvun 1 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 18/1995 vp
Talousvaliokunnan mietintö 7/1995 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 7.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

14) Hallituksen esitys laiksi tallettajien saamisten turvaamisesta säästökassatoimintaa harjoittavassa osuuskunnassa annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 34/1995 vp
Talousvaliokunnan mietintö 8/1995 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 8.

Keskustelu:

Ed. S m e d s : Arvoisa puhemies! Eduskunta on varsin äskettäin, nimittäin joulukuussa 1993, antanut säästökassatoimintaa koskevan lain.

Tässä muutoksessa on siis kyse aika tuoreen lain tarkistamisesta.

Joulukuussa 1993 eduskunta päätti kertaluontoisesti lunastaa osuuskunta Ekan säästötalletukset. Tuolloin eduskunta päätti yksiselitteisesti, että vuoden 1994 alusta lukien valtio ei tule turvaamaan säästökassoihin tehtyä uutta talletusta. Laissa sanotaankin mielestäni hyvin selkeästi: "Tämän lain perusteella ei voida turvata talletusta, joka tehdään säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan säästökassaan tämän lain voimaantulon jälkeen."

Nyt käsittelyssä olevan esityksen tarkoituksena on kuitenkin muuttaa kyseistä lakia niin, että Osuusliike Elannon säästökassaan myös vuoden 1993 jälkeen tehdyt talletukset lunastettaisiin verovaroin. Valiokuntakäsittelyn yhteydessä olen jättänyt asiasta muutosesityksen ja vastalauseen. Tekemäni esityksen perusteella valtio turvaisi piensäästäjien tekemät talletukset, mutta käsitteäkseni yhtä oikeudenmukaisesti jättäisi sijoitusluontoiset talletukset saneerausohjelman tai vakuuksien realisoinnin tuloksen varaan. Haluan lyhyesti perustella esitystäni.

Hallituksen esityksessä todetaan rohkeasti, ettei valtiolle aiheudu tappiota talletusten lunastamisesta. Näkemys perustunee säästökassatalletusten turvaamiseksi annettuihin vakuuksiin, jotka hallituksen esityksessä arvioidaan noin 700 miljoonan markan suuruisiksi. On mielestäni kaikki syy välttää liiallista toiveikkuutta. Vakuuksien realisointi tässä ajassa on vaikeaa ja vaatinee aikaakin hyvin runsaasti. Toivotun hinnan saamista rajoittaa myös se, että esimerkiksi suurille markеткиinteistöille on vain muutamia mahdollisia ostajia kaupan parista ja tiedämme, että näistäkin potentiaalisista ostajista osa kamppailee kannattavuusongelmien kanssa. Osuusliike Elannon selvittäjät ovatkin lausunnossaan arvioineet vakuuksien realisointiarvoksi enintään 525 miljoonaa markkaa. Tähän summaan sisältyvät myös kassavarat, joiden vakuusluonteesta on erimielisyyttä asianosaisten välillä, joten 700 miljoonan markan vakuuksien sijasta tämän asiantuntijalausunnon pohjalta valtion turvana olisivatkin pikemminkin 400—500 miljoonan markan vakuuskohteet.

Oltakoon näistä vakuusarvioista mitä mieltä tahansa, on mielestäni joka tapauksessa selvää, että selkeä vakuusriski on olemassa ja toteutessaan aiheuttaisi valtiolle mittavia menetyksiä.

Vakuuksien realisoinnin sijasta valtio voisi saada talletusten lunastukseen käytettyjä varoja takaisin vaihtoehtoisesti myös saneerausmenet-

telyn kautta. Saneerausmenettely voi kuitenkin onnistua vain, jos Osuusliike Elannon liiketaloudellinen kannattavuus olisi useita vuosia saneerausohjelman edellyttämällä tasolla. Se edellyttäisi puolestaan Elannon rationoinnin onnistumista.

Arvoisa puhemies! Tähänastiset näytöt eivät rohkaise eivätkä ainakaan oikeuta optimismiin. Voiko olla oikein, että valtio ja veronmaksajat yksin kantavat riskin vakuusarvostuksista ja saneerausohjelman onnistumisesta? Mielestäni se ei ole oikein eikä viisasta. Suuremmat sijoitustilien haltijat on saatava mukaan tätä riskiä jakamaan.

On huomattava, että hallituksen esitys on turvaamassa kaikki Osuusliike Elannon säästökassatalletukset, samalla kun yleiseurooppalaisesti linja esimerkiksi pankkitalletusten suhteen on muuttumassa. Juuri pankkitalletuksiin säästökassatalletuksia on haluttu verrata. Euroopan unionin direktiivin mukaan talletussuojaa jäsenmaissa tulisi purkaa niin, että talletussuojan minimiraja olisi 20 000 ecua. Se on Suomen rahassa reilut 100 000 markkaa. Kansallisesti raja voidaan asettaa korkeammallekin. Valtiovarainministeriö on juuri kesäkuun alussa asettanut työryhmän valmistelemaan tätä kansallista ratkaisuaamme. Suunta on kuitenkin täysin selvä: Yleistä talletussuojaa tullaan purkamaan.

Mielestäni siksi olisikin perusteltua muuttaa hallituksen esitystä niin, että lunastusraja noudataisi eurooppalaista käytäntöä pankkitalletusten suhteen. Sopiva lunastusraja olisi 150 000 markkaa. Yleisen talletussuojan purku ei mielestäni ole uskottavaa, jos aina ongelmien ilmaantuessa valtio rientää suurtallettajienkin ja -sijoittajien turvaksi. On varsin vaikea ymmärtää hallituksen esityksen perustelua, että säästökassatalletukset olisi kaikkien tallettajien keskuudessa ymmärretty riskittömäksi sijoitusmuodoksi. Sitä ne eivät ole koskaan olleet. Edellisen eduskunnan tahto oli selvä. Joulukuussa 1993 annettu laki ei turvaa säästökassatalletusta, joka on tehty vuoden 1993 lopun jälkeen.

Hallitus on vakavan velkaantumisen pysäyttämiseksi pakotettu tekemään kipeitäkin säästö- ja budjettimenoihin. Hallitus joutuu puuttumaan myös kansalaisten perusturvaan. Kun vähävarainenkin kansalainen joutuu näihin talkoihin osallistumaan, ei voi olla perusteltua, että valtio tarpeettomasti ottaisi kannettavakseen suurempienkin sijoittajien tietoisesti ottamat riskit. Rahamarkkinoiden vakaudella tai ulkomai-

sen lainan saantimahdollisuuksiemme turvaamisella ei tätä lakia voi perustella.

Arvoisa puhemies! Mielestäni on perusteltua lunastaa aitojen piensijoittajien säästökassaan tekemät talletukset. Valtion saamat vakuudet riittänevät niiden turvaamiseen. Valtion ja veronmaksajien riskin rajaamiseksi on yhtä perusteltua asettaa raja lunastettaville talletuksille.

Tulen tekemään asian toisessa käsittelyssä valiokunnassa jättämäni vastalauseen mukaisen muutosesityksen.

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Smeds käytti käsittelyssä olevasta asiasta erittäin hyvän ja seikkaperäisen puheenvuoron, jolla hän myös osoitti, että tuntee tämän aihepiirin varsin hyvin. Minulla ei oikeastaan olisi aihetta sen enempään. Mutta kun olin viime vaalikaudella mukana paitsi eduskunnassa myös hallituksen sisällä ja hallituksen talouspoliittisen ministeri-valiokunnan jäsenenä valmistelemassa silloista järjestelyä koskien Ekan säästökassatalletuksia, niin siitä taustasta kuitenkin hieman lisää siihen, mitä ed. Smeds edellä totesi.

Kiinnitän nimittäin nyt huomiota siihen, että jo se, mitä tehtiin Ekan kohdalla, oli monella tavalla poikkeuksellinen ratkaisu. Sitä poikkeuksellisuutta saatettiin kuitenkin perustella monilla erilaisilla seikoilla, kaikilla yhtäpitävästi sen puolesta, että silloin oli perusteltua menetellä sillä tavalla. Siihen saakka säästökassatalletajat saattoivat lähihistorian perusteella luottaa siihen, että ne talletukset ovat turvattuja kaikissa oloissa. Tallettaja ei välttämättä tiennyt, kuka on se viimekätinen turvaaja, mutta hän koki, että talletus näille säästökassatilleille oli varmuudella ja taatusti turvattu.

Siinä ratkaisussa, mikä Ekan kohdalla tehtiin, tämän periaatteen tai filosofian kohdalla tehtiin selkeä ja yksiselitteinen muutos. Eduskunta ja hallitus, joka sille esityksen valmisteli, seikkaperäisesti perustellen lähtivät siitä, että siihen saakka tehdyistä talletuksista vastuut kannetaan, mutta sen jälkeen eli 1.1.1994 lähtien ei vastaavaa menettelyä enää tulisi noudattamaan. Niinpä myös Elannon säästökassaan tehtyjen talletusten, niiden talletusten, jotka ovat mainitun ajankohdan jälkeen tehtyjä, kohdalla piti oleman tieto siitä, että nämä talletukset eivät ole valtiovallan puolelta kaikissa oloissa taattuina ja turvattuina.

En syyllistä yksityistä pientallettajaa, piensäästäjää, ken on talletuksia vienyt tässä tapauksessa Elannon säästökassaan, mutta kysyn sen perään, ovatko kassan omistaja ja viranomaiset,

vastuuhenkilöt, toimineet lain kirjaimen mukaisesti, ovatko he tiedottaneet tallettajille, että talletussuoja-ajatusta, mikä aiemmin vallitsi, ei enää ole olemassa. Tuskinpa näin on käynyt, koska talletuksia on tehty 1.1.1994 jälkeenkin.

Mielestäni nyt voidaan kyseenalaistaa näiden talletusten suoja, aivan niin kuin ed. Smeds puheenvuorossaan esitti. Myönnän, että talletussuojan kyseenalaistamisessa on nyt erityisesti kuitenkin ajateltava niitä pientallettajia, jotka kenties ovat jääneet informoimatta Elannon kassan asianomaisilta virkailijoilta. Siitä syystä on paikallaan, että tiettyyn rajaan asti — vastalauseessa on lähdetty 150 000 markasta, ehkä se on hyvä raja, se kenties voisi olla vieläkin pienempi, mutta ehkä kirkko on keskellä kylää tuossa kohdin — talletukset turvataan. Jo moraalista syistä on mielestäni paikallaan, että 1.1.94 jälkeen tehtyjen talletusten osalta, jotka ylittävät mainitun 150 000 markkaa, tuota turvaa ei enää ole.

Jos näin ei meneteltäisi, sama periaatehan voisi jatkua tästä eteenpäinkin. Millä perusteella ja millä filosofialla jatkossa, jos jotakin tällaista tapahtuisi, mitä toivon mukaan enää ei tapahdu, tulevaisuudessa sanottaisiin kenellekään, että teidän talletuksianne, olivat ne kuinka suuria tahansa, ei enää turvata.

Tästäkin syystä on mielestäni paikallaan, että tehdään se raja, mikä vastalauseessa on esitetty. Lisäksi myös se seikka, mihin ed. Smeds päätyi, eli se, että tavalliset pankkitalletukset ollaan meillä yleisen eurooppalaisen käytännön mukaisesti tavallaan riskinalaistamassa tietyn talletussumman jälkeen, puhuu sen puolesta, että tämäntapainen järjestely tässä asiassa toteutettaisiin. Minä hyväksyn EU:n käytännön mukaisen menettelyn tuomisen myös Suomeen. Sille löytyy ihan vankat perusteet, että niin menetellään. Mikä se raja on, noudatetaanko tässä 20 000:ta ecua vai mitä, minä luulen, että meillä ei ole siinä kovin paljon liikkumavaraa. Yhtä kaikki, se hanke, mikä näin on vireillä, tavallaan entistä tärkeämmäksi tekee sen, että tässä asiassa toimitaan tavalla, jonka ed. Smeds ja kumppanit ovat vastalauseeseen kirjanneet.

Minusta kokonaan toinen asia on vakuuksien riittävyys, ovatko ne riittäviä vai eivät. Äsken puhuttu on jo oma itseisarvoinen asiansa. Tavallaan toinen asia on se, ovatko vakuudet riittäviä vai eivät. Tässä mielessä asian myöhemmässä käsittelyssä täytyy mielestäni tätä puolta käydä hyvin tarkkaan läpi, jotta tiedetään, minkälaisesta riskistä tässä pohjimmiltaan on kysymys. Olemme saaneet verojaostossa ja ymmärtääkseni

myös talousvaliokunnassa Elannon selvittäjiltä vakuuksien mittaa koskeva ilmoituksen, eikä se pidä ollenkaan yhtä sen kanssa, mitä valtiovarainministeriö ja ministeriön korkein johto on vakuuksien määräksi ilmoittanut.

Ennen kuin eduskunta tekee asiasta lopullisen päätöksen, sen täytyy tietää, onko varta vasten tehtävään laitettujen asiantuntijoiden käsitys vakuuksien mitasta oikea vai onko oikeaa se, mitä valtiovarainministeriön virkamiehet tässä asiassa arvioivat, koska tähän virkamiesarvioon perustuu myös hallituksen esitys. Mielestäni tästä asiasta pitää voida käydä myös tässä salissa keskustelu silloin, kun hallituksen jäsenet ovat paikalla, jolleivät he muussa yhteydessä niille valiokuntien jäsenille, jotka ovat tämän asian kanssa olleet tekemisissä, muulla tavalla tätä asiaa selvitä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

15) Hallituksen esitys laeiksi teknillisestä tarkastuskeskuksesta ja turvatekniikan keskuskeskuksesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 38/1995 vp
Talousvaliokunnan mietintö 9/1995 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 9.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

16) Hallituksen esitys laeiksi eräiden teknillistä tarkastuskeskusta koskevien säännösten muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 39/1995 vp
Talousvaliokunnan mietintö 10/1995 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 10.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

17) Hallituksen esitys laeiksi luottolaitostoiminnasta annetun lain ja eräiden muiden luottolaitostoimintaan liittyvien lakien muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 44/1995 vp
Talousvaliokunnan mietintö 11/1995 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 11.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

18) Hallituksen esitys oppilaan erottamista oppilaitoksesta ja koulunkäynnistä pidättämistä koskevien muutoksenhakusäännösten muuttamisesta

Hallituksen esitys 23/1995 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 3/1995 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

19) Hallituksen esitys laeiksi peruskoululain sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 35/1995 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 4/1995 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

20) Hallituksen esitys laeiksi työttömyysturvalain 25 §:n poikkeuksellisesta soveltamisesta ja työttömyysturvalain 22 ja 24 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 40/1995 vp
Sosiaali- ja terveystalokunnan mietintö 3/1995 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 18.40.

Täysistunto lopetetaan kello 18.27.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio